

15

НАСТЯ ВОЛОШИН

„ЖЕРТВА НА ПОКАЗ“

ДРУГА ЧАСТИНА
ЕКСТАЗИ НАСТІ

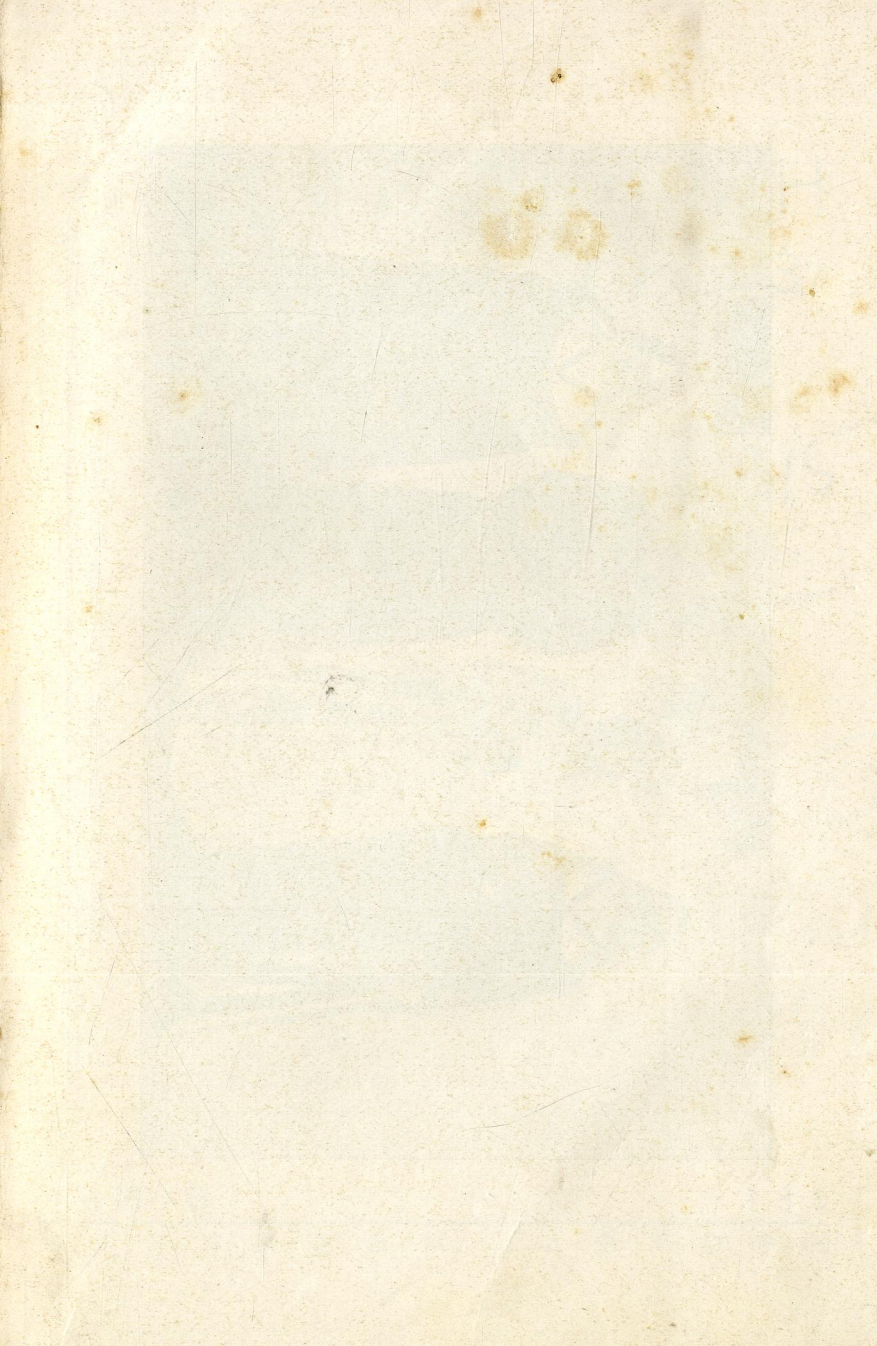
НАПИСАВ
О. ДР. Г. КОСТЕЛЬНИК

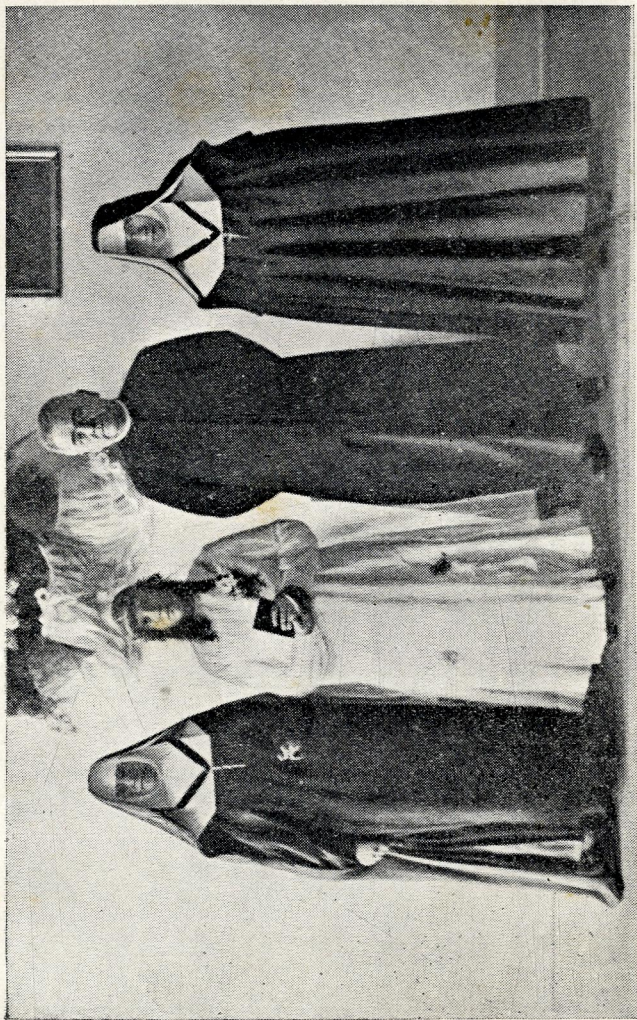
2

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00555225 (O)

Настя Волошин перед чернечими облечинами.
Ігуменя Віра Слободян, Настя Волошин, о. Г. Костельник, С. Василя Кальмук.

06
10

НАСТЯ ВОЛОШИН

„ЖЕРТВА НА ПОКАЗ“

ДРУГА ЧАСТИНА

ЕКСТАЗИ НАСТІ

28.315

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

НАПИСАВ

О. ДР. Г. КОСТЕЛЬНИК

2

Кур. Львів обл
6(14) - 1940

Львівська обласна бібліотека
6(14) - 1940

Л Ъ В І В

1 9 3 6

Н А К Л А Д О М

А В Т О Р А

Ч. 12631/К.

Дозволяється печатати.

У Львові дня 22 жовтня 1936.

Від греко-кат. Митрополичого Ординаріату

† ІВАН
Еп. помічник

Всі права застережені
Alle Rechte vorbehalten
Copyright by the author

I

ВСТУП

Для повного розуміння цієї книжки треба перечитати мою першу книжку про Настю Волошин (I частина: Історія стигматизації, Львів 1936).

В тій першій книжці я обіцяв, що друга буде мати підзаголовок: „Пояснення стигматизаційних явищ“. Але дальший розвиток Настиних явищ своєю різноманітністю, цікавістю й багатством змусив мене цілком змінити цей план. Щоб схопити й пояснити дотеперішні Настині явища, крім цієї II частини, ще мушу видати III і IV частину; III частина вже написана й чекає на друк.

В I частині я говорив про Настю. А тут у II частині вона сама про себе говорить — у своїх екстазах, а я тільки доповнюю, де що треба, щоб читач міг, як слід, зрозуміти дивну Настину дійсність. Цю дійсність найкраще схарактеризував Настин Ангел, коли сказав, що Настя — „жертва на показ українському народові“.

В III частині буде докладний опис Настиних „апортів“, її „нерукотворених образів“ і пояснення стигматизації (чи це щось природне чи надприродне) на основі Настиних ран і інших явищ.

У IV частині буде опис і пояснення Настиних явищ, коли вона ходить духом по світі (її появи в світі, світла, uzдоровлення), і пояснення проблеми Настиного Ангела. Цілий матеріал я так розложив, щоб доводити читача до щораз глибших проблем.

Описуючи Настине життя і її стигматизацію, я в I частині дійшов до останніх тижнів великого посту в 1936 р. У цій II частині зачинаю від того часу.

Крім моїх пояснень, які кожний читач легко відріжнить, усе, що пишу в цій II частині, взяте з протоколів з Настиних екстаз, що їх списали три черниці Василянки, які спільно в одній келії мешкали з Настею в монастирі у Львові, при вул. Потоцького, і мали поручення опікуватися Настею.

Тільки на деяких місцях я доповнив ці протоколи по своїй пам'яті, оскільки я був присутній при тих екстазах і щось собі добре затамив, а воно не найшлося в протоколах, бо це, як читач і сам зорієнтується з цієї книжки, майже неможливо схопити всі слова, що їх Настя в екстазі скаже, та в подробицях описати кожному екстазу.

Також під поглядом мови остільки відступаю від протоколів, що черниці, йдучи за моєю директивою, списували майже кожне слово так, як Настя дійсно сказала (нпр. Настя завжди говорить з польська „ангельонтко“ і так всюди є в протоколах), а я відчистив її мову, та всетаки зберігав її стиль і деякі слова (як нпр. бадати, чувати-сторожити, цофатися, много і т. ін.), щоб не затирати кольориту її екстатичного говорення.

Ті три черниці, Софронію Ерделі, Василю Кальмук і Севастіану Терещук, на поручення Митрополита я запрягнув 24 червня 1936 р. в каплиці їхнього монастиря і ту саму присягу відобрав від них також на письмі з їх підписами. Формула їх присяги ось така:

„Присягаємо Богу всевідучому і всемогучому, в Тройці святій єдиному, що, мешкаючи разом в одній кімнаті з Настею Волошин, ми не були в ніякій змові з нею і не допускалися ніякого обману відносно див-

них явищ, звязаних з нею. Протоколи з її екстаз ми списали, як тільки могли, найвірніше, свідомі своєї відповідальности перед Богом і перед людьми. Так само з цілою рішучістю виключаємо всякий обман зі сторони Насті. Ця наша певність ґрунтується на тому, що Настине життя для нас уповні проглядне, а її характер ми пізнали як абсолютно щирий і взірцево моральний“.

Анальогічну присягу і я готов зложити кожного дня — і числюся з тим, що колись той день прийде.

При такому забезпеченні змісту цієї книжки для дійсно критичного читача зовсім відпаде квестія: чи дивні Настині явища дійсно правдиві? а лишиться для нього тільки та квестія: як ці явища пояснити?

Завважую, що я в своїх поясненнях завсіди стою на філософічному становищі, а тільки доходжу до теологічного становища. Це потягнуло за собою й відповідний добір матеріялу з протоколів з Настиних екстаз. Я вибирав такі моменти, що могли би причинитися до пояснення Настиних явищ, а релігійно-моральна ціль була для мене тільки додаткова — оскільки вона сама впливає із зібраного матеріялу.

*

Мушу ще упередити читача щодо психологічного характеру Настиних екстатичних промов. Не треба собі уявляти, начеб усі стигматизовані особи чи взагалі екстатички так само промовляли в екстазах, як Настя Волошин. Саме навпаки: особи, що в екстазах виголошують промови, це дуже велика рідкість, це виїмок з правила. В екстазі людина відривається духом від світа, що її окружає, відривається від своїх зміслів — ціла захоплена своїми внутрішніми переживаннями. А такий стан суперечить виголошуванню промов. Бувало, що священики екстатички,

коли в часі проповіді попали в екстазу, переривали проповідь і залишалися німі, доки екстаза тривала.

Наша Настя в екстазах з авсіди промовляє — спокійно, плавко, дуже гарно, змістовно й льогічно.

Görres наводить*) тільки одну стигматичку, що (на основі недільних і святочних євангелій) вигошувала формальні проповіді в екстазах: Іванну від Хреста з Еспанії (XV—XVI в.). Вона мала дар говорити (в екстазі) чужими мовами.

Як я сказав уже в I частині, Настя в екстазах говорить тільки українською мовою. А про що Настя говорить в екстазах?

Ріжні екстатички мали дар оглядати в своїх екстазах Христові муки й інші події з Христового життя в історичному розвиненні, а по екстазах це оповідали. Ті можна би назвати „екстатичними Христовими істориками“.

Настя не є такий тип. Її можна би назвати „екстатичним Христовим діячем і проповідником“. Кожну нагоду свого життя вона в екстазах використовує на те, щоб Христа проповідати. Настя кілька разів (у Млинах і в Краснім) дійсно й проповідала в екстазі до народу — наче священник.

З тою її місією згідна також її екстатична діяльність (ходження духом по світі для уздоровлення та утвердження у вірі), як також форма її ясновидючости. „Божий голос“ раз (8 III) сказав до Насті в екстазі:

„Це я тобі дав облаки (очі) прозорі, щоб ти бачила далекий круг і допомгла спасенню душ“.

Не сумніваюся, що чимало квіток з екстатичних промов Насті Волошин буде жити в нашому народі,

*) Görres: Die christliche Mystik, т. II. Стор. 402—404.

а може і в світі, віками — в проповідях священників, а може і в белетристиці (гарному письменництві).

Вкінці слід згадати, що Настині промови в екстазах далеко краще виходять, ніж у протоколах, бо в екстазах кожне її слово чимсь умотивоване й на своєму місці, а в протоколах багато недокінчених та попереставлюваних речень, тому що письмом годі було все схопити.

II

ОСТАННІ ТИЖНІ ВЕЛИКОГО ПОСТУ

Від великого посту Христос, коли в екстазах „пробивав“ Насті рани, вже не питав її, чи вона приймається його терпінь; а Ангел став щораз частіше виступати та руководити Настею. Від хрестопоклонної неділі (15 III), коли Настя мала найбільше ударів (240) від містичного бичування, Ангел став безпосередньо говорити устами Насті. Перші слова таким способом сказав: „Душі (Насті) нема тут, це я, божий посол, говорю її устами“.

Мені відомо, що деякі не можуть знести того Ангела в явищах Насті і навіть дозволюють собі жартувати з нього, бо ніби це щось понад міру і виглядає на неправдоподібне. Дійсно в цілій історії святих та стигматизованих осіб ніде більше не було такого явища, щоб Ангел посідав тіло людини і безпосередньо промовляв (*possessio angelica completa*), як це є в Насті Волошин. Але я мушу описувати явища так, як вони виступали.

Ті, що тепер усяке собі думають про Настиного Ангела, мають перед очима своє власне урочення; колиж довідаються про дійсне обличчя того Ангела, то побачуть, чи зможуть „розкусити той твердий оріх“.

З історії життя святих відомі факти, де Ангел подібно відносився до якоїсь особи, як гіпнотизер до загіпнотизованого: та особа у візії бачила, що Ангел вступив до неї, а потім відчувала його поміч у своєму внутрішньому житті. *) Про такий зв'язок з Ангелом говорить уже пророк Єзекиїл: „І вступив у мене дух, коли промовив до мене, і поставив мене на мої ноги“. Від часу своєї стигматизації Настя завжди перебуває у такому зв'язку зі своїм Ангелом. Деколи Ангел навіть помагав Насті в праці (напр. коли вишивала), а потім в екстазі сам про це говорив. Але в деяких екстазах Настина душа виходить з тіла, а замість неї входить до її тіла Ангел, піддержує тіло і промовляє до присутніх осіб.

Без Ангела ми, що займаємося Настею, не могли би собі ради дати з нею. Без його вказівок та пояснень великі й дивні Настині стигматизаційні переживання не могли би піти так гладко, а мабуть цілий їх хід мусів би змінитися. Ангел диктував, як Настя має одягатися, коли що їй дати їсти, що коли з нею робити — аж до подробиць. Давав нам пояснення з цілого Настиного життя, а Насті разураз дає моральні й релігійні поучення.

Перше, ніж прийду до хронологічного порядку Настиних екстаз, подам деякі вискази Ангела про Настю, що мають загальну ілюструючу вартість. Завважую, що я тут зовсім не маю на думці висвітлювати проблеми самого Ангела (це, як я у вступі сказав, відкладаю аж на IV частину, бо Ангел це ключ цілої проблеми Настиних явищ, отже вперед треба ввесь матеріал зібрати), а хочу висвітлити тільки функцію Ангела при Насті.

*) Görges, тамже. Стор. 351.

Раз (9 VI) я запитав Ангела: Як то, що в житті святих нема такого випадку, щоб Ангел говорив безпосередньо через людину — і в Тереси Neumann цього нема? Ангел відповів, що він мусів так зробити, бо його „душечка“ (Настя) сама нам нічого не сказала би, „її серце таке, що в ньому все замкнене“, вона дуже стидлива, як мала дитина, колиб списати всі її діла, то стільки-о було би — тут Настя показала руками ширину десь на пів метра, а Тереса така-о — тут Настя міною лиця і руками показала відважну, ніби мужеську вдачу.

Ангел говорить Настиними устами тільки тоді, коли Настя в екстазі, і говорить такою самою мовою, як Настя. Це опісля буде докладніше вияснене.

В понеділок 16 III сказав Ангел: „Не вільно їй ходити в шаті в квіти і в білій одежі через те, що я її вибрав. А чому я її вибрав? Бо вона була поважна і покірна, я її вибрав і чував над нею; це не є її розкіш тут, вона є слугою цілого світа, вона останній хробачок і мучениця“. В понеділок 30 IV Ангел сказав: „Це, людино (до С. Василії), дякую тобі за скромненьку шату, земські ноги мають бути під шатою сховані, ця її шата має бути подібна до моєї“ (довга і подвійна — з параманом).

На налягання посторонніх людей, я хотів у великому пості взяти кількох лікарів, щоб оглянули містично збичовану Настю. В екстазі 16 III, хоч я не був присутний і ніхто про це не згадував, Ангел сказав: „Не вільно брати лікарів, бо буде боротьба, і можуть душу взяти“ (до шпиталю на обсервацію).

І ще сказав Ангел у цій екстазі: „Чому ті люди приходять? Бо її серце пускає великий промінь. Божя слава нехай шириться, а вона нехай буде бідна й опущена між вами“. В середу 18 III Ангел питався

мене: Чи Настя має розпускати промінь свого серця якнайдалше, чи звузити його? Я дав вимінаючу відповідь: Як для божої слави буде ліпше. В четвер 26 III Ангел сказав: „Ця душа відчуває сліди земського народу, вона хоче притягнути всіх вас до Христових ран“.

Ми й на поодиноких особах цілком певно ствердили (також я сам на собі), що Настя „промінням свого серця“ так діє на людей, що вони відчувають потребу (гін душі) прийти до неї. О. Ст. Демко в порозумінні зі мною і з Настею, яка тоді (10 VI) була в палаті Митрополита, обіцяв Насті, що слідуючого дня прийде до монастиря на Службу Божу о 8 год. Потім о. Демко пішов до міста та відчував якийсь непереможний гін, щоби піти до монастиря до Насті, хоч не знав чому, і стидно йому було. Настя привітала його словами: „Я отця духом кликала, прошу прийти завтра не на 8 годину, бо на цю замовився вже інший священник зі Службою Божою, але на 9 годину“.

Отже Ангел питався, чи ми хочемо, щоб до Насті приходило якнайбільше людей, чи менше. Очевидно, я собі бажав, щоб Настею зацікавилися якнайширші круги людей, та я не хотів, щоб вони до Насті приходили, бо з тими, що приходили, ми мали велику мороку (до Насті годі було їх пускати, а вони напіралися).

Але ми спершу, зі зрозумілих причин, дещо не сміло відносилися до Ангела, доки не переконалися, що він дуже респектує людську індивідуальну свободу, до людей відноситься з великою пошаною й ніжністю, ніколи нікого не демаскує (що при його ясновидючості зовсім не було би тяжко), а коли й докоряє комусь, то лагідно, по приятельськи.

Раз (20 III) Ангел сказав до мене: „Чому поважна особа боїться звертатись до мене? Я слуга Го-

сподній“. Дійшло до мене, що деякі соблазнилися тим, що я в I частині не замовчав цього титулу для мене від Ангела. Та вони мають хибне поняття про це. Титули, що їх Настин Ангел дає людям, не є „небесним вироком“ (чого дана особа варта перед Богом), тільки приноровленням до земських людських відносин. Насті й черниці Ангел ніколи не титулує, тому що вони не займають ніякого становища між людьми. Настю Ангел називає: „душа“, „душечка“, „моя душа“, або тільки „людина“; черниці, що при Насті, називає „людина“, або (дуже рідко) „серце“; ігуменю звичайно титулує „земська мати“, рідше „провідниця“ або „заступниця Христова“. Так, як мене, титулує при нагоді священиків і світських людей, що займають видніше становище. Власних імен ніколи не говорить — ані імен осіб, ані назв міст та країв, але якось описує їх. Його говоренню питомий поетичний кольорит, тому замість „священик“ завсіди каже „пастир“; замість „очі“ завсіди каже „облаки“; „куніль“ завсіди називає „роса божя“; не скаже „молоко“, „капуста“, „стіл“ і т. ін., але якось описує їх.

Містично збичовану і зболену Настю в великому пості Ангел казав майже день у день купати у теплій купелі. Черниці боялися того, а всетаки все добре виходило. Ангел казав давати Насті самі „подлі (прості) страви“, як огірки, сиру капусту і т. ін. Бувало, що Настя, коли довше була духом поза тілом, дуже мерзла в ноги. Тоді (за дозволом Ангела) давали їй чарочку домашнього, простого яблочняка, а від цього вмить її тіло розгрівалося — навіть лице румяніло. А найліпше вино, яке я для неї купив, Настя пила, як колиб це була вода: ні смаку в ньому не відчувала, ані її не розгрівало.

Від мясопустної неділі до сиропустної Настя їла тільки сухий хліб і пила чай без цукру (це був для неї перший тиждень великого посту). Пізніше Ангел злагіднював цей піст, Настя їла огірки, сиру капусту, пісний борщ, оселедці, рибу, смажену на олії, сухі сливки і т. ін., але тільки раз на день: або коло 2-ої години, або аж коло 6-ої години ввечір, як Ангел подиктував. В останній тиждень великого посту і в страстний тиждень Ангел дуже загострив піст і навіть сам говорив: „Я дам моїй душі відчутти такий голод, що вітер буде відчувати в своїм тілі, якби крізь її тіло переходив страшний воздух“; а Настя в екстазі жалувалася: „Чому не даєш мені їсти? Я така голодна, що вітер проходить мені крізь кости“.

*

Вже 16 III Ангел заповів Насті, що в страстний тиждень покине її: „Душе, я відречуся від тебе на кілька днів, коли прийдуть останні терпіння, на кілька днів лишу тебе, доки Спасителя не вложать до гробу“.

В п'ятницю 20 III Настя в екстазі говорила про Христові страсти (описуючи те, що бачила): „Ісуса тіло збичоване, твар змізерніла, одежа до рамен прилипла; іде Ісус, спирається на хрест, розбійники його оточують... Опущений Спаситель між товпою і сумно він несе хрест... І я бажаю хрест узяти, нехай моє тіло падає... доходить Ісус і я доходжу і скінчу моє життя... Останнє бичування Христос приймає, бо своє тіло до хреста готує, будуть одежу йому здирати й тіло поневірювати... товпа народу, жовніри, на голові червоні пера... товпа ховається за гору, Ісус не бачить, тільки білє...“

Я запитав Ангела, чи може Настя помре в страстному тижні, що так говорить? Ангел відповів: „А Ісус помер на хресті?“ Очевидно, Христос помер, але

воскрес. Із того ми зрозуміли, що Настя говорила про свою містичну смерть. Тоді я запитав Ангела: як буде виглядати Настин страстний тиждень? Ангел сказав увесь порядок день за днем, але доволі скоро — так, що ми не затирили всього. Сказав, що рани відновляться на руках, ногах, на боці, піде кров, рани будуть великі, уста замкнені, не вільно тіла рухати.

Хоч Настя по середах уже спершу мала більші терпіння, для мене не було ясно, коли вона в страстному тижні буде переживати Христове розп'яття. І я запитав Ангела: чи це буде в велику п'ятницю, чи в середу? Ангел відповів: „В середу, бо українська є середа“. Дійсно, східна Церква святкує Христові страсти вже в велику середу. І Настя в екстазі і Ангел завсіди говорять „український нарід“ (слова „руський“, „Русин“, „Русь“ взагалі не приходять у Настиних екстазах).

На вівторок 24 III Настя мала заповіджено, що отворяються їй рани на ногах і на руках. Але отворилися тільки рани на ногах, а в екстазі Настя сказала: „Ісус каже: Людино, звільняю тебе з ран на руках, бо слабеньке твоє тіло й не знесе болю“.*) Міг би собі хтось подумати, що Ісус повинен був це передбачити й не заповідати, що отворяться також рани на руках. Та також у св. Письмі маємо аналогічні випадки. Пророк Ісаїя на божий приказ заповів був цареві Єзекиї смерть, а потім зараз це відкликав, бо Бог вислухав горячу молитву Єзекиї і ще додав йому 15 літ життя. Ісус Христос раз сказав, що не піде до Єрусалиму на празник, а потім таки пішов. Людське життя годі звести на геометрію, бо цілком мусіло би звиродніти: нестало би місця для

*) В I частині я написав, що це Ангел сказав, та я тоді писав з пам'яті.

нашої свободної волі, надумувань, вагань, вирішувань і т. ін. Тому небесні сили достосовуються до цієї вимоги людської природи. Цар Єзекия, при тодішньому стані його здоров'я й при ході причин у світі, дійсно мав умерти, отже пророк передсказав йому правду. Колиб Єзекия не довідався про це, то він не молився би так гаряче до Бога за своє життя. А що молився, то з джерела його свободної волі виросла нова причина (якої передтим не було), котра перед Богом перемогла даний хід причин у світі, і Бог через пророка зараз повідомив про це Єзекию. Свобідна людська воля це джерело нових причин у ході людської долі. Ці причини можуть вирости, але не мусять, а відсі умовність у людській долі. Читач сам переконається, як Настин Ангел пристосовується до людського життя, і скільки умовного є в Настиних переживаннях.

*

В четвер 26 III Настя в екстазі вмирала — не за когось іншого, але своєю смертю, і не містичною, але дійсною. Завважую, що того дня було рівно дев'ять місяців від часу Настиної стигматизації, а слідуючого дня Настя дістала медалик з ланцюжком від Богородиці.

В екстазі 26 III Настя дуже тяжко терпіла. Настя: „О, Ісусе, я не годна терпіти, або возьми мене, або закінчи життя, як мене лишиш у болі... А Ісуса голос божий каже: Якщо видержиш до 9 години (тоді було кілька хвилин перед 8³/₄ ввечір), спасена будеш; хто знає, чи видержиш, нині переносиш тяжкий хрест... Нині твоє життя на двоє...“ Настя: „Боже, будь наді мною!“

Настя переходила конання, харчала, як умираючий. Ангел: „Душа бореться з цього світа на другий світ, душа розлучиться з тілом... Душе, ходи сейчас,

уже час“ (год. 8:50). С. Василя: „Настя за когось умирає“. Ангел: „Людино, душа не вмирає ні за кого, вона свою душу віддає, а тіло лишає“. Настя: „Це твоя воля!“ Ангел: „Душе, ходи!... Ще п'ять хвилин“.

Настя конала. Ангел: „Чи бажаєте, щоб душа лишила тіло?“ Присутні Сестри: „Бажаємо і просимо, лиши нам її!“ С. Василя: „Я буду їй служити, ходити коло неї“.

Ангел: „Алеж та квітка щораз слабша“. С. Василя: „Дай їй силу, Ангеле Хоронителю!“ Ангел: „Це зірка на небі показалася...“

Я не був при цій екстазі й не можу з протоколу розібрати, що далі говорила Настя, а що Ангел, тому дальший хід наведу так, як записано в протоколі: „Ангел пішов перед божий престіл просити, щоб душа не розлучалася з тілом... Це Ангел упав до стіп Спасителя і просить: Я, негідний слуга божий, благаю: або звільни душу з тіла... Ісусе... Отче, це твоє слово... велике чудо зділаєш... Ісусе, не скажи... мої крильця закривають її... Я не можу дивитися на твої солодкі рани... Квітка вяне, але все чуває над бідними душами... А Ісус відповів: Мир дому сему, це є моє слово, іди, дай силу душі, щоб відчинила облаки (очі), щоби побачила мене терплячого і згадала мене, що я викупив з неволі...“ (Черниці, що списували протоколи, на деяких місцях не могли схопити всього, що Настя в екстазі сказала.) О годині 9 Настя скінчила конання. Ангел: „Приклич, людино, ті душі (черниці) й покажи кров на тій шаті... Нехай будуть ваші серця такі сполокані кровю Спасителя, як та шата... Слухайте своїх пастирів і своєї земської матери“.

Це мабуть Христос хотів показати Насті й черницям, що Настя у своїх терпіннях мусіла би вмерти, якщо б він сам не піддержував її.

В неділю 29 III Настя зносила останнє великопостне містичне бичування, згідно із заповідженням Ангела.

У I частині я написав, що рани від містичного бичування зникають по двох-трьох днях. Тоді тяжко було це зафіксувати, бо давніші рани губилися поміж щораз новими. Сліди по останньому великопостному бичуванні були видні впродовж цілого тижня. Ангел начислив 150 ударів і пояснив: „де збичоване місце, там 1 дкг тіла спадає на вазі“. На слідуєчий тиждень (останній у великому пості) Ангел дав ось такий порядок для Настиного пощення: В понеділок, середу і п'ятницю не вільно Насті нічого їсти, тільки „закропитися“; в інші дні можна їй дати поживу, як для малої дитини, по купелі — „це приказ Господній“.

Слід тут згадати, що наша церковна практика вирізняє гострішим пощенням перший тиждень великого посту і страстний тиждень, але останнього тижня великого посту не вирізняє. Отже це Настине вирізнення останнього тижня великого посту — щось нове й несподіване, та воно вповні логічне.

В понеділок 30 III Ангел знову говорив про страстний тиждень: „У понеділок (Настя) не буде терпіти, буде молитися і мовчати гостро, до роси (купелі) не вільно душі давати, багато осіб не може бути в її кімнаті. У вівторок змінити одягу, бо буде кров. У середу змінити одягу з неї, буде при розп'ятті Спасителя, тяжко буде терпіти страсти, та коли це зачнеться, не скажу. В четвер душа піде до божого дімку (до каплиці), коли засвітять зірки (на „страсти“). Зачне боліти о 10¹/₂ год. і буде боліти до 7 год. рано. В п'ятницю буде сама сидіти в своїй кімнатці, нехай буде сама в божому гробі. В се-

реду і п'ятницю душа найбільше буде мучитися; в середу о 3 год. попол., а в п'ятницю о 10¹/₂ год. вночі. Якщо в ті дні не вмере, то воскресне. Якщо буде кінчити, то права рука буде на грудях, а ліва спущена при боці; а якщо буде жити, то руки буде мати зложені на грудях. У суботу рано вийде душа з кімнатки до божого дімку, а потім, якщо не вмере, о год. 2³/₄ попол. воскресне“.

Бачимо, скільки тут умовности, але по вимогах людського життя воно саме так і мусить бути. При цій нагоді Ангел дав Насті і нам директиву навіть щодо часу від Воскресення до Вознесення: „Це душа до Вознесення буде пильнуватися, по маленько поживи брати — так, як тепер, бо серце слабе; можна з набілом“.

Одного разу, коли я ставив Ангелові різні теологічні, згорн обдумані, питання, щоб його дослідити, він, відповівши на всі, сказав до мене: „Колись я тобі дам питання з богослов'ї, а не відповіш мені на нього“. Тепер я запитав Ангела: Чому має бути така символіка зложення Настиних рук? На це Ангел: „А як Ісус мав зложені руки, коли його зняли з хреста?“ Я відповів, що не знаю, бо це не записано в Євангелії. Тоді Ангел пояснив: „Як Ісуса зняли з хреста, то він мав праву руку на грудях, а ліву спущену при боці“. І знову звернувся до мене з питанням: „А чому Христос мав так зложені руки? Ось це те питання, яке я тобі хотів задати“. Я відповів, що не знаю, чому. Ангел пояснив: „Правою рукою Христос давав знак, що всі народи пригортає до серця, а лівою, що віддав життя за них“.

Ще Ангел сказав, що в велику середу, коли Настя буде переживати Христове розп'яття, тільки одна

людина, С. Василя, може бути при ній. С. Василя на це: „Ангеле, я боюся сама, може не дам ради, нехай бодай ще одна особа буде зі мною“. Ангел згодився, щоб ще я був, а С. Софронію, на її великий жаль, виключив, бо вона має м'яке серце й не видержала би спокійно. „Колиб було більше осіб“, сказав Ангел, „плакали би, а це душу добило би“.

Один брат Студит хотів Насті подарувати канарка з кліткою. Я вагався, чи на це згодиться, бо наближався страстний тиждень, отже чи канарок своїм щебетом не буде перешкоджувати Насті в терпіннях. Ангел сказав, що можна їй прийняти канарка, а щодо мого побоювання, відповів: „Будеш бачити, що цей пташок буде робити в страстному тижні“.

Одна з черниць жартом намовляла Настю в часі „вільної хвилини“ (перерви в екстазі), щоб їй ще дві маленькі папуги купити. Настя, що в часі „вільної хвилини“ має вдачу дитини, дуже це хотіла і просила мене, щоб їй купити такі дві папуги; але в дальшій екстазі Ангел це рішуче заборонив: „Я тебе відрікся би, якби ти це зробила“. Це наводжу як один із замітніших проявів різниці між характером Насті й Ангела. З того також видно, що Настя в своїх терпіннях і переживаннях задержує повну свою волю. Справді їй помагає Ангел, алеж вона в його руках не є машиною, а людиною зі свobodною волею, тому її заслуги перед Богом є так її, як і наші є нашими.

В тій екстазі Ангел ще сказав: „Це душечка поїде до свого місця об'явлення (до Млинів), поїде другого дня Воскресення по Службі Божій, поїде з людиною (С. Василією) в дорогу; не бійся, я буду чувати над вами. Чи мило вам, як душечка між вами?“ Ми відповіли: „Дуже нам мило з нею“. Ангел: „Так

і ті дрібні вівці хочуть її мати, де місце її першого об'явлення“. Колиж ми журилися, що там будуть приходити тисячі людей і не пустять Насті назад до Львова, Ангел сказав: „Я скажу, щоби пастир (я) приїхав і вирвав тебе з товпи народу“.

*

При цій нагоді Ангел сказав: „Це, душе, сповнюються слова, що, хто тобі хрест приніс, сам скінчив життя“. Тут ми зі С. Софронією кинули на себе очима. З присутніх ніхто інший не зрозумів значіння тих слів. Вони відносилися до яворівського старости, що в тих днях був помер. Це він дав приказ, щоб Настю взяти на обсервацію — спершу до яворівського шпиталю, а потім до львівського. Коли я побачив посмертні плякати по ньому (він помер у Львові), я сказав це Насті. Вона мені відповіла, що знає про це, бо відчула його смерть. Я пригадав собі, що в записках Гринька Слабака записано, що Настя в екстазі у Млинах (16 X 1935) сказала: „Ті, що переслідують рани і муки Ісуса, будуть терпіти хрест“.

А Настя до того додала: „Коли я була в того старости й зі сльозами просила його, щоб мене випустив зі шпиталю, тоді я відчула, що це до нього відноситься“. Я про все розповів С. Софронії, але просив її, щоби покищо нікому про це не говорила.

В квітну неділю (5 IV) я мав відчит про Настю в Яворові. Тоді я познайомився з яворівським повітовим лікарем Д-ром Петром Радлом. Від нього я довідався, що староста захорів був на запалення „хробачкового виростка“ („сліпої кишки“); лікарі не могли зорієнтуватися, відкладали операцію, зоперували його на жовчеве каміння; аж тоді відкрили, що це запалення „хробачкового виростка“, але це

вже була спізнена операція, бо гниль розійшлась по внутренностях. Ще сказав мені Др. Радло, що Настя перед ним в екстазі так сказала: „Один з тих, що переслідують Христові терпіння, до року розлучиться з життям“.

Др. Радло спершу думав, що це Настя йому так погрожує, і глузував собі з того в часопису „Ziemia Jaworowska“, якого він був редактором. Др. Радло жалувався перед мною, що мав фалшиві інформації про Настю і то саме від лікаря Українця. Перед своїм відїздом до Львова, де тепер має посаду, Др. Радло в часопису „Ziemia Jaworowska“ ч. 1—5 з травня 1936 року відкликав очорнення Настиного характеру, а з цеї його статті зовсім ясно видно, що він признає Настю за справжню стиґматичку.

Він пише: „Недавно опустила Млини по кількатижневому побуті Настя Волошин... Ходили поголоски, начеб Настя одержала в записі від громади Млини кілька моргів поля. Усі ці вісти неправдиві, бо Настя ніколи не приймала і не приймає для себе ніяких дарів у якійнебудь формі. Також удержується поголоска, що Настя використовувана українськими націоналістами. В цілій справі зі стиґматичкою Настею Волошин це гідне пожалування, що вважають її за святу. Чи заледви в рік по виступленні стиґм не є надто поспішне й легкодушне твердження, що маємо до діла зі святою? Авжеж у таких випадках треба чекати цілими роками і піддавати життя стиґматички найдокладнішій аналізі!

Справді думка, що Настя зле велася перед роками, показалася фалшива, бо ніхто не міг їй докзати ніби розперезаного життя... Вона без сумніву богобозна і порядна дівчина, свобідна від обманства, фалшу і особистої охоти зиску, але годі її називати святою. На таку оцінку буде завсіди час, хочби на-

віль за кількасот літ. Розширювання культу Насті — може тільки принести шкоду для греко-католицької Церкви, а не пожиток“.

Думаю, що Др. Радло тут зайняв хибне становище. І до Тереси Neumann і до інших голосних стигматичок люди тисячами сходилися, бо чуда завжди притягають людей до себе. А невже в нинішніх часах жахливого наступу безбожного комунізму звернення уваги на чудесні явища Насті Волошин може принести шкоду нашій Церкві? Ми вже бачимо ті наслідки й бажаємо собі, щоб вони так далі росли. Настя, як особа, для всіх здорово думаючих людей залишиться під знаком вичікування аж до її смерті, бо це таке правило для всіх людей, що аж смерть утриваює їхню вартість. Але чудесні явища, зв'язані з Настею, вже тепер мають утривалену вартість, бо „facta infecta fieri non possunt“ (те, що вже раз сталося, вже не може бути нездійснене). Др. Радло змішав ці два, такі ріжні, поняття.

*

В вівторок 31 III Настя терпіла „духове бичування“, як це вона сама назвала. Це було для нас нове й несподіване. Настя вилася з болю наче черв'як. Ангел сказав: „Душа прийняла внутрішнє бичування — 200 ударів на один бік“. Зовнішніх слідів по цьому бичуванні не було ніяких. Тоді Настя мала отворену рану на боці. Ангел сказав: „Це голос божий: А нащо той бік пробитий? Чи не на те, щоб усіх грішників пригорнути?... Ісус жертвується за вас, це мало його знаєте, мало його вітаєте... Цей бідний хробачок пожертвував за цілий світ... Тепер, людино, вона (Настя) передвиджує 1000 хрестів і серед тих 1000 є один величезний хрест і є таблиця, а на ній написане слово — на ньому Христос

умирати буде“. По екстазі Настя сказала, що духове бичування ще тяжче, ніж тілесне містичне бичування.

В четвер 2 IV Ангел сказав: „Душа бачить кілька тисяч хрестів, між ними один, на котрому має бути розп'ята. Що означають ті хрести? Означають образу Христа... Душе моя, не смутися, ти не несеш один хрест, але терпіння цілого світа“.

Щоб читач міг краще зорієнтуватися, як виглядають директиви Ангела, выпишу його директиви з цієї екстази: „Людино земська, котрій поручаю в руки душу (це до С. Васи́ї), дивися, як мою душу тисне хрест: не вільно душі давати до роси божої, не вільно душі давати в суботу і в неділю (квітну) з набілом, не вільно давати того закроплення (содової води), бо це гострість для тіла, а тіло зранене (в середині), вважай на мою душу. На страстний тиждень кажу давати по два рази на годину маленьку ложочку, щоб уста звогчити“. С. Васи́я: „А що давати пити? Чи можна дати трохи вина?“ Ангел: „Цетвоя воля. А в середу і п'ятницю не вільно. Завтра душа дістане поживу о 8 год. ввечір. Людино земська, в неділю ввечір о 11 1/2 год. зійду до душі попрощатися з нею, покажу їй дорогу на Голгофту; в понеділок не вільно дати ані поживи, ані закропитися...“ Митрополит був приказав, щоб Насті в великому пості в неділі давати з набілом. Кілька разів Настя це пробувала, але їй зле робило.

*

Як це я пояснив у I частині, Настя перебирає на себе чужі недуги або добровільно, або вони самі приходять на неї. В екстазі 15 I Настя сказала: „Ніхто не зґрунтує мого серця, переслідують мене людські терпіння, ніде для мене нема спокою“. А 16 II Ангел сказав: „Людино, ти набрала на себе багато

чужих терпінь, від нині не вільно тобі (очевидно тільки до якогось часу) брати чужих терпінь, лише ті, що Ісус тобі дасть“.

Я собі дуже бажав, щоб колись мав нагоду ствердити хід явищ на Насті й на такій особі, котрої недуга була би наслана на Настю без її волі й розуміння. І стався один такий випадок, що далеко перевищив моє бажання своєю проглядністю й наглядністю. Особою, якої недуга в цьому випадку була наслана на Настю, був наш Митрополит Андрей. Тому, що про це вже були згадки в деяких польських часописах і то дуже невірні та злобні, мушу цю справу докладніше описати.

Як тільки Настя знайшлася в монастирі, черниці (спершу несміло) стали її просити, щоби привернула здоровля Митрополитові, що вже від літ не може ходити й руками тяжко володіє. Ми спершу не мали ясного поняття про те, до яких границь сягає uzдоровлююча сила стигматизованої особи і як це діється. Нас очаровувала мрія, яке це було би на весь світ славне, а для нас радісне, колиб Настя Митрополита „поставила на ноги“. Але я, як у всьому, давав директиву Сестрам, щоб не налягали на Настю, нехай явища самі зі себе розвиваються, щоб їх не викривити; з дивними явищами, яких закони для нас невідомі, завсідн треба дуже обережно поступати.

Десь по двох тижнях Настя нам сказала, що вона вже збадала Митрополита (духом). Серце в нього здорове, але ноги задеревілі, задубілі, як камінь; якби то три-чотири роки назад, то може би й помогла; а так, то хіба сама мусіла би вмерти, щоб Митрополита поставити на ноги. „Але їх рукам“ — сказала Настя — „настільки поможу, що зможуть ними працювати“.

Кожна зима, відколи Митрополит не ходить, була для нього дуже тяжка: то голова дуже боліла, то ру-

ки відоймало. А останньої зими Митрополит добре мався.

В часі Різдва я жартом сказав до Митрополита (в присутності інших священників): „Це Ваше Високопреосвященство мають Насті завдячити“. Митрополит подивився на мене недовірливо й здивовано та сказав: „Я не відчув, ані щоб Настя відобрала від мене мою недугу, ані щоб мені допомгла“. Але ми раз бачили на Настиних руках подібні скорчення, як на руках Митрополита, і сама Настя признавалася, що вона від часу до часу перебирає недугу Митрополита на себе, а в екстазі 17 I сказала: „Поблагослови нашого Архієрея. Я беру біль за них, беру на себе терпіння“. Як я в I частині сказав, особа, котрої недугу Настя перебирає, нічого не відчуває; а кращий стан здоровля в такому випадку завсіди можна собі пояснювати, що це само від себе так прийшло.

Десь при кінці січня я від Насті довідався, що Митрополит остро, під канонічним послухом, заборонив їй перебирати його недугу на себе. В березні Митрополитові стало щораз погіршуватися. Коли його недуга вже ставала небезпечна, один з ОО. крилошан висипав мені добру лекцію, що Настя терпить Бог зна за кого, а Митрополитові не помагає. Ніхто не мусить знати, що вона перебере його недугу — це нехай буде тайна.

Пішов я з тим до Насті, а вона мені відповідає: „Не можу!“ і „не можу!“ „Хочби це був звичайний чоловік, то не можу робити напад на нього — проти його волі. А Митрополит заборонив мені під церковним послухом. Молюся за його здоровля і буду молитися — як Бог дасть!“ В екстазі 24 II Настя молилася за Митрополита: „О, Сину Предвічний, возьми його терпіння, а дай мені, скільки зможу, перенесу, він є нашим батьком“. Подібно в інших екстазах у тому часі.

У великому пості терпляча Настя щодня лежала у ліжку, тільки звичайно вставала на Службу Божу і ввечір виходила на город у супроводі одної зі Сестер. У п'ятницю (3 IV) перед квітною неділею о 6 год. ввечір на городі нагло напала на неї якась тяжка недуга. Настя відчула великий біль у крижах. Завели її до ліжка. Відчула, що терпить за Митрополита.

Того вечора я був у Еп. Никити Будки, що саме вернув від Митрополита, й сказав мені, що Митрополит ще ніколи не був такий тяжко хорий, як тоді. Те саме сказав мені й о. крилош. А. Ковальський. О 8 год. ввечір телефонували з палати Митрополита до Сестер у монастирі, де була Настя, щоб молилися, бо з Митрополитом дуже зле.

Цілу ту ніч Настя конала. Головою не могла рухнути, болів її карк, плечі, крижі, стави на руках і в пальцях. О 8 год. ввечір попала в екстазу. В екстазі ще тяжче терпіла, бо враз зносила й „Христові терпіння“. Ангел сказав, що Настя вже „на воздусі“ (на городі) відчула недугу Митрополита, і разураз переходив до Христових терпінь. „Добра квітка буде цвісти тихо, а зла буде своїми листками шелестіти“. Це до того, що Настя нікому не сказала, що вона терпить за Митрополита, аж сам Ангел це виявив.

Зрештою, Настя має приказ від Ангела, що їй не вільно говорити про свої терпіння. На Стрітення (15 II) Ангел сказав: „Будеш мати руки й ціле тіло посічене, кільканацять знаків дістанеш, показати їх можеш, але говорити про свої терпіння тобі не вільно“.

В екстазі 3 IV Ангел дальше говорив: „За добрим батьком земля плаче, а за злим ні пташок не цвірінкне. Моліться, сестри—браття, моліться за бать-

ка. Хто знає, душе, чи від нині за тиждень ти не будеш може й на біленькому простиралі лежати (мертва) і твої ноженьки не будуть могли стояти“.

Ангел заповів, що в страстному тижні Настя буде мати строгу мовчанку. С. Василя просила, щоб їй дозволив бодай кілька слів промовити до Насті, щоб Насті допомогти в тяжких терпіннях. Ангел: „А як хочеш, щоб говорила? Чи як буде мати очка замкнені (в екстазі), чи потім?“ С. Василя: „По терпіннях“. Ангел: „В часі терпінь не вільно буде говорити, бо Христос лежить, а по терпіннях душа скаже кілька слів до вушка“.

По перерві Ангел: „Видиш, душе моя, як мене не було, то пташок цвірінкав, а як я прийшов, пташина тихенько замовчала—посумніла, бо не чує твого голосу. Нехай співає тобі та земська маленька звірина, нехай тобі співає, я їй дозволяю“.

Знову по перерві Настя в екстазі: „Ісусе солодкий, я прошу тебе, благаю тебе за Архієрея не лише для нашого монашества, але й для цілого народу. Нехай моє серце з болу трісне, а він нехай побачить світло для себе... Голос Божий наминає: Просіть, а дасться вам... Кого люблю, тому хрест даю; а хто моя дитина, той під хрестом зі мною стоїть... Ісусе солодкий, потіш його в тім тяжкім хресті, бо щож ми будемо робити без нього?“

Знову по перерві, пізно в ночі Настя: „Дякую тобі за здоровля“. Це відносилось до ігумені, яка тоді довший час дуже тяжко хорувала, а Настя також її недугу перебирала на себе. Ангел: „Чуваю над нею (ігуменею) і доки я тут, божа ласка над нею... Ісус чуває, потішить, а ви просіть“.

У суботу 4 IV Настя встала на Службу Божу. Хоч дуже терпіла, до ліжка поклалася аж на екстазу о 1¹/₄ год. попол. Ангел до С. Василії: „Людино, лю-

дино, рятуї душу! душа тобі вмирає! Я тобі не сказав, що душа нині має скінчити життя, бо ти плакала би. Ти знаєш, за кого вона життя віддала, за Архієрея, вона конала цілу ніч за нього, вона має серце зранене, знаєш, за кого вона молилася“. Настя: „Ой, карк! Ангелику, поможи мені!“ Саме в карку Митрополит відчував найтяжчий біль. Уже в суботу рано Митрополитові попустив був біль у руках, та в карку біль оставав без зміни.

В цій екстазі Ангел сказав: „Ти взяла терпіння Архієрея, тепер зноси... Жилки душі завмирають... Конаєш... Або він, або вона — одно мусить умерти... Просіть, а дасться вам... Колись дістанеш вістку, що твій Архієрей здоровий“.

*

На нас дуже напірала знайомі, щоб їх допустити до Насті, коли вона в страстному тижні буде переносити Христові терпіння в екстазі. Ми просили Ангела про його згоду, а він дуже непохочував. Тепер у цій екстазі він сказав: „Немило душі, коли багато осіб стоїть коло неї — для вас веселість, а для неї хрест. Вона має сама терпіти, як Ісус у Гетсиманії; ти, людино, бажаєш багато душ привести, даш їй багато терпіння“. Але на налягання Сестер Ангел згодився, щоб у велику середу по 4 год. попол. прийшли до неї ті, котрим я дам дозвіл.

При вечірній екстазі в суботу 4 IV і я був присутний. Ангел сказав: „Це за Архієрея душа буде терпіти так тяжко до завтра до 6 год. ввечір. Його тіло не було до життя, але на смерть, а ти, душе, перебігла йому смерть. Одно з вас мусіло вмерти: або він, або ти“.

Про велику середу сказав: „О 3 год. буде конання, бо людина (Настя) буде мати меч з правого

боку на лівий, у тому часі буде більше мертва, ніж на подобу земську... В середу душа розложить свої земські руки, той день буде страшний, тоді хрест буде переважати, тоді або життя, або смерть... Душе, душе, якби ти скінчила в середу, цілий український нарід заплаче, а бідна пташина запищить тяжко... Душе, завтра підеш до Архієрея (до сповіди, Настя звичайно в Митрополита сповідається), занесеш йому ті квітки, що ти дістала (від учениць у монастирській школі), поставиш на стіл і скажеш: це любов мого серця“. Настя, здвигнувши раменами: „Я так не скажу, я стидаюся!“ Ангел: „То можеш собі так подумати в своєму серці“. Я на те: Ангеле, а я можу це сказати Архієреєві? Ангел: „Це твоя воля“.

По екстазі Настя сказала до мене: „Ще я ні за кого так тяжко не терпіла; огонь палить ціле моє тіло, ні лежати мені, ні сидіти, ні стояти; колиб я ще раз мала за когось так терпіти, то вже воліла би дійсно вмерти“.

В квітну неділю перед полуднем я пішов до Митрополита і все оповів йому. Щойно від мене Митрополит довідався, що Настя терпить за нього. Митрополит кілька разів сказав мені, що заборонив Насті переймати його недугу, а я просив його, щоб уже нічого про це Насті не говорив, бо хід подій і так уже на докінченні, а Настя не взяла недуги Митрополита добровільно. Митрополит ще й тоді дуже тяжко терпів.

У той самий день Настя мала екстазу о 4 год. попол. Ангел: „Видиш, людино, тільки маленьке звірятко відчуває біль моєї душі (канарок приспівував), а ви не відчуваєте, ви мало знаєте болю. Що ти будеш робити, як її уста не будуть говорити? Буду бачити з високих небес, я небавом виречуся її. Це душа, людино, більше моя, ніж ваша, не роби з нею

вистави, бо Христос не бажає того, тільки бажає спасення душ... Коли душа скінчить життя, тоді роби виставку... Сумно мені, сумно, моя душа тужить, боліє, і це вона буде скоріше моя, ніж земська. Дам душі тяжкий хрест. Це я відходжу від тебе, душе, нехай звірина веселить тебе... Тепер за неї молилися Архієрей, а вона за нього терпить“.

Того самого дня о 8¹/₄ год. ввечір Ангел: „Коли бажаєш, моя людино, щоб я працював з душею: чи о 10 год. чи о 12?“ С. Василя: „Це твоя воля“. Ангел: „То о 10 год., коли душа зість поживу. Будеш бачити, як душа буде плакати і ти, моя людино. Хто хоче, може прийти“. Перерва. О 9 год. Настя в екстазі два рази сказала: „Слабо мені, карк мій, карк, ой серденько, серденько!“ Ангел: „Чи я не казав, що розлука мусить бути — або твоя, або його“. Настя: „Я хочу скінчити, бо бачу хрест, нехай він жиє на божу славу, а я нехай піду в чорну землю, він є батьком цілого нашого округу. Славна його душа, славна його головка для українського народу, а я хробачок опущений, я хочу скінчити, я за його любов даю серце своє“. Ангел: „Чи хочеш скінчити своє життя?“ Настя: „Так, хочу! Це за ним лишиться багато дітей, за мною мало хто заплаче. Архієрею, не бійся, я за тебе життя скінчу, бо люблю тебе, я відчуваю твою молитву, не смутися, бо я при тобі... Твоє тіло засипляє. Я бачу всі чорні хрести, а між ними бачу твій ясний, оббитий ясними зорями. Будь благословений, я спішу за тобою як маленький хробачок. Прошу тебе, введи мене на ту Голгофту, де ти йдеш. Ти молишся про мучеників, про священників. Благословений мій Архієрею, бо вже може тебе не побачу, а як побачу, то з радости заплакала би. Працюю з тобою, нехай діється воля Господня, мій Ангел нехай благословить тебе“.

В часі перерви Настя прийняла поживу, а о 10 год. і 10 мін. попала в екстазу, в часі котрої мав її попрощати Ангел. Присутних було багато Сестер, бо Ангел дозволив.

Настя: „Серед облаків сумно усміхається Ангел і каже: Чи пізнаєш мене, душе, чи змінений я в твоїх очах? Чи я той самий твій опікун? Вона складає мені обітницю, що від нині кінчиться її пожива. Чи не тяжко буде тобі виповнити ці слова?“ Ангел до С. Василії: „В цій кімнаті, людино, має бути найтихіше і найспокійніше. А чому? Бо в цій кімнаті Голгофта, на тій Голгофті хрест, а на хресті душа вмирає... Не стукати і не відчиняти своїх уст, щоб душа не чула. А як хочеш отворити свої уста й повеселитися, іди в інше місце; це, людино, нераз заплачеш... Завтра не вільно дати душі нічого, ані одної краплі; в вівторок (Благовіщення) може взяти поживу, як прийде з божого дімку; в середу і в п'ятницю нічого; в суботу по божій росі. Надіюся, що буде більше моя, ніж земська. Забороняю цілувати мою душу в головку, тільки та людина може, що буде коло неї ходити... Працюю вас, земський народе, сестри—браття, будьте чемні, уважні. На Голгофті стоїть 1000 хрестів, що їх душа передбачує; коли дійде до останнього, на котрім руки і ноги свої розіпне, тоді або скінчить, або верне до вас. Душе моя, працююся, працюю тебе, але не плач за мною. Бачиш, людино, моя шата мокра від сліз, що тебе працюю; сумно мені, квітко моя, я плачу, що лишаю тебе під чорний хрест. А за кого його зносиш? За український нарід, за нього хочеш мучитися; маєш бути розпята за грішників, на хресті хочеш умерти. Не плач, душе, та мені не можна лишатися з тобою. Я знаю, що два дні буду зі земським народом, а третього дня буду з тобою“.

Настя: „Ангел показує мені дорогу на Голгофту, а посеред Голгофти стоїть хрест, на хресті напис, на тім хресті я скінчу життя. Ангел дає мені цілувати ясний хрест“. Ангел: „Замкни уста, бо вже 10 година. Нехай людина робить з тобою, що хоче. Людино, чувай над душею, не сумуй, нехай твоє серце не боліє — я тебе просив кілька разів. А моя душа буде боліти. Будь благословена, душе, будь покірна, бо тебе чекає чорна земля. Це вже душа мовчить, людино, чувай над душею“.

Екстаза тривала $\frac{3}{4}$ години. Спершу Настя мала руки піднесені, пізніше спустила руки. Сестри розійшлися.

Рівно опівночі, коли при Насті була тільки сама С. Василія, прийшов Ангел ще раз. Ангел: „Я ще прийшов пращатися, бо не хотів того говорити перед многими. Кажу до тебе: не бійся, душе, за твої терпіння піде багато душ до царства небесного. Все згадай, що на божий заклик ти відреклася земської доброти, а в царстві небесному будеш ясна зірка Серцю Христовому. Для твого Архієрея хрест тут на землі, а потім вічна радість. І так, душе моя, лучися з ним і випросиш багато душ монаших і мучеників. Не бійся, душе, людина буде чувати і закропить тебе і змиє тебе із земського пороху. Людино, чувай над душею, потішай її, бо я віддаю її в твої руки, ти можеш робити, що хочеш. Чи маєш що сказати? Чи хочеш, людино, взяти душу в свої руки?“ С. Василія: „Хочу, хочу, буду їй служити!“ Ангел: „Може тобі, людино, буде сумно, коли будеш бачити, яку вона спрагу буде відчувати, а який голод. Чи ж тобі не буде тяженько, коли сядеш до поживи і згадаєш, що вона така сама людина, як ти, а їй ніхто не дасть, а я, слуга Господній, не можу“.

Тут С. Василія запиталася: Як Насті допомогти? чи

може й самій постити? Ангел: „Це не твоя воля, це твоє тіло не видержить. Людино, посеред раю стоїть дерево життя, а посеред українського народу стоїть квітка. Це тепер я відходжу від вас і не покажуся вам, аж мою душу випровадиш з божої роти (в велику суботу пополудні). Ще хвилина і не почувши мого голосу. Поступай з нею, як мати з рідною дитиною. Звернися, душе, до людини, нехай вона відчує біль твого серця. Будьте квітками одної любови й одної крові. Нехай вас голос Христовий благословить. Люби, душе, свою людину, бо вона твоя мати. Це мої останні слова. Нехай вас потішає кров Христова“.

*

Настя не має історичного дару в стигматизаційних переживаннях Христових мук. Вона не бачить історичної тягlosti Христових мук (як це є нпр. у Тереси Neumann), а бачить тільки поодинокі фрагменти, з якими переплітуються різні алегоричні образи, що узмисловлюють її співучасть у Христових страстях.

Митрополит поволі прийшов до свого зглядного здоровля. Ще в Млинах у другій половині квітня Настя відчувала біль у карку, а так само Митрополит у тому часі.

В четвер 12 IV Ангел сказав про Настю: „Не одна людина, не одна душа дякує тобі за здоровля“. Припадок з Митрополитом дуже повчаючий. Настя стільки натерпілася, а привернула Митрополитові тільки зглядне його здоровля. Люди хотіли би позбутися ген усякого нещастя й недуги, але якби це могло статися дійсністю, то мусів би змінитися цілий лад на світі, що є Богом установлений. А про це дуже гарно сказав Христовий голос у Настиній екста-

зі: „Просіть, а дасться вам... Кого люблю, тому хрест даю; а хто моя дитина, той під хрестом зі мною стоїть“.

Терпіння в покорі і з вірою це найвище, що Божі можемо принести: терпінням ми сплачуємо довг за те, що Бог нас сотворив, і за наші гріхи. Виглядає, що ми в терпінні в такому положенні супроти Бога, як збіжжя супроти людей, коли його молотять.

Чудотворна уздоровлююча сила стигматиків саме тому обмежена, бо вони — цеж їх характеристика — самі мусять чужі недуги відтерпіти, а помагають дуже багатьом особам. З лекших недуг Настя багато осіб цілком увільнила, з дуже тяжких недуг тільки до якогось ступня. Я сказав „з лекших недуг“, хоч у дійсности в деяких випадках це були смертельні недуги, але організм не був зруйнований. А де організм зруйнований, там треба творчої сили, тому Настина поміч заслаба. Якщоб Настя могла уздоровити всіх, що до неї удаються з просьбою, то мусів би лад світа змінитися — перестало би обовязувати божє слово: „Кого люблю, тому хрест даю“.

Авжеж і сама Настя найбільше терпляча — як сказав (12 IV) про неї Ангел: „ти жертва на показ українському народові“. Це певно не значить, що Настина місія обмежується тільки на український нарід — вона є „слугою цілого світа“. Але це вповні логічне й оправдане, що на Настю перш за все повинен звернути очі український нарід, з котрого вона вибрана.

В екстазі 26 I Настя сказала: „Браття—сестри, тримайтеся Христової віри! Ісус каже: маєте перед очима велике чудо, яке сталося на вашій землі (стигматизація Насті), але мало мені вірите, але й мало мені чести віддаєте“. В екстазі 18 II сказав Ангел: „Багато народу тепер навертається до Спасителя;

вони тебе не бачуть, але навертаються до Спасителя“. А 24 II Настя сказала: „Ісус іде на великі муки, на страшні муки і жертвує сам себе й щезає з моїх очей. Виходить голос із північної сторони і каже: Розширюй голос Ісуса Спасителя нашого по цілому українському народі“.

На іншому місці постараюся ще ближче пояснити зв'язок екстатичної Насті з українським народом.

*

В великому пості Настя в одній своїй екстатичній молитві (27 II) благала Христа, щоб він молився за нас: „О, Ісусе терплячий, кровю залитий, терням увінчаний, молися за нас грішників! О, Ісусе, пастирю цілого світа, молися за нас... возьми мене на свій хрест! О, Ісусе, осолодо наша, молися за нас!“ Далше Настя молилася до Христа, як ми звичайно молимося: „О, Ісусе, будь нам ласкавий, споглянь на наших пастирів... вибав нас з того нещастя... О, Ісусе, Спасителю наш, поглянь ласкаво на нас бідних, опущених, котрі до Твоїх стін надаємо...“

В першому моменті могло би здаватися, що це був якийсь „lapsus“ (мимовільний упадок), коли Настя благала Христа, щоб він молився за нас, бо ми в наших молитвах, хоч і молимося до розп'ятого Христа, завсіди маємо на увазі прославленого Христа, і відносимося до нього як до Бога.

Але в дійсности це не був ніякий „lapsus“ у Насті, а один з критичних моментів, що характеризують правдивість Настіної стигматизації. В нормальному стані Насті ніколи й на думку не прийшло би благати Христа, щоб він молився за нас. Але в терплячих екстазах вона бачить терплячого Христа — такого, який він був, коли ходив по землі: Христа, що молився за Апостолів, що молився в Олив-

ному городі, що молився за тих, котрі його розпинали — Насті здається, що це все тепер діється, вона вичуває цей молитовний настрій у Христа, і це її спонукало благати Христа: „молися за нас“.

Зрештою Христос у своїй Церкві даліше живе й діє на землі. До Ап. Павла, тоді ще фарисея Савла, що переслідував християн, Христос із неба сказав: „Чому мене переслідуєш?“ Значить, що терпіння й молитви Церкви це в дійсності й Христові терпіння та молитви до Отця небесного.

Ось так ця мала подробиця з Настиних екстаз пригадує нам правду, яку ми звичайно забуваємо. І свідчить нам вона, що Настині екстатичні видіння це не якісь пусті собі сонні видіння, але впливають з містичного звязку з Христом.

*

Наведу тут кілька гарних Настиних екстатичних висказів з великого посту і з часу перед постом, що їх я не мав нагоди де інде примістити.

„Сльози Христові, що падають по дорозі, спасіть грішників і безбожників і нас, щоб ні один не відійшов, Ісусе, від тебе до злого“. „Я знаю, каже Ангел, хто хоче бачити Отця небесного, той мусить принести знак на рамени від хреста“. „Ніколи не нарікайте на хрест, а беріть його з любовію і покорію... На страшнім суді підпрете свої плечі на хрест, на ньому опретесь, а Ісус пригорне вас, як свої діти. А ті, що не будуть мати хреста, тяженько їм буде“. „Хто підпреться на хресті, спасен буде; а хто на доброті земській, пропаде“. „Дорога одна, а не всім однакова: одним терням вистелена, одним камінчиками, а одним рожами“.

„Ісусе, доброто наша, відпусти всьому світові гріхи, що ти їх взяв на себе“. „О, Спасителю, о Мати

Божа, царице неба й землі, простіть нашим ворогам“ — комуністам.

„Гинуть невинні душі, моліться за них, браття — сестри, молитва залізо перебиває. Ісус їх вирятує, перетне залізо на їх руках“. „Ісусе, я готова на все! Світ позичений для мене, позичені мені години в тебе, чиж у кожній хвилині я не готова йти до тебе?“

„Тут на землі слухай своїх провідників і Ісуса в кивоті“. „Слухайте божого слова пастирів земських... Слухайте божого слова і пастирів“. „Кохайте пастирів, бо хто любить пастирів, любить Ісуса“. „Ісусе, запиши всіх наших пастирів у найсолодші твої рани, а найкраще у своє серце“.

Раз (25 III) одна з черниць запитала Ангела: Як служити Христові? що робити, щоб йому подобатися? Ангел відповів: „Людино, людино, чи ви не маєте пастирів? Чи не маєте земської матери? Чи ви не зробили великої обітниці (чернечі обіти)? Чи ви не зробили дарунок Ісусові? Я маю свою душу (Настю), котрою маю опікуватися, а не вас“. Так і пригадуються тут Христові слова з притчі про багача і Лазаря: „Мають Мойсея і пророків“.

„Скільки є камінчиків у морі, стільки нехай маю ран, а нехай вибавлю стільки душ до царства небесного“. „Ісусе терплячий, прошу мені наслати всі терпіння, а їм дай здоровля, дай моє тіло на муки всіх, котрих я відчуваю, калік, недужих, нещасних“. „Коли когось побачу, засміюся й заговорю, бо не хочу бути в пошані, але ніхто не знає болю мого серця; це твоя воля, Ісусе, я малий хробачок“.

Ангел до Насті: „Я тебе вибрав зпоміж тисячей овець, щоб ти приводила вівці пастирям до одного стада“. „Будь поважна й бідна, а не ославляйся своїми дарами“. „Не шукай вигоди для свого тіла“.

Ангел про Настю: „Тій людині потрібна замкнена кімнатка, в кімнатці тишина, а в тишині роздума“.

Таких квіток у Настиних екстазах дуже багато.

Читач сам бачить, що стигматизація це не тільки подібність ран до Христових ран, але й подібність душі до Христової душі, якої ціль життя в тому, щоби брати на себе терпіння інших людей — цілого світа.

*

В місяцях січні, лютім і березні Настя в екстазах часто говорила про „велику боротьбу на заході“. В неділю 9 II сказала: „Велика боротьба діється на заході, війна готується, а на сході бідний наш нарід гине, паде, як мушка по землі“. В неділю 16 II: „Голос божий каже: людино, молися, бо вневдовзі страшна буря буде, на заході велика боротьба йде, а нарід опущений“. В вівторок 18 II: „Моліться, сестри — браття, за нарід на заході, бо діється там велике горе, вважайте, що час вашого життя дуже тяжкий“.

По екстазах Настя пояснювала, що на заході, у Франції, комуністи дуже пруться до влади, а деколи ще до того говорила, що між Францією й Німеччиною ладиться війна. В тому часі часописи щораз писали про загрозу війни між Японією і Росією, та коли я на це звернув Насті увагу, вона відповіла: „Там нічого нема“. Про Еспанію до того часу Настя ніколи й не чула, а що в екстазах звичайно не довідується про назви країв, тому вона Еспанії не згадувала. Але тепер нам ясно, як добре вона прочувала зріст і напір комунізму в Еспанії та Франції і теперішню домашню війну в Еспанії.

Коли Настя в екстазах говорила про ту „боротьбу“ на заході, завсіди надовязувала, що та „страшна хвиля“ й на нас іде. В неділю 9 II говорила:

„Сестри—браття, за Христа віддайте життя, а не скиньте зі себе хреста, бо прийде хвиля, скажуть вам: скинь хрест зі себе. Не дайтеся, глядіть на Христа, кров спливає зі Спасителя... Приготовлюйтеся щодня, не думайте про земські розкоші... Коли почуєте голос неприятеля душі (як гарно це сказано!), коли скажуть вам немиле слово, замовчіть, спустіть очі, замкніть уста“. В середу 12 II: „Скоро прийде темнота на вас, будете гинути, як мушки, як мурашки будете падати, рятунку божого не стане“.

В неділю 26 I: „Позамикають вас у мурах і будуть вас мучити і погинете як пташки. Тримайтеся Христової віри, бо вневдовзі прийде боротьба“. В понеділок 24 II: „На північній стороні (в Росії) за великі гроші продають тіло і кров Спасителя (відрікаються Христа задля посад, грошей). Сестри—браття, просіть, щоб Ісус захоронив вас, бо в короткому часі прийде та недуга й до вас, розбігнетесь як вівці, і ніхто вас не стягне до одного стада“ — іншим разом сказала: „розсиплетесь, як дрібний дощ“.

В вівторок 10 III Настя говорила: „Цей день буде довгий час прославляти український нарід, але яка страшна боротьба іде! Сестри—браття, уважайте завсіди на своє тіло і на свою душу, надходить недобрый приятель (яка це влучна характеристика комуністів!), певно, що погинете, як пташки, розбігнетесь і ніхто вас не збере до купки, бо пастиря не буде, щоби прийняти тіло Спасителя; тепер віддавайте честь Спасителеві, тепер цілуйте його рани, приготовлюйтеся завсіди на неприятеля, котрий збирає сили“. Ангел: „Це та людина довго з вами не буде, на своїх облаках (очах) вона все бачить, що її чекає; а це її чекає гостра смерть, вона передвиджує своє терпіння, що її чекає; вона того не показує,

але усміхається до вас, а бажає хреста, відрікається всього світа“.

Для належного зрозуміння тих висказів Насті треба ось що сказати.

Поширилася вістка, начеб Настя в екстазі сказала, що в недозі буде кінець світа, п'ятьма заляже світ на три дні, а при житті остануть тільки ті, що в часі тої п'ятми світитимуть посвячені свічки. В дійсності це взяте з одної німецької книжки про кінець світа, що перед роком вийшла також в українському перекладі. Про п'ятьму Настя говорила тільки в переносному значінні, як це видно з наведених її слів.

Настя говорила ці свої передсказання не тільки до Сестер у монастирі, котрі її чули, але, як це виразно характеризує слово „браття“, до всіх християн в Європі. Вона тут говорила як „слуга цілого світа“, яка живо відчуває містичний звязок усіх християн.

В Еспанії ці передсказання Насті вже справдилися — аж надто жахливо. А всі бачимо, що комунізм загрожує Франції й цілій Європі, отже й нам. Настя відчуває напями розгалужування цієї „бури“ чи „недуги“, але вона не говорить про неї як ворожбитка, щоб заспокоїти нашу цікавість, тільки як екстатичний Христовий діяч і проповідник, що хоче, щоб ми творили добро й поширювали його, а поборювали зло.

В деяких екстазах Настя зовсім виразно говорила, що „бура“, яка йде до нас зі заходу, ще може нас оминати завдяки нашим молитвам. Так вона 17 II говорила: „Просіть Отця Небесного, просіть Спасителя, щоб захоронив вас від боротьби земської, яка йде на заході, бо він батьком для добрих дітей, а не для злих; злих карає“. А 15 III Ангел говорив: „Душа іде там, відки на вас велика боротьба йде...“

та душа пішла затримати, щоб не прийшов на вас той тяжкий хрест... приходять зі західної сторони — не дай, Боже, щоб на вас прийшов!”

Ангел нераз говорив, що „душа“ знає майбутність, але не скаже, щоб нас не тривожити. Та певно, що і в Настиному передбачуванні найближчої майбутності, в якій ще вона сама має брати участь, чимало умовного, бо, як ми сказали, це так мусить бути. Ніхто не ставав би до війни, якби певно знав, що програє. Отже наша майбутність мусить бути для нас скрита, наче в темряві, щоб ми могли працювати для неї, змагатися.

Як я сказав у вступі, Настя не є „екстатичний Христовий історик“, але „проповідник“. Терплячий Христос, якого Настя бачить у екстазах, для неї не є тільки історичним Христом, що терпів на Голгофті, але Христом, якого тепер безбожники за гроші продають, ув'язнюють, опльовують, бичують, розпинають. І в тому проявляється визначний зв'язок стиґматизованої Насті з нинішньою епохою, коли безбожники пруться відобрати від Христа власть на світом. Тут і причина широкого стилю Настиної стиґматизації.

III

СТРАСТНИЙ ТИЖДЕНЬ І ВЕЛИКДЕНЬ

В страстний понеділок Настя не мала екстази. Зате в понеділок і вівторок мала незвичайно тяжкі спокуси — проти Христа й проти своїх стиґматизаційних терпінь. Спокуси наступали на неї так нагально, що часом здавалось їй, що з розуму зійде. Хоч Настя в страстний понеділок нічого не їла й не пила, в вівторок рано почувалася такою сильною, що — як

сама сказала — була би пішки до Млинів зайшла. В страстний вівторок було свято Благовіщення. Коло полудня Настя посумніла, була терпляча, боліли її ноги. О 2 год. попол. попала в екстазу. Ангел таки з'явився, але тільки своїм голосом „зпосеред об'яків“ (Настя в екстазі не бачила його). Сказав, що він перестерігає, що ця людина (Настя) може скінчити життя. Не треба до неї багато осіб допускати, не робити вистави; що вона має Голгофту; якщо душа зложить руки на грудях і скаже, що земля затряслася і впав у ямку хрест, то вона буде жити. Це все було оправдане, бо при цій екстазі було багато Сестер.

Екстаза до перерви тривала 25 мінут. На чолі з'явилися ранки від тернового вінця, отворилася рана на лівому боці, повсталася отверта рана на правому боці (анальогічна до тої на лівому боці) і відновилися рани від бичування на грудях та на плечах. Рани від бичування на грудях були грубі на палець, а кожна складалася з кількох тонких протятих смуг.

Коли в великому пості на Настиному тілі являлися знаки від містичного бичування, то Настя в екстазі саме тою частиною тіла, котра була бичована, завсіди виконувала такі рухи, як колиб хтось її бичував. Тепер рани від бичування з'явилися без явища „бичування“. Настя пояснила нам, що вона тепер не відчувала бичування, тільки відчула, начеб з неї здирано одежу, яка прилипла до її давніших ран від бичування. Це на знак, що Христова одежа була прилипла до ран від бичування, і коли жовніри перед розпяттям здерли з нього одежу, то Христові рани від бичування відновилися. Також це було для нас нове й несподіване. Хоч ми пам'ятали, що Ангел заповідав, що „будуть Христові одежу здирати“, та ми того тоді не розуміли.

С. Василія хотіла на страстну середу забандажу-

вати Настині ноги, щоб лишилася кров на бандажах. Ангел тепер сказав, що на Настині ноги не вільно „накладок давати; Христос мав цвяхи й дощинку“. І ще раз повторив, щоби в часі розп'яття були при Насті тільки дві особи, бо „коли Ісус був розп'ятий, жовніри розганяли товпу, а під хрестом була тільки Матінка Божя і дві особи, так і тут будуть тільки дві особи... Я не бажаю душі від вас забирати, нехай вона служить, нехай душі ратує“.

На моє питання, о котрій годині зачнеться розп'яття, Ангел дав виминаючу відповідь: „Коли Христос бажає, то сила Господня; і тобі було би прикро, якби при твоїм тілі було багато осіб, вона буде мучитися і скінчить своє туземне життя, тіло буде корчитися з тяжкого болю; ця людина терпить тяжкий біль, це для вас з любови вона згодилася на це“. Перерва.

По перерві Ангел: „Земська людино, правий бік (рана на правому боці) зникне, лівий розшириться, але не вільно буде показувати, одежа буде вражувати, завтра душа в кожній хвилині може закінчити своє життя. Якби ти, людино, відчула її біль, не бажала би приводити людей до неї; не робіть вистави... Душе, тяженька буде нині твоя ніч, приймеш хрест, але ти вибрана з тисячей“. Настя: „Люблю тебе, Ісусе, хочу йти за тобою і життя віддати, огнем згоріти“. Ангел: „Душе, завтра не почувеш голосу божого, тільки почувеш біль, а в недовгому часі почувеш вістку, що твоє серце буде веселити.“

Ангел завсіди має звичай чимсь потішати Настю, коли вона дуже терпить. Тут мабуть мав на думці вістку, яку їй сам мав дати: що Настя має вступити до монастиря.

О 9 год. ввечір Настя знову мала екстазу. В тій екстазі говорила: „Бачу Ісуса, іде на Голгофту, за

ним велике місто, високі палати, а перед ним висока гора, а на тій горі кілька зелених дерев і глибоко викопана ямка, до котрої мають хрест спустити; посеред міста багато народу... один несе мотузи, один несе довгі цвяхи, один копіє, один несе таблицю, а поблизько Ісус поміж ними“.

Ангел „з облаків“: „Ця людина бачить по одній стороні трумну, пооббивану білим, і вінок з чудових білих квітів, а по правій руці свій хрест, на котрому зложить свою головку... Душе, коли прийде та хвилина, зійдеш (з II поверха на I поверх) до земської матери і поклонишся і клякнеш і скажеш: Мати моя, хоч я тебе не знаю від уродження, а я тебе люблю, ти моя мати серед мого життя, поблагослови мене на той хрест... Будеш терпіти два дні вкупі, одні будуть говорити божу славу, а другі будуть очорнювати. Не бійся, душе, твоя шата не буде відкриватися. А завтра закінчиш своє життя — завтра, коли тебе закличуть, закінчиш своє життя, впадеш під терпіння, коли підеш; один хрест, скажеш, понесений на лиці (тому, що деякі будуть її очорнювати), а другий понесу на раменах. Завсіди молися й скажи перед тими двома хрестами: Я все жертвую за український нарід. Завтра будеш з Христом розпята, а в недовгому часі дістанеш вістку, що твоє серце звеселить“.

*

Велика середа (8 IV). Коли Настя вернула рано з каплиці, прятала в келії, замітала. Пізніше відчувала тяжкий біль душі й великий страх перед смертю. Як виходила від ігумені, куди ходила по благословення на розп'яття, бачила тільки високу гору, а на ній хрест.

Коло 11 год. була вже дуже терпляча, боялася й на хвилинку сама лишитися, всюди дивилася за

С. Василією. Виглядала наче переполохане ягнятко, засуджене на заріз.

Настя мешкала з трьома Сестрами в келії за клявзурою, де постороннім людям не можна приходити (хіба тільки виїмково, в конечности, за дозволом Митрополита й ігумені). Щоб у велику середу до Насті могло прийти більше людей, Сестри приготували для неї ліжко в кімнаті Сестер учительок, поза клявзурою.

По 11 год. С. Василія завела Настю до тої кімнати (також на II поверсі). Настя дуже не хотіла там іти, бо це була для неї „Голгофта на Голгофті“, але послухала. Коли положилася до ліжка, дуже плакала зі страху перед смертю, а хотіла жити.

Екстаза з розп'яттям зачалася о 11^{1/2} год. При Насті тоді була тільки сама С. Василія. Настя бачила хрестний похід, жовнірів на конях, один чоловік ніс мотузи, другий драбину; на Голгофті бачила, як Ісус Христос клався на хрест, сам клався, без примусу, дуже ніжно. Коли стали прибивати Христа до хреста, Настя відчувала біль у руках і ногах, рани на руках і ногах отворилися, показалася кров; на ногах Настя мала білі скарпетки, скарпетки від горішніх ран заплямилися кровю в величині пятизолотівки, на споді повздовжні плями; на грудях, плечах і руках до ліктів відновилися рани від бичування.

Всі рани побільшилися. На руках і ногах зверху були округлі, на споді поздовжні; на долонах довгі на 1 цм, на стопах на 1^{1/2} цм; рана на боці мала 3^{1/2} цм (передтим тільки 3 цм), рана на правому боці зникла, як було заповіджено. Дуже характеристичне, що Настині рани мали в той день вигляд цілком нових і свіжих, як колиб щойно були іззовні спричинені.

Я прийшов 5 минут перед 12 год. Ангел не хотів сказати, коли розп'яття зачнеться, говорив, що На-

стя буде найтяжче терпіти від 3 до 4 год. Але що Ісус Христос був розпятий о 12 год., тому я міркував собі, що не дам себе випередити Ангелові й буду при Насті вже кілька хвилин перед 12 год. Та сталося так, як Ангел хотів — я спізнився, хоч мав час і думав, що ще заскоро прийду.

Перед екстазом Настя дуже вичікувала мене. Кілька разів питалася: „Деж той мій отець?“ Тряслася зі страху й зітхала до С. Василі: „Матінко, рятуй мене!“ Як тільки Настя попала в екстазу, стала говорити: „Зпосеред облаків голос: Видиш, душе, що ти опущена... Ісуса кладуть на вічне ложе... Ісусе, чому тебе кладуть? Ісус споглядає на своїх приятелів, простирає свої ручки, ліва рука 10 хвилин на серці, а права витягнена з боку. Чому ж то мої ручки болять? Щож я тобі зробила? Чому Ісуса ручки беш? Що тобі Ісус зробив?... Останні слова (Ісуса): Діти мої, я для вас ручки мої дав і свої ноги... Вже розбійник (кат) прибив, уже 12 година... Вже Ісуса прибили“. В тому часі Настя дуже плакала, що аж подушка була мокра.

Настя більше слів сказала, але С. Василія не могла всього записати. Завважую, що Ангел деколи (не завсіди) придержується іншого годинника, ніж наш: числить години о пів години скоріше. Так і тут 12 година числена пів години скоріше.

По кількох хвилинах Ангел сказав: „Людино, позирає, що з лівого боку тече кров змішана з водою“. На газі, що була приложена на нагрудній Настиній рані, можна було зовсім виразно відрізнити пляму від крові та від води. Це було на знак, що з проколених Христових грудей вийшла кров і вода. Ще Настя сказала: „Деж мій отець?... Відзивається голос: Я сказав і сповнилися мої слова, що ти опущена; одна особа і більше нікого... Працуйте мені...“

Ангел: „Душе, тобі подяку несе одна особа за uzдоровлення“.

Коли я прийшов, Настя спокійно лежала з роз-
 ложеними руками і витягненими ногами, як колиб
 була прибита до хреста. Всі пальці на руках мала
 дещо скорчені. Глибоко віддихала, але спокійно. Щоб
 її потішити, С. Василя сказала: „Ось отець прийшов!“
 Настя ледви помітно всміхнулася.

Так Настя лежала до 1¹/₂ години — начеб у гли-
 бокому сні, без одного слова. Кільканацять мінут
 перед пробудженням зложила руки на грудях нав-
 хрест. С. Софронія ходила по коридорі й молилася,
 а інші Сестри молилися в каплиці. Канарок спершу
 сидів у клітці спокійно, потім вилетів з отвореної
 клітки, сів на параван напроти Настиного ліжка, по-
 кінець її ніг, і звернений очима до Насті дивився на
 неї наче німий.

*

Які ми були втішені, коли Настя пробудилася!
 Один камінь уже спав нам зі серця. Ми закликали
 С. Софронію з коридора й відтепер вона була вже
 при Насті до кінця. С. Василя зняла скарпетки
 з ніг Насті. Кров на них уже була засохла, та рани
 даліше виглядали як цілком свіжі.

Настя оповідала нам про свої переживання зов-
 сім спокійно, але здержливо. Ми її потішали, чи
 радше сказати: забавляли, як уміли. А канарок
 увесь той час співав на весь голос. І пригадували
 ми собі слова Ангела: „Будеш бачити, що той пта-
 шок буде робити...“ О 2 год. Настю стали дуже бо-
 літи всі зуби. Не нарікала, не стогнала, тільки ска-
 зала нам це.

О 3 год. Настя знову попала в екстазу, а кана-
 рок замовчав. Спершу мала відчинені очі, вдивля-
 лася перед себе, бачила Ісуса Христа розп'ятого на

хресті. По 6 мінутах замкнула очі, переживала Христове конання на хресті. Вже тоді, коли я приглядався тому явищу, я собі усвідомив, що людське перо того не опише в подробицях. Настя дуже змінилася на лиці, легонько стогнала, відчувала біль у правому боці, її розложені руки сильно корчилися, пальці згиналися до середини, бліді й зсинілі, лице скривилося, судороги стрясали цілим тілом.

Я був при конанні ріжних людей, старших і дітей, бачив містичне конання Насті за інших людей, але Настине конання з великої середи неподібно ні до якого іншого. При всіх смертних явищах у Насті тоді дуже ясно пробивалося, що її смерть добровільна, що вона сама віддає себе в жертву. Руїна життя, що так сильно пригнічує нас в явищах звичайного конання, в Насті тоді була сполучена з якимсь невисказаним маєстатом добровільної жертви, що убагороднював і перевищав усі явища руїни життя. Дійсно, так хіба тільки Христос, Богочоловік, міг умирати — а Настя наслідувала його смерть.

Конання в Насті тривало рівно 5 мінут. С. Софронія плакала, шнурком лилися її сльози, С. Василия плакала менше, а я з тяжким серцем подивляв дивні божі речі. Потім Настя схрестила руки на грудях і промовила: „Голос зпосеред об'лаків заповідає, що Ісус скінчив своє життя, а на земській людині був знак, земля затряслася, а в ямку впав хрест“. Ми голосно всі троє відітхнули. Слава тобі, Господи, буде жити!

Настя ще не пробудилася. Екстаза ще тривала 20 мінут, але вже лекша. Ангел сказав, що „душа“ мала терпіти до 2 год. в ночі, та за покору, що пішла до тої кімнати „на виставу“, скорочує її терпіння, й буде терпіти тільки до півночі. По пробудженні Настя нам оповідала, що тих 5 мінут конання

здавалися їй як 5 годин, ціле її тіло горіло, відчувала страшну спрагу, уста були спалені, відчувала сильний біль коло серця; як віддихала, мала кольки. Надлюдські терпіння!

Не сумніваюся, що людська природа без надзвичайної божої помочі не видержала би такого розп'яття. Це й Ангел (14 П) сказав: „Тіло людини того не видержало би, але Ісус буде з тобою, його сила допоможе тобі“. Поза екстазом Настя не раз говорила: „Коли Христос помагає, то терпіння легкі; а коли мене опускає, то плачу з болу“. Раз (12 П) в екстазі Настя зітхала: „Ісусе, благаю, возьми мене до себе, ніхто не знає мого болу!“ А Ісус їй відповів: „На те я тебе взяв, щоб ти терпіла“.

*

Під кінець описаної екстази з великої середи сказав нам Ангел, що гості можуть приходити до Насті від 4 до 6 год. Вона буде спокійно лежати в екстазі, нічого не буде говорити. Але нехай не буде стукоту, ні галасу. І ще сказав, щоб С. Василя ввечір, як гості відійдуть, дала Насті поживу.

О 4 год. Настя попала в заповіджену екстазу. Гості приходили в групах по 5 — 6 осіб, а інші чекали то в розмовниці, то на коридорі перед кімнатою, де Настя лежала. Всього було 20 осіб, переважно священників і декілька світських осіб.

У часі відвідин першої партії стався прикрий, але й характеристичний випадок. Перший, хоч не прошений, зголосився на екстазу один священник, про якого я знав, що він хорує на критикоманію й часом такі статті пише до газети. Я післав до нього С. Софронію з проханням, щоб він не приходив на екстазу, якщо має якісь упередження до Насті; це для Насті найтяжчий день у році, вона дуже терп-

ляча й діймаючо відчує всяку недовірчиву думку. Але цей священник всетаки прийшов з першою партією. Всі інші стояли спокійно й приглядалися, а він, заложивши руки за пояс, обходив довкола Насті з міною, яка хіба деінде, але не тут, надавалася; приклякав до спущених рук Насті, казав, щоб С. Василія піднесла їх йому, нападно заглядав до нотатки, яку С. Василія тримала в руках, і хотів її взяти з рук С. Василії. А Настя, замість спокійно лежати, вилася від терпінь. Я був певний, що Настя так терпить задля того священника, споглядав то на одну, то на другу Сестру, аж вкінці не міг далше на це глядіти й сказав: Отче, це через вас Настя так терпить! — А він, замість щоб перепросити, відповів ображений: „То я можу відійти?“ — Можете! — я йому відповів без надуми. Він вийшов, а Настя вмить успокоїлася.

Якби той священник правильно думав, то легко зрозумів би, що впродовж кільканацятьох хвилин своєї обсервації та з поодиноких вирваних слів з нотатки С. Василії він ніяк не міг би виробити собі такого критичного погляду на Настю, щоб його слово могло мати більше значіння, ніж наше. Миж дотоді обсервували Настю вже впродовж пів року в найріжніших фазах її стигматизації, отже йому випадало обсервувати не Настю, а хіба нас, що займаємося Настею: чи ми правдомовні й чи вміло обсервуємо Настю. Алеж уміла обсервація така, коли не даємо по собі пізнати, що когось обсервуємо. Тай на це треба ріжних нагод і довшого часу.

Я це скажу загально: Якщо хтось не вірить у нашу правдомовність, хоч наші слова присягою забезпечені і хоч маємо за собою без кінця свідків, то розум у такого чимсь спутаний.

По відході того священника Настя не тільки успо-

коїлася, але й промовила: „Ісус дозволює показати своє серце для тих, що стоять тут при твоєму боці“. І сама відслонила сорочку та показала присутнім рани від бичування й рану на лівому боці. Один з присутніх (В. Глібовицький) подумав собі, що хотів би бачити рани на долонях. У тій хвилині Настя піднесла руки до гори й звернула їх долонями до нього, а це його дуже зворушило.

Коли мав прийти (ще був на коридорі) Преосвящ. Никита Будка, Настя сказала: „Ісус зпосеред облаків каже: Приходить пастир, у нього на грудях ясний хрест“ — хоч Єпископ тоді не мав на собі нагрудного хреста і хоч Настя дотоді властиво не знала його (тільки раз стрінулася з ним, виходячи від Митрополита).

Під кінець цієї екстази на показ для гостей (вона також була переривана) Настя щораз більше терпіла — без усякого сумніву задля того немилого припадку, що стався в часі відвідин першої партії. О 6^{1/2} год. Сестри завели Настю до її келії за клявзурою, хоч ще приходили замовлені гості, та вже годі було їх прийняти.

*

В велику середу о 7^{3/4} ввечір Настя ще раз попала в екстазу. В тій екстазі Ангел багато говорив і показався Насті. Вперед Настя кількома словами описала Ангела: „Синя одежа на ньому, кучері жовті...“ Ангел: „А бачиш, душе, чи я тебе не пильнував? Як Ісуса виводили з Оливного городу, так тебе виводили до кімнати за клявзуру, а ти зробила 24 кроки... Це дякую людині, що дала тобі поживу; але зате, замість у суботу, аж у неділю дасть тобі поживу... Людино земська, як з Ісуса здирали одежу, так і з неї, і дві години (два дні, в понеділок і вів-

торок) боролася зі сатаною, що спокушував її, як і Ісуса; здавалося їй, що вона звязана в темниці, аж тобі висказала свої спокуси... Нині з рана вона бачила розбійника (ката, що прибивав Христа до хреста), що їхав на ослі, а по правому боці бачила страшну смерть, і вона плакала; а пізніше, як кинули хрест і стали прибивати Ісуса, вона крикнула, а Магдалина збирала кров... А чому ж ти стояла під хрестом, людино? Щоб відчутти, що Пречиста Діва Марія відчула, але ти не відчула ні одної частини, ні двох частей, тільки, як Магдалина, ти відчула. А пастир тому не прийшов, що Йоан утік був від Христа. А Ісус кликав: Йоане, чому втікаєш від мене? А завтра побачиш гріб, в котрому Ісуса положать". Перерва.

По перерві Ангел: „А хто душу в тяжких терпіннях піддержував? Багато з вас жертвувало тіло й кров Спасителя (св. Причастя), багато молилося, багато молитов заслано до ран Христових... Людино, поволеньки давай душі поживу, дозволю в неділю рано. Якби була душа дістала ще одну краплю більше поживи, була би при твоєму серці замкнула очі, це вона ціла зболіла, в середині нема одного місця, що не було би поражене. Тішить мене, хто сповняє мій хрест і мої слова... Чекай, людино, завтра буде страшний біль о 3 год., душа відчує всі витягання цвяхів, а в п'ятницю о 10 год. положення до гробу. А той завтрішній біль буде тяжкий, коли жили будуть прориватися, а це на те, щоб ви відчували любов Ісуса“.

Сестри питалися: чим улекшити Насті терпіння — чи молитвою? Ангел відповів: „Молитва pomoже тим, що горять за гріхи, а тій людині не pomoже, бо вона мусить сповнити обітницю Христову. Чи на те її Христос вибрав, щоб їй молитва

помагала? Людино, людино, будеш бачити, як ручки будуть тремтіти, коли права буде на серці, а ліва при боці спущена, а серце Христове, пробите, з хреста здіймати будуть... Людино, людино, душа йде тою дорогою, котрою Христос ішов; вона не може довершити того, що Христос, бо вона земська людина, вона не зістала післана, як Христос був..."

Тут питалися Сестри, чи й наші Ангели Хоронителі нам такі близькі, як він своїй душі, і чому вони з нами не говорять? Ангел: „Будьте обкутані терпінням Христовим, то прийде до вас (ваш Ангел), несить хрест, а прийде з обхаків... А цей хрест, що вона несе, це для людей, за український нарід; вона вибрана з тисячей, а той хрест не на похвалу їй, не берить її за найвищу, але за останню: той хрест славний тому, що Христос терпить... Гляньте й збудіть жаль, вонаж такою людиною, як і ви: берить її за останню між українським народом, тільки хрест є славний, а ніхто не пізнає, що то вона — вона перейде, якби не вона... В покорі ви себе тримайте, тоді побачите божу любов... Чекай, людино, підеш з нею в дорогу, будуть її просити, а вона скаже: є корчик, а я в корчику хробачок... сестри — браття, люблю вас, а мене киньте в корчик, я хробачок. Багато прийде осіб (у Млинах), а вона скаже: я малою пінькою (піною)... Це покора, чистота, а любов серця“.

Настя: „Ангелику, не йди!... Пішов Ангелик високо, ніженьки біленькі. Ангелику, я хочу за тобою“. Ангел: „З високих обхаків пішлю тобі подяку: це одна людина дякує тобі за уздоровлення“.

*

Великий четвер (9 IV). Рано Настя встала, була в каплиці на Службі Божій, приступила до св. Причастя. По Службі Божій була досить погідна,

спокійна, але терпіла біль душі. Ввечір була на Страстях у каплиці. Вже від 6 Євангелії зачало їй робитися слабо, по 12 Євангелії зовсім мліла і з великим трудом зайшла до своєї келії, де зараз впала в екстазу.

В цій екстазі терпіла здійснення з хреста. Присутний був також Преосвящ. Никита і я. Настя бачила, як жовніри на конях товпилися коло розп'ятого Христа. Жовнірів описала, що вони мали на головах бляшане накриття зі шерстяним хвостом, а те накриття піддержував ремінець під бородою. Настя відчувала великий страх перед ними, від часу до часу стогнала й плачучи кричала, виконуючи рухи, начеб бажала захоронити себе перед жовнірами, що хочуть її притоптати кінями.

Настя: „Чому ідеш на мене з конем?... (це говорила кілька разів). Я тобі невинна, а ти коника на мене женеш, лялю!... Ой, матінка (С. Василія) мене лишила! (хоч С. Василія була при ній і тримала її за руку). Де я заділася?... А чому їздиш коло мене з конем? Я не хочу вмерти!... я боюся!... Лишила мене моя мати, а я її так люблю!“...

Я мав вражіння, що Настя переживає той страх, який мали Христові ученики за Христове тіло: що з ним станеться? чи Римляни, по свому звичаї, не закопають його, без усякої почеси, на місці, де Христа розп'ято? По екстазі Настя цей мій здогад потвердила. Також це було для нас несподіване.

Потім Настя розложила руки зі скорченими пальцями, як колиб була прибита до хреста і вже мертва. По кількох хвилинах руки ніби самі впали, права на груди, на серце, а ліва лежала випростувана при боці. І стала Настя говорити, що дві поважні особи (Йосиф з Ариматеї і Нікодим) прийшли до судії, до недоброго судії (Пилата), що глядять лихим (Настя

сказала „кепським“) оком, і просять його: „Дай нам тіло Ісуса.“ Пилата в екстазі описала, що він грубий, лисий, у червоній, фалдистій сукні; сидить на високому стільці, а до нього треба йти по сходах. Про ті „дві поважні особи“ по екстазі сказала, що вони мали бороди.

Настя дальше говорить: „Ісуса здійсмають з хреста... Дві поважні особи взяли Ісуса...“ Плачучи: „Чому ви взяли Ісуса?... Вже Ісуса не бачу... Не плач, Матінко Божа!“ Ангел: „Завтра побачите гріб і тіло Ісуса“.

О 11 год. вночі Настя ще раз попала в екстазу. Спершу мала відчинені очі, вдивлялася перед себе, бачила, як Христа здійсмали з хреста. Коли замкнула очі, Ангел сказав, що душа відчуває страшенну спрагу, в середині тіла огонь. Дальше Ангел: „Людино, людино, закропи її щоскоріше, не чекай, аж встане (пробудиться), бо душа слабне“. Настя тихенько: „Слабо мені, серце слабне“. Ангел: „Людино, з твоєю душею зле діється, один пастир спричинює їй терпіння; це не сміх ті слова, серце зболіле, мечем пробите... одна особа, що приклякнула була при душі, дала їй такий тяжкий хрест“. Настя стогнала: „Мамцю!... Матінко!... ох, серце! корч серце ловить!... серце завмирає... води!“.

Екстаза з короткими перервами тривала до 12^{1/2} год. Під кінець Настя лежала як мертва. Дуже боліла її рана на серці і рани на ногах. Сестри двома наворотами ходили до каплиці й молилися за Настю, а також при ній молилися за неї.

І в середу в вечірній екстазі Настя дуже терпіла з цієї причини. Тоді вона сказала: „Щож та особа на мене така — що я їй зробила?“

Це був той хрест, що його Настя мала понести „на лиці“.

Велика п'ятниця. Настя була на царських часах і на винесенні плащаниці. Пополудні положилися до ліжка. Ангел поза екстазою сказав їй, що звільняє її від заповіджених терпінь на той день, тому що за неї багато душ молилося й молиться. Сестри молилися за Настю при плащаниці, а пізніше я одержав відомости, що цілі парохії перед плащаницею молилися за неї.

Деколи буває, що Ангел поза екстазою говорить до Насті — „до вуха“. Вона виразно чує голос, але інші нічого не чують.

Екстазу Настя мала аж опівночі. В екстазі відчувала страх. Ангел: „Чому душа боялася? Бо вона бачила, що Ісуса клали до гробу в велику скалу, обвинули в біле простирано, з боку була кров (кров з проколеного боку), і по боках сторожили, а це Мати Ісусова плакала, бо її не допустили, бо вона була би заслабла...“

Тут відступлю від хронологічного порядку, щоб пояснити одну побічну річ. Деякі особи висловили мені своє здивування, що я в I частині відважився написати передсказання Насті про смерть Тереси Neumann у 1936 р. А що буде, якщо Тереса не вмере в 1936 р.?

Ось чому я помістив це передсказання Насті. Настя дійсно так сказала і то вже в Млинах. Це устно поширилося між людьми, отже колиб я цього не навів, то посуджували би мене, що я нещиро написав книжку про Настю. Зрештою, я найшов у німецьких авторів, що Тереса сама собі мала проповісти, що вмере в 1935 р. — а їй це не сповнилося (але чи вона дійсно так сказала, цього не можу ствердити). Для мене було те важне, що вони обі клали смерть Тереси менше більше на один час. А колиб це не здійснилося, то певно виявиться і при-

чина — от як у тому, що Настя в велику п'ятницю мала переходити смертельну екстазу, а потім була звільнена від неї задля молитов, що йшли за неї. Зрештою ми бачили, що й Настя мала померти 26 Ш, а задля змінених умовин (прохання черниць і Ангела) не померла.

*

Велика субота. Того дня Настя мала екстазу о 8 год. ввечір. Ангел: „Ти знаєш, душе, за тебе молитесь твій пастир і твій Архієрей“ (ми тоді були на воскресній утрени). Настя: „Ангелику, не кажи, що я дуже хора“. Ангел: „Я мушу, бо їм щезнеш. Душечко, чому не хочеш? Наробиш багато жалю в тій хаті... Тебе тисне в грудях, тебе шийка болить... Людино, людино, душа дуже хора — її горло болить“.

С. Василя: „Може закликати лікаря?“ Ангел: „Вона їх боїться, вона до смерти буде їх пам'ятати (зі шпиталів винесла такі спомини). О 10 год. душа буде бачити вознесення з гробу (воскресення Христове), але дуже сумно станете коло її ліжка, бо душа буде сумно бачити воснесення. Якби була здорова, вона вам з радістю оповіла би...“ Перерва.

О 9 год. і 40 мін. Настя в екстазі: „Це Ангел іде“. Ангел: „Душе, ходи до гробу, бо Спаситель зноситься з гробу. Що бачиш? У скалі високий камінь, а в тому камені зоря, а в зорі одежа біла. Отвирається гріб, чути голос, як дзвін ударяє... це Спаситель повстає...“

Настя: „Ісусе солодкий, упадаємо на лице перед твоїм гробом, не зважаємо на страх, на камінь... Цілую твоє серце, твої рани солодкі... Це бачу шати біленькі, простирало, пахучі квітки, гріб отвирається, ясність ударяє в очі, а Христос зноситься... Ісусе, возьми мене! Ісусе, я тебе бачу високо в облаках,

а спів небесний ударяє... Ісус каже: Благословені, котрі мені вірно будуть кланятися, котрі служать мені в покорі... Ісусе, возьми мене, возьми нас усіх! Ісусе, я хочу там бути, де ти! Я не хочу тут бути!... Посеред високих облаків чути голос: Христос воскрес!... спів небесний чути... Ісусе, я вже не бачу тебе! Ісусе, возьми, мене, я хочу там бути, де й ти!“

Втім Настя дуже плакала. Ангел: „Душе, спокійно, не тужи, дуже спокійно (будь), бо це побожні невісти зближаються до гробу... Невісти, не плачте, Христос знісся на небо...“ Настя: „Вертають, плачучи, невісти, волосся жовтеньке розпущене...“ Ангел: „Душа не може оповісти, бо серце слабне“. Настя: „Ангелятко зноситься, я бачу багато Ангелів...“ Настя, всміхаючися з радості: „Ангелятко, розпусти мої облаки (очі), щоб я бачила багато Ангелів... я хочу за Ісусом іти! щож мені тут?...“ І знову Настя плакала.

Ангел: „Душе, не плач, бо я збуджу тіло і забудеш за все“. Настя: „Ангелятко, возьми мене, бо мене дуже коле“. Ангел (ніжно лякаючи Настю, як це з дітьми робимо): „А будеш бачити, попросимо того, що був у земської матери“ (лікаря). До С. Василії: „Людино, це земський тягар у ній, вона має земську недугу“.

Ангел розріжнює в Насті Христові терпіння, чужі недуги й земську недугу, себто її власну.

Ангел дальше: „Людино, завтра рано обвинеш її горло в простирано“. Настя: „Ангелятко, возьми той біль, бо я не видержу до завтра!“ Ангел: „Знаєш, людино, що будеш потребувати помочі того, що до земської матери приходив“ (лікаря).

Тут одна з присутніх Сестер тихо сказала, що Настя не може їхати до Млинів, коли така хора.

Ангел на це: „Не кажи, що вона не поїде в дорогу, бо буде ще більше терпіти“. Настя: „Ангелятко, я хочу їхати, я не хочу тої особи, що бадає, я на тебе здаюся, я знаю, що не видержу того болю довго, я розлучуся з тілом“. Ангел: „Ти будеш мучитися“. Настя: „То нехай буде, не кажи людині, що я хора!“ Ангел: „Я скажу“. Настя: „Я завтра піду до Ісуса“ (до каплиці, до св. Причастя). Ангел: „Ні, а чому ти не можеш пінки ликати?“ Настя: „Ангелятко, я тебе прошу, я тебе молю!“ Ангел: „Нехай діється воля божа... Я відходжу“. Ангел до С. Василії: „Людино, дай душі раду сама. Не одну недугу вона має, вже три хвилини (три дні, від великої середи) вона терпить, а з болу на її облаки находить темність... Людино земська, людино, не одна земська людина вже давно облаки замкнула би, а душа здається на силу Господню“.

Настю боліли всі зуби, горло, жолудок, ліве око, кололо її в грудях, кров у ній кидалася. Взагалі в тих днях по великій середі і впродовж великодних свят Настя зле виглядала.

Тільки в часі „Христових терпінь“ Настя поводить ся так, як собі, під диктатом побожного чуття, уявляють її ті, що її не бачили: тоді всі її відрухи й слова підходять під міру святої, вищої гідности. А коли Настя зносить свою недугу, або й чужу, то вона нераз поводить ся, як дитина — а так само тоді й Ангел відноситься до неї. Нераз, буває, й за-сміємося — але її дитинячі відрухи ніколи не переступають тих меж, що їх читач бачить в описаному випадку. Настя завсіди поводить ся, як добра, слухняна, мила дитина.

Дитиняча вдача має в характері Насті глибоке коріння. Ще й тепер, як черниця, Настя не перейде коло котика чи песика, щоб не погладити його або

бодай „подивляти“; ідучи біля ріки, кине камінчик до води; Настя сміється дитинячим способом; і т. ін.

Але Христос Господь сказав: „Коли не будете, як діти, не ввійдете до царства небесного“.

*

Великдень. Рано Настя почувалася ліпше й була на Службі Божій у каплиці. Потім поклалася до ліжка. Коло полудня мала екстазу. Ангел побажав Сестрам веселих свят і сказав, що відбере Насті недугу на якийсь час, щоб могла поїхати до Млинів.

По екстазі Настя встала, ходила до Сестер і до дівчат (служниць) із святочними побажаннями.

Пополудні пішла зі Сестрами на город. Там бігла з котиком на руках, бо хотіла його одній Сестрі дати, впала й (нову) суконку засмарувала болотом. Не могла сама зайти до своєї келії, дві Сестри поїд руки завели її. Положилася до ліжка і вмить попала в екстазу. Ангел: „Душечко, тобі не вільно так скоро бігти. Чому ти земської людини боїшся? (Настя боялася С. Василії, що засмарувала суконку.) Прийми з покорою, а кари не буде. Людино, не вільно до душі звертатися гострими словами, бо душа може ослабнути, серце може стиснутися, душа відчуває біль... Не сумуй, душе, я прийду до тебе вночі і принесу даруночок...“ (В цій книжці пропускаю все те, що відноситься до Настиних „апортів“ — дарунків.)

Ангел дальше: „Бажаєш — вибажаєш, проси — а дістанеш. Уважай, душе, не дай себе плекати, бо плекання не радість. Хто в терпіннях росте, той квітку в серці має. І хтож має упокорятися: Чи ти перед Христом, чи він перед тобою?... Душе, звертаю увагу, не дай себе плекати, але як хтось хоче тобі з покори щось зробити, вдарся в груди й скажи: Ісусе, я під хрестом опущена. Нехай буде Христос

прославлений... Хто в терпінні росте, квітку в серці має. А коли земська людина зробить кілька слідів, найменший крок, маєш то записане на Голгофті, а не давай себе плекати... Душе, я вислав тебе з далекого краю, з Голгофти на Голгофту, а де ти нашлася? Ось під тим хрестом, де я тебе поставив. З того дімку поїдеш — знай, дім стане начеб похорон; не бажай, душе, пільги і не давай себе плекати — плекання не радість, але сльозами підливається. Душе, ти не дай себе плекати, тільки своє тіло рятуй“.

Коли я в червні 1936 р. дістав переписані протоколи з Настиних екстаз, дуже здивувався тою загостреною осторогою Ангела, щоб Настя не давала себе „плекати“ (я щойно тоді довідався, що Ангел таке говорив). Яж в одному письмі, коли Настя по великодніх святах була в Млинах, перед тим самим остерігав її, але зовсім іншими словами. Доки Настя, в великому пості, була надзвичайно терпляча, черниці служили їй, як недужій. Я боявся, щоб Настя не привикла до того, щоб це не вплинуло зле на її характер (щоб не „спанцилася“), і тому я писав до неї, щоби, як буде почуватися сильнішою, сама все робила, що тільки зможе. Але на цю думку я прийшов аж тоді, коли Настя була в Млинах, коли я мав, як то кажеться, свобіднішу голову. А Ангел мене випередив й куди краще та сильніше все висказав.

На перший день великодніх свят Настя мала екстазу з перервами від 6¹/₂ год. ввечір аж до півночі. В тих екстазах Ангел м. ін. сказав: „Душе, чувай над собою в покорі, не показуй земському народові свого смутку. Ти бачиш недугу перед своїми очима і побачиш смерть, розвеселиш багато народу. Я уздоровив тебе, бо ти благала, я дав тобі силу,

але той хрест назад прийде до тебе. Скоро не вернеш, я прийду до тебе, буду тебе хоронити, бо в українському народі тільки тебе одну маю: я глядав, шукав в українському народі між квітами, між леліями, між пахучими рожами і не знайшов, а знайшов у корчику терня і вибрав, бо ти терпіла в покорі, була опущена, терпіла в укритті — я тебе вибрав“.

Як я вже на одному місці сказав, Настя це незвичайно широко розвинений стигматичний тип. Я був би наївний, колиб тим хотів хвалитися перед іншими народами (як це мені закинув у праських „Lidov-их List-ax“ один чеський лікар, зрештою зовсім непоінформований про Настю), та не можу не ствердити факту, що зовсім виразний. Це я завважив вже на моїх відчитих про Настю. Деякі особи мене зле зрозуміли, що ніби я під поглядом святости ставлю Настю вище від св. Франціска. Та я притім зовсім не маю на увазі ступнів святости (це божа річ про це судити), тільки стигматизаційні явища. В інших осіб русло стигматизаційних явищ було вузьке, а в Насті воно наче ріка в часі повені (ріжні форми стигматичних ран, бичування, ріжні форми екстаз, Ангел безпосередньо промовляє, промови в часі екстаз, „апорти“, нерукотворені образи, світляні явища, перебирання чужих недуг, ходження духом по світі, появи Насті в ріжних постатях у світі, велике число дивних явищ, терпіння за цілий світ і зокрема за свій нарід).

Я думаю, що ця ріжниця тим умотивована, що всі інші стигматизовані особи були стигматизовані як особи, а Настя як представниця цілого свого народу. Це так виходить з Настиних екстаз. Ангел виразно говорить, що він мав поручення найти в українському народі особу, гідну стигматизації, а цей вибір упав на Настю. Отже ширину стигмати-

заційних Настиних явищ властиво треба завдячувати не Насті, як особі, але її позиції в історії свого народу.

Це не легко в'яснити, як у Насті, бідної і майже неграмотної сільської дівчини, що ніколи не була ні на яких зборах, ні в читальні, ніякої книжки не прочитала, ні часопису, від часу стигматизації розвинувся такий на подив загальний змісл життя, що вона не має ніяких своїх особистих земських цілей, а хоче послужити цілому світові і — вповні льогічно до того — своєму народові.

Але український нарід є головним поборником і страдальцем большевицького безбожного режіму. І то саме оскільки відродився і відроджується під назвою „Україна“, „український“ нарід. Навіть колиб стигматизація була чимсь природним, то Настя, що відчуває биття серця цілого світа, не могла би не відчути недолі й змагань свого народу. Ось відсі те походить, що Настя в екстазах ніколи не згадує назви „Русь“, „руський“, тільки „Україна“, „український“.

Вона в екстазах особливо молиться за український нарід, що під большевиками. Так нпр. 15 III молилася: „Ісусе солодкий, котрий терпиш за нас, поручаю тобі цілий український нарід, а найбільше східну сторону. За них усіх прошу, прости їм тяжкі гріхи — прости цілому світові“. Ангел (26 II) говорив до Насті: „нині підеш на схід сонця, там багато твоїх братів і сестер гине... будеш оглядати їх... рятуй їх душі“.

Історія свідком, що надмірні всенародні терпіння родять незвичайні особи. Для мене це ясне, що й Настю зродила теперішня епоха українського народу. Що патріотизм Насті наскрізь християнський, євангельський, це видно з наведених її висказів.

Дальше сказав Ангел у тій екстазі, яку ми перервали: „Підеш у дорогу (до Млинів), а вернеш сумно назад...“ С. Василя: „То може ліпше буде не їхати до Млинів?“ Ангел: „А хто нині підвів душу? Уповай завсіди на Бога; я мушу сказати, що душечку чекає. Коли виявить тобі біль, пригорни це бідне личко й зболіле тіло до серця“.

С. Василя: „Чи конче їхати?“ Ангел: „Не можу трафити до твого серця. Не знаю марної порошокки, щоб не горнулася до її серця, все, що воно й не було би, горнеться до неї, а вона не мала би горнутися до тої бідної хатки, де стала обдарована (в Млинах)?... Не чекай, аж вона скаже: я хочу відїздити (до Львова), але коли душа буде падати від умучення, дай знати пастиреві: приїзди по свій скарб, що під хрестом мліє. Чому ти плачеш? (С. Василя плакала). Не плач, я люблю вас, не плачте, діти Христові, бо я над вами, я вас пригортаю всіх... Серце Христове чуває над вами і нехай буде мир і слава з вами. Пастир одної мінутки до вас приїде й возьме ту душу і наверне на своє місце; а уповай: де ви, там і я, де я, там і ви... Моя душа відчуває у своєму серці, що вона сирота між сиротами. Вона каже: Ісусе, я не годна тобі віддячитися, що твої діти коло мене ходили. А ти їх вибрав для мене й до мого тіла служити. Деж я подяку для них зложу? Де я маю клякнуту, щоб їм подякувати? Так душа думає, чи встає, чи лягає. Вона не є ненькою для вас, тільки хрестом, на котрому спирається“.

III

У МЛИНАХ

Другого дня великодніх свят (13 IV) у супроводі С. Василії Настя поїхала до Млинів пополудні автобусом, що, їдучи зі Львова до Радимна, переїздить через Млини.

Одного разу я питав Ангела, чи він так само свідно говорив би Настиними устами, колиб Настя була у Млинах. Ангел поривчо відповів: „Ні! Я боявся би народу“ (щоб зле не зрозуміли його). І коли Настя мала їхати до Млинів, Ангел дав С. Василії гострий приказ, щоб до екстаз нікого не допускала. З цього, а також з різних інших явищ, видно, що весь розвій і хід Настиних явищ достосовується до оточення Насті: до людей і до обставин. Якщоб Настя була залишилася в Млинах, то її явища зовсім певно не були би такі багаті та виспеціалізовані. С. Василія має рішучу вдачу і вповні додержувала приказу Ангела: до екстаз у Млинах нікого не допускала. З тої причини млинівські люди, близькі Насті, мали жаль до С. Василії. Але я вже спостеріг, що подібна, а то й без порівняння більша, прикрість находила на всі особи, котрі близьче зжилися з Настею — саме задля Насті. Хто з нею пристає, кінчик її хреста і його досягає. Та думаю, що з євангельського становища це добрий знак, бо по Євангелії воно так і має бути.

У Млинах Настя спершу замешкала була в господаря Стефана Вачка (де служила й дістала стиґми), а потім на приходстві. З Млинів виїхала в понеділок 4 V. Впродовж того часу мала екстази день у день, з виїмком трьох днів (15, 16 і 25 IV).

У стиґматиків це правило, що в воскресному часі не мають терплячих екстаз. Також у Настиних

екстазах наступила велика зміна: екстази з „Христовими терпіннями“, що їх Настя до великого посту мала по середах і п'ятницях, а в великому пості в різних днях, від Великодня перевелися, а у зв'язку з тим і рани перестали правильно отворитися — „відновлюватися“. У млинівських екстазах Ангел управляв Настине життя, повчав її і С. Василю. Настя терпіла страх перед своєю смертю й зносила терпіння за інших людей.

*

В п'ятницю 17 IV Настя в екстазі: „Ангелятко, чому мене так горло болить?“ Ангел: „А ти забула, що тобі не вільно їсти мяса? Пам'ятай, що віднині тобі не вільно мяса їсти в понеділок, середу і п'ятницю“. С. Василя: „Ангелятко, прости мені, то я дала душі мясо, я забула, і тепер ще загальниця“. Ангел: „Людино, не всім одна дорога, не всім один промінь, не всім одна пожива. Душечко, я тебе звільню з тяжких терпінь, проси пастиря, щоб тобі дозволив лишитися й розвеселити свої овечки. Скажи їм слово, промов до них. Я мушу вже від вас помаленько відриватися“.

Перед Настиною стигматизацією Млини й околиця були дуже заражені комунізмом. Настя в екстазах уже спершу називала млинівських людей своїми „овечками“, що їх має „вивести на зелену мураву“. В тому зміслі й Ангел тут говорив про Настині „овечки“. Дійсно під впливом стигматизованої Насті віра й побожність млинівських людей дуже зросла.

Слідуючого дня Ангел сказав: „Скільки ти овечок витягнула з терня! Приготовлюй мені більше, навчай їх покори, навчай їх слави Господньої, бо твоє життя скінчиться невдовзі“.

Бувало часом, що С. Василя або й Настя в ек-

стазі питали Ангела, що діється у Львові з ігуменею, зі мною або з Митрополитом, а Ангел часом відповідав, або й сам від себе говорив, щодо мене (де я можу справу сконтролювати в цілій інтимности), аж на подив влучно. І враз давав Ангел Насті та С. Василії наймудріші директиви: „ти до того не мішайся“, „не смутися“ і т. ін.

Колиж питання С. Василії або Насті сходили на просту цікавість, то Ангел не хотів їм відповідати, а казав: „Не проси, не питайся, помолися за них, ти маєш свого досить“.

*

Обставини для мене так склалися, що мені здавалося, що я ніяк не зможу поїхати до Млинів, хоч з листів від С. Василії я бачив, що я там конче потрібний. Я про це писав до С. Василії, а Ангел заздалегідь приготував їх обі на цю „сумну вістку“ від мене, але враз і потішав їх, що я таки приїду. І дійсно я поїхав, помімо всіх перешкод.

Від понеділка 20 IV Настя в екстазах відчувала страх перед своєю смертю. Ось зразок такої екстази — слово в слово за протоколом.

„Настю дуже часто огортає страх в екстазі, вона плаче, що находиться між ворогами. Настя (в екстазі): „Матінко, матінко, де ти? Чомуж ти мене дала в руки ворогів? Матінко, я тебе любкала, я тебе любкаю, чому ти мене лишила? Я не скину хреста! Я не скину Ісуса!“ Ангел: „Душечко, ти маєш мовчати. Тобі, не вільно розсіватися, ти дістанеш бичування не вздовж, а впоперек. Людино, стережи й пильнуй душу, повчай її, не дай їй розмовляти (з дівчатами, з людьми), нехай має спокій. Душечко, я тобі крильцятами відіпхнув поживу, бо була 3 година“. Перед екстазою Настя їла й нагло відіпхнула поживу, ка-

жучи: „який приказ, такий послух“. Це було в вів-торок 21 IV.

Слідуючого дня Ангел пояснив, що „душа тому плаче, бо передбачує тяжкий хрест, який її чекає“. На питання С. Василії „який це хрест“, відповів: „Не можу сказати“. Та Настя сама, в нормальному стані, нераз говорила нам, що вона в таких екстазах бачить себе в якійсь темній тюрмі, а безбожники знущаються над нею. Що ми сказали про умовність в Настиних переживаннях, це стосується й тут. Певно, що Настя в тих своїх екстазах співтерпить з тими особами, які в нинішньому часі умирають по тюрмах за Христову віру. А чи й сама Настя дійсно так умре? Це ще умовне. Настя завжди молиться й благає Ісуса Христа, щоб не дожила до того часу, якщо він має надійти. Так нпр. 23 II в екстазі молилася: „волю померти тепер, нехай не бачу того, як надійде хрест на Спасителя“.

У Млинах 21 IV Ангел заповів, що приїде „висока, достойна особа“. Дійсно другого дня приїхав до Насті польський священник з Ярославла, о. Станислав Шпетнар, папський шамбелян, краян Насті походженням, що хоче видати книжку про Настю по польськи.

В тих днях Настя в екстазах деколи плакала за мною: „Де мій отець?“ Це мало свою глибшу причину. Млинівські люди, потайки перед С. Василією, напірали на Настю, щоб вона на завсіди осіла в Млинах. Настя, благого серця, ані не могла різко відмовити їм, ані не могла з тим звіритися С. Василії, щоб вона це зробила, бо боялася невзгодин. Бажала собі, щоб я приїхав і розв'язав цей вузол.

Міжтим Ангел зачав у це встрявати, але так зда-лека, щоб осіб не зраджувати, а всетаки справу ви-чистити, як це він уміє. В четвер 23 IV Ангел гово-

рив: „Вона плаче, що її пастир не навчає людей. Вона плаче, що Ісус плаче над єрусалимським народом, що Ісус каже: Ви, діти мої, чому ж ви мене відрікаєтеся, я все з вами не буду. Ви будете мати убогий дім (нову церкву), а мене все не будете бачити.... Це тепер той сам Єрусалим приходить на це місце“.

Млинівські люди вмовляли в Настю, що вона „їхня“, а не „львівська“. На це Ангел в екстазі ось так зареагував: „Ти не є чиясь, тільки Господня і моя, ти квітка похилена між народом. Віднині я тобі говорю: ти є нічия — ти є небесного Спасителя, ти бідна, опущена... А за те, за кару, що ти розмовляла, розсівалася, ти їм сказала слово, а вони не зрозуміли твого слова, завтра завезе тебе німий язик (поїде з церкви кіньми, бо пішки не зможе піти), і уклонишся і не вдержишся на земських ногах. А від кивота відведуть тебе й положать дві особи.“ Це так і сталося. Ангел далше: „Завтра за свій (млинівський) нарід пожертвуй проживу, бо він не знає твоєї любови. Душе моя, чи ж я тобі не сказав, чи не благав тебе кілька хвилин (днів): Мовчи, бо Христос не бажає, щоб ти була при кімнатах, щоб ти мала розкіш, він бажає, щоб ти мала терня, темноту“.

Це була така справа, що млинівські люди обіцювали Насті, що громада подарує їй 5 моргів поля, збудують їй хату, і Настя буде в ній до смерти жити з двома черницями, які враз будуть вести захист для малих дітей; а Настя давала їм таку ніжну, виминаючу відповідь, що люди могли собі думати, що вона на це годиться.

Про ці морги була мова навіть на громадській раді (але ще нічого не вирішено). Ця справа, по повороті Насті до Львова, передісталася до деяких польських часописів, які її злобно й по дурному ви-

кривили, щоб Настю осмішити: що ніби Насті в сні явився Ангел і казав їй жадати від громади 6 моргів поля, а другого дня вже аж 12 моргів... Читач бачить із заприсяжених протоколів, яка далека Настина дійсність від злобних і немудрих людських урвань. Ці польські часописи опісля мусили помістити спростування від громадської ради у Млинах. Це Ангел уже в Млинах заповідав Насті: „Дістанеш, душе моя, невинність, дістанеш очорнення“; „за твоє добро маєш очорнення“.

Випишу ще кілька гарних висказів Ангела з млинівських екстаз. „На славу божу нехай (Настя) з любови згорить“. „Вона тому плаче, бо хоче злучити всі вівці, як один шнурочок до свого серця“. „Нехай вас благословить Господь Бог, Отець Небесний і Ісус Христос. Віддаю вас Серцю Христовому — мої хробачки земські, я відходжу, але чуваю“. „Пастирі нехай світять, як місяць між дрібними зірками, а Архієрей, як сонце гаряче“. „Тут пастирі приїздять, одні з гарячою любовію і серцем, а другі з похилим серцем, як те деревце похилене, що на кожную сторону подається“.

„Одна хвилинка її — один день, а оден день — то тисяча“. „Душа, коли поверне, буде тяжко хора; вона і тут хора, коли твої очка не видять; це нема ні хвилинки, щоб вона не терпіла, вона скриває, щоб тебе не смутити; ніхто не знає, що значить хрест, бо не маєте в своїх серцях хреста“.

*

В вівторок 28 IV о 10 год. і 20 мін. ввечір в екстазі Ангел говорив: „Це, душечко, здалека зголошується одна дама (саме те слово сказав) в хресті і каже: Якщо ти мені поможеш, то і я тобі колись поможу“. Слідуючого дня при сніданні Настя оповіла

С. Василії, що якась цїсарева, поважна особа, дама, кликала її, просячи про молитву, бо війна її нищить: цїсар утік, а вона сама. І сказала до Насті: „Якщо ти мені допоможеш, то я тобі колись поможу“.

Без сумніву Настя відчула горе абесинської цариці, яка саме тоді мусїла розпочати, що Італійці розбили Абесинців, а її муж був ще десь на фронті.

В тому часі, як Настя була в Млинах, приходили там тисячі людей: в будних днях бувало по кілька сот і по кілька тисяч, а по неділях бувало поверх 10.000. До Насті не допускали нікого, люди могли її бачити тільки в церкві або по дорозі до церкви чи з церкви. Нарід приступав до сповіди, місцевий парох сам не міг собі ради дати, а сусідні священники спершу не приїздили. Настя тим дуже журилася й сама взялася до діла: духом піддавала сусідним священникам думку, щоб їхали до Млинів. В одній екстазі Ангел сказав: „Моя душе, що хвилини (що дня) будуть пастирі один за другим“. Десь по тижневі стало до Млинів приїздити щораз більше священників, деякі самі признавалися, що їх Настя духом кликала.

Тільки деякі люди мали нагоду побачити Настю зблизька, а загал відходив з Млинів додому, не бачивши ані Насті, ані нічого дивного. Насті жаль було народу, і з тої туги бажала витворити на вікнах млинівської церкви святі нерукотворені образи, щоб нарід мав що оглядати. В вівторок 21 IV зараз по св. Причасті сильно „теліпнуло“ нею, й тоді повстали на вікнах церкви святі нерукотворені образи.

В кількох екстазах у Млинах Настя зносила містичне бичування, духове й тілесне.

Коли я був у Млинах, порадив Насті, щоби пішла з тацою поміж людей. Я хотів дати людям нагоду, щоби бачили Настю. Дві години Настя ходила з та-

цю й назбирала 375 зл самими дрібняками. Впродовж тижня Настя назбирала 1082 зл, а в церкві в Радимні 209 зл. За ті гроші закуплено цеглу на будову нової церкви в Млинах.

Церква у Млинах деревляна, стара й маленька. Настя дуже собі бажає, щоби причинитися до збудування нової церкви в Млинах. Про це Ангел в одній екстазі говорив ось як: „Людино, людино (до С. Василії), вона має тугу, що її очорнюють, що вона ходить і дрібні (гроші) своїми кровавими руками збирає на церкву. Вона терпить, це пастир скоро зробить, як той дзвін (голос, вістку) пустить між своїми приятелями. Моя людино, встався до пастиря, щоб цій душі звільнити (полекшу зробити), щоб душа мала знак, щоб Христос мав дім... щоб тим ворогам дати знак, чого душа хоче, а Бог всемогучий. Чи ти бачила, скільки овець приходить?“ С. Василія: „Чи то так скоро та церква буде?“ Ангел: „Не бійся, людино, душа піде в могилу, коли той дім повстане. Вона зложить ручки й скаже: Маєте, мої найблизчі приятелі, чого ви бажали, і тут Христа вітайте. А мені ви дали порошок на мої темні очі, а нехай шириться слава Господня. Нехай буде той дім стільки наповнений вівцями, скільки порошку ви дали мені на очі“.

Я маю надію, що український нарід здійснить цю завітну Настину мрію — щонайпізніше по її смерті.

До Млинів Настя завезла, як дарунок для млинівської церкви, новий фелон, дві фани, ручнички, підставки під свічки і т. ін. — все вишиване й дуже гарне, з робітні СС. Василіянок у тому монастирі, де Настя перебуває. Дійсна вартість тих всіх дарунків виносить понад 700 зл, Настя заплатила тільки 530 зл — з грошей, що їх була заколядувала у Мли-

нах, і з пожертв, що їй присилали. До сплати фелону найбільше причинився Митрополит.

Престіл у церкві Настя прикрашує живими квітами (як і Тереса Neumann), а штучних не любить.

Одного дня в Млинах своєю фірою завіз Настю і С. Василю з церкви до господаря Вачка той молодець В. А(нтонишин) з Нагачева, про котрого я написав у I частині, що йому зявилася Настя зі схрещеними руками на грудях. Він дуже тішився, признавав, що Настя це та сама особа, яку він бачив, і оправдував себе, що він не є невіруючий, тільки не міг у таке повірити.

*

З Млинів Настя вертала залізницею через Радимно. Завідатель парохії в Радимні, о. І. Черкавський, просив Настю, щоби поступила до його церкви й „передвела“ діти до св. Причастя. Ріжні священники просили Настю, щоб відвідала їх церкву, але Ангел їй це рішуче заборонював. А на просьбу завідателя з Радимна Ангел згодився — мабуть тому, що о. Черкавський перший з усіх священників відвідав Настю в Млинах ще передтим, як її взяли до шпиталю в Яворові.

У Радимні нова, велика, гарна церква. З Настею приступило до св. Причастя 140 дітей. Це було в понеділок 4 V. І того дня пополудні появилися святі нерукотворені образи на вікнах радимнянської церкви. Ці образи гарніші (виразніші) і більше їх, ніж у Млинах (в літі я був у Радимні).

Я був недобрый на Настю, що „вона так зробила“, бо завдяки нерукотвореним образам радимнянська церква буде ще славніша, ніж млинівська. Але Ангел пізніше пояснив, чому це так сталося. Виявилося, що Настя, творячи нерукотворені образи, не може

зробити, що сама хоче, тільки як їй божа сила дає. Ці образи (в Млинах і в Радимні) тривкі. Пробували й „сидолем“ змивати шиби з образами, та образи на змитих шибах ще краще виступають.

Впродовж місяця в Радимні була справжня облога церкви. Приходили й приїздили люди з околиці й з дальших сторін, наші й Поляки, а навіть жиди. А в наших часописах про це й досі згадки не було! Вістка про це чудесне явище повинна була увесь світ перебігти — та як чужі про це довідаються, коли свої бояться про це згадати, щоб не „зблямуватися“?! Моя стаття про ці чудесні Настині образи покутувала аж у трьох редакціях часописів — і вже не буде друкована, бо ніби вже неактуальна.

Ось як тяжко приходиться нам скапіталізувати незвичайний талант, що нам його Бог дав.

IV

ПОКЛИКАННЯ ДО МОНАСТИРЯ

По повороті з Млинів Настя впродовж якогось часу ще мала ті екстази зі страхом перед своєю смертю і зносила бичування. В кількох екстазах журилася Млинами. Здавалося їй, що вона в Млинах й переживає те, що переживала. В одній з екстаз говорила: „Чому ви сварцяєтеся зі мною? Це отець приїде, то вам скаже, чи буду тут мешкати, чи ні, то Ісус скаже. Чому самі це не скажете матери (С. Василії), тільки мені кажете і заборонюєте мені їй сказати. Чи мало я вам приробила, чи вам дітей до Ісуса не привела? Будьте спокійні, це вам святиню збудую. Це йду від вас — чи я тут вродилася? Матінцю, ходім відсі, ходім, уже нічого не маю, чи я потребую вашої гостини, чи вашого добра? Це отець приїде, то скажіть собі. Я вас завжди прошу, і ніщо

з того. Це від вас іду“. В іншій екстазі Ангел сказав, що „вона (Настя) всі слова чує, що вони (у Млинах) говорять“.

В середу 6 V Настя терпіла бичування за абесинську царицю. Настя в екстазі: „Матінцю моя, матінцю моя, не дай мене, бо бють, матінцю моя, бють, боляє, боляє, боляє, боляє, сорочка разить...“ Ангел: „Подивкайся, людино, чому та душа терпить, подивись на руку, на праве рамено, чи то те саме тіло, що душа тобі показувала?“ С. Василя з жалю не хотіла дивитися, бо вже досить надивилася на такі рани. Ангел: „За кого душа терпить? А хтож звертався до неї про великий рятунок? Це за неї треба перенести...“

Слідуючого дня Ангел сказав: „Видиш, людино (до Насті), це за твоїми молитвами тій великій особі знявся хрест: її чоловік знайдеться; це та особа, що так шукала і через мене тебе просила“. В молитві за Абесинію Настя в екстазі м. ін. сказала:

„В далекій Абесинії, там огонь сияє,
а в нашій Україні народ великі рани має“.

Це була пополуднева екстаза. В вечірній екстазі Ангел післав Настю до Абесинії: „Душечко, іди, де великий огонь. Душа йде до тої людини, до тої душі, що з огню виплила“. Настя: „Ангелятко, допоможи мені, бо тут тяжко — тут газом чути, Ангелятко, я завертаю, тут неспокій, образа божа, я не можу, Ангелятко, я завертаю“. Ангел: „Бачиш, людино, де гріх той, там воздух не пускає душі, там буде кара на весь нарід.“ Чому Настя в екстазах здрібніло говорить, це опісля поясню.

*

В тому часі був сильний напір, щоби створити комісію для досліджування Насті. Я був тільки за

авторитативно-репрезентаційною комісією, що урядувала би в імені Митрополичого Ординаріату, за-присягнула би свідків і переслухала їх. Але я був проти фахової комісії, яка мала би безпосередньо досліджувати явища на самій Насті. Оправдуючи своє становище, я покликувався на те, що львівські лікарі досліджували Настю комісійно (збірно), а що з того вийшло? Карикатура Насті! Такому незвичайному, дивному й рідкому явищу треба цілого себе посвятити, щоб ближче підійти до нього та схопити його в його дійсній формі, і треба взяти на себе ціле ризико та звести борню зі всіми противниками.

Зі соток львівських лікарів не знайшовся ні один, що захопився би проблемою Насті, що мав би охоту, самопевність і відвагу взяти на себе ризико, яке звязане з мериторичним оціненням Настиних явищ. Зрештою знаю з історії, що фахові комісії в таких випадках ніколи не довели до чогось путнього, тільки непотрібно мучили стигматизовані особи й ще більше заплутували справу (нпр. у житті стигматички Люйзи Lateau).

Ніяка комісія не возьме на себе ризика й не зважиться звести конечної боротьби в обороні справжнього обличчя стигматизаційних явищ. Мій найліпший приятель, що має всі шанси стати членом такої комісії, яку проєктували для досліджування Насті, разураз врозумлює мене, щоб я не ангажувався в справі пояснювання Настиних явищ, тільки реферував самі факти. Він, маючи ніжну вдачу, більше улягає загальній opinіi інтелігентної верстви, яка упереджена до чудес; а я з тою opinією не числюся, бо відважніше шукаю глибокої правди. Зрештою признати чудесні явища за факти — це в наших часах уже значить загально пояснювати їх. З того видно, що навіть найблизчі приятелі в комісії не могли би зло-

житися, отже їх опінія мусіла би вийти компромісова — значить: поломана й несміла.

Або сталось би так, що в комісії буде тільки одна особа дійсно працювати, а тоді комісія має тільки формальне значіння. Ось ми комісійно відбирали Настю зі шпиталю, а вийшло таке, що я при Насті остався сам.

Оскільки треба було лікарських оглядин і досвідів, то Настя цю туру вже перейшла. Настя має таку вдачу, що перед комісією нічого нового не виявить. Це від неї можна „витягати“ тільки сердечним, приятельським способом, без усякої урядовости. Одиноке, що комісія могла би зробити, це — авторитетне зафіксування вже устійнених фактів. Але для науки вповні вистарчає й та певність, яку ті факти вже нині мають (цеж не діється десь у якійсь закутині, але між нами, самовидців свідків маємо без числа). А для канонічного доходження ще нині не пора.

Я мусів тут піднести ці мої думки, щоб відповісти тим, котрі бажають собі комісійного досліджування Насті й уроюють собі, що тільки комісія могла би проблему Насті, як слід, схопити й навітлити.

Настя знала від мене, що має бути якась комісія, яка буде її досліджувати. І зараз в екстазах приходила реакція на це. Ангел говорив: „Її ніхто не збадає, ні комісія не збадає, лише Христос один збадає, коли її возьме до себе... Хоч вона не є славною, ані матірю земського народу, тільки тим хробачком, що його ніхто не знає, вона що хвилини віддає себе за всіх і говорить: О, Ісусе, я в твої руки віддаю цілий світ...“

В іншій екстазі Ангел говорив: „Це український нарід хоче збадати душу (Настю); це Господь Бог пустить промінь, а за його силою і моя поміч буде... Вона всіх любить, а їй дають чорний хрест... Чиж

ви на ній не пізнали славу божу? А ще багато буде явищ, що їй вона не буде знати, бо забуде — бо замкне їй уста... Сестри — браття в Христі, чи не маєте тішитися, що Христос післав на вашу землю таку бідну душу?“

Тут С. Василя запитала: Чи це може про ту комісію згадка і чи може це сказати Митрополитові? Ангел на це: „Це воля його, а я замкне їй уста... Це я вибрав пастиря і Архієрея, що опікуються нею.“ Настя: „Ангелятко, я вже хочу до тебе, бо мене вже серденько болить з тої земської розмови.“ Ангел: „Не плач, душе, бо твого серця ніхто не зґрунтує. Чи земські облаки (очі) зміряють те, що Христос у тій душі дав? Так і не зміряють серця тої душі.“

*

В тій самій екстазі, це було в середу 6 V, Ангел перший раз виразно сказав, що Настя вступить до монастиря.

Вже з того часу, як Настя опинилася в монастирі у Львові, вона журилася тим, де їй перебувати? Раз (17 XII) навіть в екстазі молилася до Христа: „Подай мені знак, де маю перебувати?“ А на Благовіщення Ангел сказав до С. Василії: „А що буде, як я скажу душі одягнути чорну шату на Вознесення?“ З того та Сестра здогадувалася, що Настя на Вознесення вступить до монастиря.

В екстазі 6 V С. Василя запитала Ангела: „Ангелятко, скажи, чи то буде, що я бажаю“. Ангел на це: „Я знаю, що ти бажаєш: щоб вона чорну шату прибрала й була з тобою і вже не відійшла відсі. А це вона виреклася своєї рідної неньки і сестер і з вами є і слухає земської матери... А це прийде час, вона скаже земській матери: замкни мене саму в кімнатці, щоб я клячала в самоті і молилася і була

мученицею, бо всі, що в самоті клякають і в мовчанні моляться, це мученики. А це як прийде час, то Мати Божа скаже: Бери, це шата моя, в котрій я втікала з Ісусом... Якби вона це сказала, дайте їй ту чорну шату... Нащо той хрест, людино, вона приймає? Вона за вас молиться, вона буде вашою мученицею, а ще більше буде, коли її опояше шнурком Небесної Неньки один високий пастир. А тепер душа ще мусить потішати нарід, щоб більше слави принести Христові.“

Цього дня Настя ходила з тацою в архикатедральній церкві св. Георгія у Львові (це було храмове свято св. Георгія). Читач певно вже й сам завважив, що Ангел дуже часто уживає слівце „це“ (в оригіналі „се“). В тому часі також Настя так само говорила навіть поза екстазою. Мені здається, що цю звичку, яка зрештою тривала тільки якийсь час, накинув був їй Ангел. Раз — перед Митрополитом, у його палаті — я просив Ангела, щоб він говорив по латині. Ангел відповів: „Ні, я тільки тим (користуюся), що моя душечка має, бо інакше душа мучилася би.“

Слідуючого дня (7 VI) Ангел говорив про покликання Насті до монастиря: „Явища будуть снутися чудесно з її особою, з її терпіннями... Коли вона зложить велику обітницю, це значить, коли отворяться в кивоті маленькі дверцята, що вона тоді буде говорити? Що відрікається земських дібр, що хоче належати тільки до Ісуса, а в своїм серці вона скаже: Ісусе, я ручку праву тобі даю і серце і душу, і бажаю, щоб нічого, ні найменше прикрого, не зробити земській матери. Приготовлюйся, душечко, до того часу... Як не дасть земська мати тої шати, то душа не засмутиться, бо душа має в серці шату і служить Богу... Коли її накриють

чорним, тоді вона скаже: Це я Богу служила... Скажи, людино, земській матері, що я низенько кланяюся через уста душі і прошу, щоб вона взяла мою душу в свою опіку й оборону, як рідна ненька, і щоб мала опіку над нею, як над тобою.“

С. Василя: „Чи сказати це Архієреєві?“ Ангел: „Це буде велике завітання в його серці. Це він сам приведе душу до кивота. Чи знаєш, над чим душа застановлюється? Що не вмів скоро читати й писати букви“. (По церковному Настя тоді не вмів читати, а в монастирі треба читати „правило“, себто вечірню, часи і ін.) На це С. Василя: „Може би Архієреєві сказати, щоб якось...“ Ангел: „Скажи сміло, людино, що хочеш сказати“. С. Василя: „Ти знаєш, про що я думаю“. Ангел: „Я знаю, але хочу покори твого серця“. С. Василя: „Ангелятко, мати ігуменя каже, що, як душечка хоче йти до монастиря, то тепер, бо вже має 24 роки, а пізніше буде вже застара, а й тепер будуть робити труднощі, тому тепер добре було би з Архієреєм поговорити“.

Ангел: „Це воля їх заслаба, це Христос сам хоче... А чим душа провинилася в тім домі? Я всіх знаю, що проти неї, але це голос земської матері і голос Архієрея — він заважить. Ця душа більше працює від тих, що працюють головками, і нехай би вони дві доби вкупі (всі разом) працювали, то ще їх праця не дорівняє її праці. Коли душа піднесе голос, то впаде на неї тисяча хрестів, а вона піде до земської матері і скаже: Я бажаю ще тяжчих хрестів і терпінь і колючок з терня... А я сам бажаю упокорити мою душу... Це я тобі несучу вістку, душечко, а хто нею втішиться? Твоя людина і земська мати. Несу тобі ризу, а що на ризі написано? Яку ризу несучу? Читайте напис!“ Настя в екстазі сиплябізую: „возлюблена моя Б-р-о-н-і-с-лавко...“ І здвигаючи

раменами, каже: „А, я не вмю добре зложити слова, не можу букви зложити“.

На тих ризах, що їх Настя бачила в екстазі, напис був церковними буквами, тому Настя зле прочитала. Одна зі Сестер сказала, що Настя, як черниця, дістане якесь польське імя (Броніслава — польське імя). Ангел дальше: „А кого найбільше любиш?“ Настя: „Матінку Божу“. Ангел: „А яке її імя?“ Настя: „Марія!... Ага написано: Маріянно моя“. Ангел: „На правій руці маю поясок для тебе... Упокорять тебе, але це завтра приготовлюйся (до того), як Небесна Ненька прийде і перепояше тебе своїм пояском“.

По перерві Ангел: „Це буде в суботу перед полуднем. Памятай, людино, що, якби душа ще кілька разів вийшла на земський воздух (до Млинів), то забула би молитися, бо вони би їй не дали, бо вони говоренням тільки потішають її. Поцьомай, душечко, ризу (Настя цілує в воздуху). Ці ризи синенькі, а дістанеш сумненькі на світ — такі, які носять у цьому домі. Ти будеш у цім домі такою порошинкою... Людино, дам тобі знак, коли до душі прийде Небесна Ненька, і то зачнеться о 10 1/2 год., а скінчиться о 12 1/2 год. А це, людино, щож я буду продовжати? Як Небесна Ненька вважає, так нехай станеться“.

Я навів майже цілу ту екстазу не тільки з тою ціллю, щоб читач міг виробити собі докладніший погляд на те, як відбулося покликання Насті до монастиря, але також, щоб міг виробити собі поняття про Настиного Ангела: хто він такий? Ангел промовляє Настиними устами так плавко, свобідно, цікаво й льогічно, що аж любо його слухати. Він далеко більше ясновидючий, ніж Настя в екстазі (це я в багатьох випадках зовсім певно ствердив), а своєю інтелігенцією перевищує не тільки Настину інтелігенцію, але — признаюся — і мою. Щоб це міг

бути злий дух — це можуть урювати собі тільки ті, що не знають цілого ланцюга виступів Настиного Ангела і мають перед очима своє власне урювання. Для мене ця думка просто немудра й смішна. Ангел Насті це або дійсно Ангел, або якесь таке нечуване й небувале роздвоєння Настинної душі. Ніякої іншої альтернативи тут не може бути. Нехай же читачі приглядаються тому Ангелові з тої перспективи. Коли я раз (10 VI) Ангела запитав: чи він не є роздвоєнням Настинної душі, бо так собі деякі учені думають, він спокійно відповів: „Коли той, що таке говорить, вмерцяє, то нехай ділить свою душу, і побачить, чи можна“.

*

В п'ятницю 8 V в короткій екстазі в саме полудне С. Василя сказала до Ангела: „Ти мусиш душечку приготувати“. Ангел: „Людино, я скажу душечці про все“. В вечірній екстазі Ангел говорив: „Архієрей здивувався: Що сталося? Душе, будеш пити чашу від Архієрея. Це він тебе добре упокоряти буде. Будеш мати в його серці любов, а назверх упокорення. Завтра прийду до тебе і Небесна Ненька і покаже тобі шнурок у своїх руках (новички дійсно дістають шнурок, замість пояса), котрим тебе опояше; але ніхто не буде бачити, коли Небесна Ненька зблизиться і запитає: Чия ти дитина? Ти відповіш: Небесної Неньки і земської матери“. Тут С. Василя: „Чи ти заговориш до мене, бо мені буде жаль, як не будеш говорити?“ Ангел: „Будеш ти, людино, нераз плакати... Душечка зложить присягу і я разом з нею. Сповняться мої слова, душечко, що на Вознесення зложиш велику присягу (в дійсности при чернечих облечинах не складається присяги, Ангел це так сказав тільки для зазначення великої ваги того Настин-

ного кроку в житті). Твоя сукня закриє твої ніжки. А в тій хвилині, коли зблизиться моя душа, буде багато пастирів. На людині (Насті) нехай буде біла шата на знак, що вона відрікається всіх шат. Коли буде виходити з кімнатки, погляне на тебе, людино, але не заговорить до тебе, спустить головку і буде мовчати. Чому вона буде мовчати? Бо йде до великої присяги перед самого Христа. Ти заплачеш, а вона замовчить. Ісус із кивота витягне до неї руку й скаже: Ти обрученіє моє (це оригінальні слова). Я засумую і з радости заплачу, що квітка моя подла (марна) буде служити Богові й буде приводити Жидів перед престіл... Вона вже має заложену сукню на душі і серці. Душечко, спи, бо вже пізна ніч“.

На заповіджену екстазу в суботу 9 V, з поручення Митрополита, я взяв о. крил. Д-ра В. Лабу. Перед екстазою Сестри показували мені у своїх записках ту історію з „Броніславкою“ і „Маріянною“. Я сказав, що це неправдоподібно, щоб Ангел в екстазі показував Насті напис по церковному „Маріяна“, бо в св. Письмі таке імя не приходить; може там було написане „Маріям“, бо так по жидівськи вимовляється імя „Марія“. В це впала Настя, кажучи: „Так, так! Там було написане Маріям, я зле прочитала“.

Аж у неділю 10 V Ангел сам від себе, без нашого запиту, сказав, що напис був „Маріям“, як це я здогадувався. В суботу 9 V було рівно пів року від того дня (10 XI 1935), коли я ходив до Митрополита в справі Насті, щоб нею заопікуватися. Без сумніву також це не може бути випадок.

У суботу Ангел зачав екстазу словами: „Я чекав, щоби пастир перестав“ (говорити). Дальше говорив: „Не бійся, душечко; чому твоє серце в страху, чому дрожать твої руки, ноги? Вкоротці зійде Небесна

Ненька, стане по правій стороні. Чому буде по правій стороні? Тому, що в недовгому часі пастир буде по правій стороні, а ти станеш по лівій...“

Характеристичне, що тут Ангел сказав „пастир“, хоч певно мав на думці Митрополита. Але він не хотів тут сказати „Архієрей“, щоб не виглядало, що Митрополит му сить проводити облечинам Насті. Як я вже раз сказав, Ангел завсіди дуже шанує людську свобідну волю.

Коли раз (27 V) С. Василя просила Ангела, щоб заборонив людям осуджувати „душечку“, Ангел відповів: „Це Ісус не лапцяв ворогів за руки“. А коли просила, щоб він виразно сказав ігумені, що Насті вільно, а що ні, Ангел відповів: „Я нікого, моя людино, не силую, і як мати земська скаже, нехай так і буде“.

З наведених слів видно, що також при покликанні Насті до монастиря Ангел уповні зберіг волю духовного начальства. Хоч і сказав раз „це їх воля заслаба“, то не сказав, що їх воля не входить тут у рахунок. А Бог і без знасилування людської волі може між людьми зробити, що хоче.

Ангел говорив дальше в тій екстазі, яку ми перервали: „Ти будеш повторювати слова за мною, а я буду по правій стороні тримати одежу, й потім тобі дасться... Тут світ для тебе замкнений, бо коли підеш на світ, не сповниш ласки Господньої.. Перед ким будеш упокорятися? Перед усім земським народом, а перш за все перед Архієреєм і перед земською матірю. Упокоряти тебе будуть і дадуть тобі в руки хрест, а ти подякуєш. Насамперед, коли зійде Небесна Ненька, опишеш її шату“.

Тут Настя стала дуже зворушена, із захоплення плакала; руки мала зложені на грудях. І стала промовляти крізь сльози, з перервами, як це буває,

коли крізь сльози говорять: „Є Ненька Божа... я бачу хрест... це бачу хрест... це бачу Неньку в біленькій шаті... має в руці хрест... а на шаті пасок синенький, що спадає аж до біленьких ніг“.

Ангел: „Чия ти дитина?“ Настя (дуже плаче): „Небесної Неньки і земської матери“. Ангел: „Повторюй, душе, за мною“. Настя: „Я відрікаюся всього добра земського, а бажаю тільки Христові подобатися; я обіцюю служити вірно, чисто аж до самої смерти. Присягаю послух земській матери і Архієреєві, котрому ніколи нічого не відмовлю“.

Читач бачить, що в тій присязі в дуже легкій і гарній стилізації піднесені всі три чернечі обіти: вбожество, дівицтво і послух. Ангел далше: „Ненька Божа дає цьомати чорну шату.“ Настя у воздуху цілує й говорить: „Я буду молитися за навернення жидівського народу і за наш нарід і обіцюю стати мученицею... хрест двигати... це воля Господня“. Втім Настя випростувала руки побіч себе і проймав її якийсь святий страх.

Ангел: „Небесна Ненька опоясує душу чорним шнурочком“.

Настя: „Це обіцюю служити... ніколи не відречуся... це гаряче люблю Архієрея і земську матір, а найбільше Небесну Неньку... Не бачу Неньки, щезає зоря, тільки бачу високо біленьку ризу... Це Ангелятко замикає мою душу (щоб Настя не чула, що Ангел буде говорити), а говорить до земського народу“. Ангел завсіди „замикає душу“ Насті, коли не хоче, щоб вона чула, що він до присутних говорить, і Настя тоді по екстазі дійсно нічого з того не знає.

Ангел: „Це душа бачила хрест у руках Небесної Неньки, на котрім розпятий Спаситель, на котрий душа буде складати присягу. Це віддаю мою душу

земській матері, Архієреєві і пастиреві. Це вбога квітка, що віддалася не тільки за український нарід, але за цілий світ. Вона має бути найпослідніша, упокорена. Це найближча людина, котра нею опікувалася, нераз заригає; душа має бути в своїй кімнатці. Це душа в далеку дорогу не піде, а в її кімнатці має бути гостре мовчання, і має перебувати до самої смерти в тім домі. Має працювати, а при праці молитися“.

Знаючи, що Настині явища достосовуються до її життєвих обставин, я тут запитав Ангела: Чи рани „душі“ лишаться? Ангел відповів: „До самої смерти рани лишаться. Ще багато душа для вас, багато буде показувати над цілим народом, але їй не вільно казати. Багато Христос дасть для вас добра через одну квітку, котра жертвувалась на тяжкий хрест... Коли отвориться кивот і Архієрей прибуде, вона побачить Спасителя, котрий буде мати рану. Душа дістане обручку, котру віддасть земській матері. А хто обручку дасть? Обручку дістане від пастиря, а що найлучше, це вона дасть Архієреєві і пастиреві. Я окружав свою душу многими терпіннями і кружив, щоб тут душа скінчила своє життя. Багато пастирів прийшло би, якби знали, коли душа клякне перед кивот“.

Обручку при облечинах у СС. Василіянок давали давніше, тепер не дають. Ми нарадилися, щоб також Насті не давати обручки, щоб не робити різниці. Ангел мабуть тільки тому згадував про обручку, щоб нам дати знати, що він про все знає. Те „найлучше“, що Ангел згадав, відноситься до „апортових“ дарунків, що їх Настя дістала від Богородиці (трираменний хрестик і медалик з ланцюжком). Дійсно так і сталося: перед облечинами Настя ці свої дарунки віддала нам, бо від Ангела дістала такий

приказ, що назверх не має нічим різнитися від інших черниць.

В продовженні екстази, яку ми перервали, Ангел пішов з духом Насті до Єрусалиму. Це перший раз Настя була духом у Єрусалимі. Ангел: „Душе, хто тут плакав над Єрусалимом?“ Звертаю увагу, що з усіх міст і місцевостей, куди Настя духом ходила, Ангел (своєвільно) тільки те одне місто назвав повним іменем.

Настя: „Ісус тут плакав над Єрусалимом. Ісусе, чому ти опущений? Любіть його, єрусалимські діти!... Нині твій голос мене кличе до церковці, до того дімку, до тої великої святині, де твій гріб славний... Це велика святиня... Єрусалимський народе, над вами ласка засіяла. Єрусалимські діти, любіть Ісуса, любіть Матінку Божу, бо Єрусалим це місто самого Христа“.

В Єрусалимі Настя була чотири мінuti. Потім Ангел: „Душа пішла на полудне, де великий огонь“ (до Абесинії). Настя: „Чому ви бетесь? Де ваша поважна особа (неґус) ділася?... Тут люди якісь не такі, як у нас — якісь сухі, мізерні, смагляві, чорні, волосся кучеряве... А ви чого тут прийшли з далекої сторони, та займаєте чужий край? (проти Італійців). Закінчіть той страшний огонь! Не займайте більше краю, не губіть народу, він Богом сотворений. Чи ви його сотворили, що переслідуете його, марнуєте жінки, діти, свої душі... Перепросіть ту поважну особу, котра відіхала в далеку дорогу, верніться до свого народу, понехайте той край! А коли того не зробите, то Христос дасть вам знак, тяжкий хрест зависне на вас, всі зі страху впадете, на коліна повпадаєте, і смерть вас не мине... Чи то ваш край? Виходіть, цофайтеся !... Бідний народе (до Абесинців), нехай вас Бог має в своїй опіці... Це я відходжу, бо моє серце ослабає, сила Господня не пускає тут...“

Будете читати, що ще станеться в тій великій боротьбі...“

В Абесинії Настя була 6 мінут. Чи її слова проти Італійців треба вважати за пророцтво, що певно буде здійснене? На мою думку, не конче. Настя тут обстає за нападеними й слабшими у війні, її слова проти Італійців можуть впливати з її власних почувань справедливості. Говорячи це, Настя мала недобру міну (вираз лиця). Але те, на що Настя натякала „будете читати“, вже сталося (Абесинці далі борються), хоч мені тоді це здавалося неймовірне, і я боявся за те Настине слово.

Ангел даліше: „Душа вертає до свого тіла... Душа через море тяжко йде задля газів... Душа бачить чорний похорон поважної особи над морем... Душа відмовляє: вічна пам'ять“. Настя збудилася.

Читач бачить, що Ангел, коли Настя ходить по світі, часом виступає наче спікер при надавчій стації радія, що пояснює: тепер це, тепер те. Чому Насті перешкоджували гази, це поясню, коли буду писати про Настине ходження духом по світі. Все має свій уклад причин.

Екстаза тривала від 10^{1/2} до 11^{1/4} год. Пополудні між 1 і 2 год. Настя була на городі сама й там попала в екстазу. Коли С. Василя надійшла, Ангел докоряв їй: „Треба бути коло душечки“. С. Василя звинялася: „Я мала роботу, не маю часу“. Ангел: „Душечка важніша від роботи“. С. Василя: „Ангелику, я вже поправляюся“. Ангел: „Аж коло смерти поправишся“.

С. Василя заслонювалася перед сонцем. Ангел: „Це, людино, боїшся, що тебе боже сонічко пече, а мою душечку цілий світ від гріхів пече“.

Вже з того одного факту читач бачить, що коло Насті завжди мусить бути якась особа — день і ніч.

Настя не хоче бути сама — не тому, щоб чогось боялася, але відчуває потребу другої особи — так, як недужа дитина. А з того найкраще видно, які небиліці плетуть лікарі, що ніби Настя спричинює собі свої рани, потайки щораз роздряпуючи їх. А вже ціле Настине життя для черниць, що при ній, наскрізь проглядне.

*

Того самого дня Настя мала екстази ще о 5, 8¹/₄ і 11 год. ввечір. На питання С. Василії, коли Настя дістане „довгу суковку“ (передтим так Ангел висловився), Ангел відповів: „На Вознесення повинна дістати, але як Архієрей скаже. Тому на Вознесення, бо Христос возноситься, а душа скаже: Відтепер, Ісусе, я служу тобі“.

В вечірній екстазі появився в руці Насті срібний медалик з ланцужком („апорт“). Настя віршом молилася, а потім говорила: „Христос серцем вас кличе: Прийдіть до мене, українські діти!... Душі невинні, прийдіть до Ісуса! Ангел каже: що значить „душі невинні“? Це маленькі діти. Та маленька дитина, той голуб біленький, вибавить вас — дитина, що серце-душу до Христа зближала. Бо Христос чуває й завжди кличе: Де ті невинні діти?... Ісусе солодкий, прошу — благаю, оскільки в серці сили маю: дай пастирям, дай мученикам, дай усім ласку... Ідіть усі на Голгофту не з усміхом, не з розмовою, просіть і моліть про ласку, про добрі серця, про добру молитву... Моліться за тих, що беруть перший раз чашу до рук, щоб були ревні і чемні. Амінь“.

Настя в екстазах, а завдяки екстазам також у нормальному стані пропагує Причастя малих дітей, що зрештою згідне з інтенцією останніх трьох Папів і з традицією східної Церкви, яка причащає діти вже в чині хрещення.

В нічній екстазі Ангел сказав, що Насті до обличчя не вільно спати на подушці, ні ковдрою накриватися, а в середу та п'ятницю має їсти тільки вогирки й сухий хліб. Ангел: „Це, душечко, на вмертвлення маєш робити, приготовлюйся тим до часу, коли дістанеш чорну шату... Людино, скажи Архієреєві, щоб упокоряв душу, скажи йому, щоб ще не дав шати, що вона ще не вартує; чи вона собі заслужила? Вона це прийме з покорюю, усміхнеться і вийде із заплаканими очима. І земську матір проси, щоб упокоряла, скажи, що я покійно прошу, нехай упокоряє“. Коли це Ангел говорив, то „замкнув душу“, щоб вона не чула.

*

В неділю (10 V) в екстазі о 1 год. попол. Ангел повторив те саме: щоб С. Василя сказала Архієреєві, щоб він не давав „суконки“ Насті, бо вона не варта того. Могло би здаватися, що Ангел сам собі суперечить. Але моральне життя посувається вище саме такими контрастами, і тільки так можна його вимоги схопити. В Євангелії чимало таких висказів, як нпр. „хто хоче свою душу спасти, погубить її“; „будьте невинні, як голуби, а мудрі, як змія“.

В тій самій екстазі в неділю Ангел сказав: „Це душа буде тяжко працювати, заберу від неї серце, а буде мати лише моє“. Це дуже цікаве й характеристичне. Про деякі святі діви читаємо, що Христос заміняв з ними серце, а тут Ангел дає дівиці своє серце. В суботу 15 VII Ангел сказав про Настю: „Постать твоя, а сила моя“.

С. Василя дуже привязана до Насті, зробила би для неї не знати що, але має таку вдачу, що часом пірветься й скаже до Насті слово гострішим тоном. Ангел у таких випадках завсіди обстає за Настею.

По цій заввазі читач зрозуміє дальшу розмову між Ангелом, С. Василією і Настею.

Ангел: „Людино, чому не даш душі серденька“ (себто: чому не виявляєш їй більше любови)? С. Василія: „А що буде, як я дам їй забагато серденька?“ (С. Софронії Ангел докоряв, що вона має замягке серце супроти Насті.) Ангел: „Чи чуєш, душечко, що буде, як дасть забагато серденька?... Видиш, душечко, маєш хрестик від людини. Чи ж я не опікун її?“ С. Василія: „Душечко, не кажи нічого Ангеликові, що людина на тебе сваркала. Не кажи!“ Настя: „Ангелику, моя людина не сварцяла, ні, ні, матінця нікотра ні, вони серденько дадуть“. Ангел: „Це, людино, покажи своє серце, а подивися на серце душечки. В людини серце заглажене, пояском опоясане, лише рухається, показує, що живе, а в моєї людини серце покалічене, поколене, вона для всіх розсівається... Душечко, земська мати пташка возьме (коли Настя стане новичкою). І хтож тобі буде співкати?“ Настя: „Нехай собі беруть“.

Ангел: „Не плач, душечко, коли тебе земська мати убере в білу суконку, дасть тобі кілька галузок на голову і скаже до душі: Іди до кивота. Не плач тоді, душечко, нехай серденько плацяє, а очі нехай не показують“. Настя, здвигаючи раменами: „Я так не вмю“.

Ангел: „Нині пізно прийде до душечки Ненька, щось дасть і щось оповість“. С. Севастіяна: „Чи це буде хтось бачити, як Мати Божа щось дасть?“ Ангел: „Чи побачиш, як Ненька прийде? Це лише душа побачить“. С. Севастіяна: „Ангелику, зроби так, щоб це скоріше могло бути, щоби пастир міг бути“. Ангел: „О 3 год. сполудня то буде“. С. Севастіяна: „То нехай пастир прийде з тим другим пастирем, що вчора був“. Ангел: „Нехай сам прийде, друга особа

ні. Це один був при тяжкому хресті, це один взяв хрест на себе і Архієрей і земська мати, а ніхто не хотів підперти земське тіло і хрест. Архієрей молитвою, пастир працею й пересторогою, а земська мати, що взяла в кімнатку, тай тому нехай возьмуть подяку від Небесної Неньки. Це о 3 год. прийде Небесна Ненька до неї“.

*

Телефоном повідомили мене з монастиря, щоб я тої неділі конче прийшов до монастиря на 3 год., бо Божа Мати буде дякувати за опіку над Настею. Ідучи на ту екстазу, я мав трему, як мати за свою дитину, коли вона перший раз має виступати на якомусь концерті. Я не міг уявити собі, як це буде виглядати, щоб Мати Божа нам, грішним людям, дякувала, і боявся за Настю, щоб у цій екстазі не „переборщила“. А вертаючи з екстази, я подивляв її гідний стиль і роздумував про прекрасний приклад, що небесні сили й самі достосовуються до того, чого від нас вимагають (подяка за добре діло).

Ось як та екстаза виглядала. Спершу Настя спокійно лежала. Промовив Ангел: „Чекай, душе, іде Ненька до тебе, зложи ручки!... Скажи: що я маю для тебе?“

Настя: „Божий післанець має в руках хрест, а на хресті Спаситель“. Ангел: „А нащо той хрест? Бо Небесна Ненька поблагословить вас. А нащо? А пощо? Чиж заслужила собі душечка на це?“ Настя: „Ні, Ангелятко, ні!“ Плаче із захоплення. Ангел: „Душечко, йде Небесна Ненька, повторюй слова... А як ти привітаєш Неньку, душе?“

Настя: „Тут Цариця неба, Мати наша, цілую ручки, люблю тебе дуже, бо ти наша Матінка Небесна... Ненька є“.

Ангел: „Повторюй за Ненькою, повторюй, душеч-

ко, слова! Не плач!“ Настя крізь сльози каже: „Я не можу!“ І плаче ще більше.

Ангел: „Кому маєш подякувати? Пастиреві, Архієреєві, земській матери за те, що тебе привели тут у той дім. А хто благословить? Небесна Ненька благословить високо з облаків:

Благословлю вас, ви мої діти,
що хочете Христові вірно служити...

Архієреєві й пастиреві букви писані на ризах Небесної Неньки, котрі писані в Євангелії. Це випи-сане на шаті імя Маріям — таке, як ти (до мене) ска-зав, по жидівськи. Благословить вас Небесна Ненька за те, що ви не дали душечці змарнуватися на світі. А з нею будете мати хрест. Нехай слава Гос-подня буде між вами, а вона зі своїм хрестом буде служити... Це земська мати піде до Архієрея, то іди й ти і поклонься, щоби прийшов тобі шату заложити, бо земська мати не буде просити. Упокорюйся, упо-корюйся, це треба просити... Я буду чувати над ду-шею, щоб вона слухала Архієрея і земську матір і па-стиря. Чи ж не буде мені мило, як земська матір при-веде тебе перед кивот і скаже: Тут твоя вічність. Не бійся, душечко, земська мати не возьме тобі твоєї людини, вона має для тебе серце, як рідна ненька... А як земська мати дасть покуту?“ (В монастирі зви-чай, що покуту явно перед усіми відмовляється. Настя того дуже боялася.)

Настя у відповідь Ангелові: „Я прийму, усміхну-ся, я помолюся“. Ангел: „А як земська мати схоче тобі людину взяти? Ти упокорися, проси“. Настя: „Не кажи, Ангелятко не кажи! Якжеж мені без лю-дини бути?“ Ангел: „А хто тебе буде упокорювати? Чи я? Хто хоче з Христом терпіти, мусить хрест на своїх плечах носити... Це слуга Господній (так Ан-гел сам себе називає) складає Архієреєві горячу по-

дяку за його щирі молитви за душу, пастиреві й земській матері за те, що опікувалися нею... Нехай вас Небесна Ненька благословить і спомагає перед небесним тронном... Я, душечко, відкину тобі поживу, а коли земська мати тобі дасть, то маєш на силу приймати. Мати земська буде бачити й увільнить тебе“.

Настя: „Ангелику, я хочу в середу і п'ятницю раз на день“ (їсти). Ангел: „Попроси земську матір, не мене. Упокорюйся, душе, перед цілим світом“.

Настя: „Це Ангелятко пішло“.

Я не буду над тим розводитися, читач і сам легко помітить, що тут кожне слово обдумане й на своєму місці. В незвичайно субтельній ситуації, в якій я сам, заздальгідь уявлюючи її собі, ніяк не міг знайтися, Настя здала світлий іспит. Нехай собі думає, хто що хоче, а в моїй голові це ніяк не може поміститися, щоб це все могла видумати й обдумати Настина душа (ніби в якомусь сні) без вищих, небесних сил. Авжеж ніхто з нас, із Настею включно, не зважився би ні подумати, щоби Богородиця приходила дякувати. А як ця подяка премудро стилізована: дякує сама Настя по приказу Богородиці, дякує Ангел, а Богородиця тільки благословить.

*

Тої неділі Настя ще мала екстазу о 9 год. ввечір.

Настя плакала. Ангел: „Будеш ти собі, людино, кілька хвилин (днів) плакати коло душі. Це я не буду все з вами. А чому душа плацяє? Вона плацяє тому, що я відкину її від серденька (С. Василії), це не дозволю так тулити до серця, це я відступлю від неї. Тепер де обернеться душа? Від тебе покора, від земської матері покора, а вона де обернеться, чи тут, чи тут, усюди Голгофти, вона лише йде до

кивота і заплаче. Це я від неї відійду в облаки. А чому душа так плаче? Бо вона темна, бо вона боїться, що не навчиться. Коли земська мати стане перед вами і скаже: це одна приходить до нас — скільки тоді душа хрестів дістане? Це і пастир уже так не прийде, і вона стане тим голубом, що не має де осісти. Вона глибоко відчуває серце земської матери, вона за неї в огонь скочила би, до колін припала, але коли приходить до тої кімнати, не годна слова промовити... Чи знаєш, людино, що вона ціла тремтить, коли уявляє собі той столик (у спільній їдальні), де засісти має. Не плач, душечко, ні, не довга то твоя хвилина, ні! Чи ти знаєш, що та шата, котру дістанеш, може в ній у могилку підеш... Хто випросив, щоб моя душечка дістала шату? Земська мати давно думала, це пастир, це багато осіб молилося, а чи я не просив? А чи ти знала, що на Вознесення?“

Настя: „Ні, не знала.“ Ангел: „Це нехай буде Архієреєва воля... Це, людино, давай добре вказівки (щодо облечин), щоб душа знала, як поводитися, бо проти неї будуть...“

С. Севастіяна: „А проти кого не були? І все минулося!“ Ангел: „Не бажай такого умертвлення, яке душа має. На неї цілий світ іде, на неї папери (часописи), на неї й хробачок (якaneбудь марна людина)“. С. Севастіяна: „Правда, що багато проти неї виступає, але скільки душ за неї молиться, скільки жертв приноситься на престолах в її наміренні!“

Ангел: „Це й коли душа буде складати останню одежу зі світа, скільки келіхів піднесеться в той день і скажеться: благословив, преломив...“ (Звертаю увагу, що Настя тих слів зі Служби Божої не могла знати, бо священик тихо вимовляє їх.)

Тут Настя духом пішла до Млинів. Потім Ангел:

„Іди, душечко, до Архієрея“. Настя: „Я бойкаюся!“ Ангел: „Іди, душечко, іди!“ Настя пішла. Ангел: „Це повторюй, душе, за мною.“ Настя: „Архієрею наш, Епископе наш, я упадаю перед твоєю кімнаткою, це здалека, бо я хробачок. Я вибираю собі тебе за батька, хоч я хробачок і порох, та це божий приказ. Я припадаю перед твоїми ніжками і прошу: Дай мені благословення на ту одежу, поблагослови, закинь мені, щоб я сповнила волю Божої Матери. Я прошу, я молюся до тебе, щоб ти просвітив усіх, упокори мене, але дай мені ту шату. Чи ж я заслужила собі на те? Ні. Але дай мені, я цьомаю тебе в ніжки й ручки. Твоя слава віднині до віків, від моря до моря, по цілому світі, твій голос світить, як великий промінь.“

Ангел: „Бачиш, людино, що діється: тіло з тобою, душа працює, тіло тут, душа там, тіло холодне лежить, душа працює — а ти положишся і спочиваєш. Поможі їй, людино, поможі... Це вона має в одно звязати цілий світ. Людино, людино, а скільки це вимагає від неї сил...“

Настя вернула, промовила: „Я хочу матінки.“ Ангел сказав до С. Василю: „Положи душечку спайкати... Душа йде в дорогу.“ С. Василю: „Ось душа є.“ Ангел: „Душа пішла, це я є. Душа спішить далеко на північ“ (до Росії).

С. Севастіяна: „Зачекаймо, може буде щось говорити.“ Ангел: „Не будеш чути слів, бо душа пішла дуже далеко, і я не буду чути її слів, а верне, як пташок зацвірінкає. Людино, ідіть спайкати, це я буду чувати над тілом.“

С. Василю: „Ангелятко, а над нами обома будеш чувати?“ Ангел: „Я все чуваю... Душа каже, де є, кілька букв. Чути шепотом: Б-а-с-и“. С. Василю: „В Абесинії?“ Ангел: „Ні, Б-а-с-и.“ С. Василю: „Ну, та в Абесинії!“ Ангел: „Ні, в Бразилії.“

Черниці ще відмовляли часослов. Потім С. Васи́лія підійшла до ліжка й нахилилася над Настею. Ангел: „Людино, іди спайкати.“ С. Васи́лія: „Ангеліку, ми ще молилися.“ Ангел: „Це я добре бачив, ідіть спайкати.“

*

В понеділок 11 V на капітулі (на зборах) СС. Васи́ліянки з того дому прийняли Настю на новичку до свого монастиря. Що Ангел дав Насті приказ вступити до монастиря, це була тайна для загалу Сестер. На капітулі ні слівцем про це не згадано, бо й не слід було.

Декілька Сестер заявилося проти прийняття Насті до монастиря. Це може здаватися декому незрозуміле, та в дійсності воно було би незрозуміле й неприродне, якщоб так не було. Ті самі Сестри вже спершу були проти того, щоб Настя мешкала в монастирі, бо це вводить замішання, нелад до монастирського життя. Правда, що з тої самої причини монастирі ніде на світі не рвалися приймати сти́гматички чи якісь такі надзвичайні особи.

Монастирські правила передбачують, що до монастиря можна приймати тільки з д о р о в і кандидатки. А що сти́гматичка терпляча, хора людина, про яку згори ясно, що вона не зможе докладно сповняти всіх правил на новіціяті, тому сти́гматичка з чисто правного, формального становища не надається до монастиря.

Але часом бувають ви́їмки — з ко́нечности. Життя в своїх комбінаціях таке багате, що ніякі людські правила не всілі охопити його, і на всяких людських становищах нераз треба рятуватися ви́їмками. Чи ж не був це нелад у житті того самого монастиря, коли в часі світової війни, замість школи, російське військо уладило собі в ньому шпиталь?

Так, але це було з konieczности. А чи Настю не приймив монастир також із konieczности? Спершу очевидно з konieczности, бо адміністраційні влади згодилися віддати Настю зі шпиталю тільки до монастиря. Або може монастир не повинен був заопікуватися опущеною, нещасною стиґматичкою? Хто відважиться це заперечити?

Настя поза монастирем і тепер не мала би де перебувати на світі. Скільки разів вона появиться десь „на світі“, зараз деякі часописи, мов скажені, тровлять її. Значить, Настю монастир з konieczности передержував у себе. А що для монастиря вигідніше й правильніше: чи щоб Настя до своєї смерти мешкала в ньому як звичайна дівчина, чи як черниця? До того Настя не є хора у звичайному значінні, але стиґматичка, Христом назнаменована особа.

На другій капітулі вже всі Сестри заявили за прийняттям Насті. Завважую, що ані я, ані ніхто посторонній не впливав на Сестер у тій справі. Я зовсім не знаю, які аргументи Сестри підносили за прийняттям Насті, а які проти прийняття. Аргументація, що її я тут розвинув, моя власна.

Коли Настя вступала до монастиря, загаль людей певно не мав поняття про те, з якими труднощами це звязане. Я тішився, що Настя вступає до монастиря, але й боявся за неї. Ангел не на вітер сказав: „будете мати хрест з нею“. Як виїмок погодити з правилами монастирського життя? Це не легка справа, заєдно жива, заєдно ховзька.

Перед облечинами Насті я сказав до Сестер: Пам'ятайте, що нам не треба одної монахині більше, нам треба Насті. Деякі перекрутили значіння цього мого висказу в тому напрямі, що ніби я нізащо маю монастирські правила.

В дійсності я хотів висказати тільки те, що Настю повинні підтягати під монастирські правила тільки до тої міри, щоб не придушити в ній її надзвичайного дару від Бога.

Поставлю справу вповні ясно. Монастирські правила для новичок придумані для нормальних і здорових осіб. Підтягати Настю під усі ті правила це значить нормалізувати її. А знормалізована Настя або буде страшенно мучитися, сповнюючи всі правила для новичок, або мусить перестати бути аномальною людиною — отже або цілком утратить стиґматизацію, або вона в ній скриється.

Не думаю, щоб хтось віруючий і зичливий для Насті бажав собі, щоб Настя втратила стиґматизацію. Та певно знайдеться чиодна така особа, котра буде ось так розумувати: Якщо Бог покликав Настю до монастиря, то він дасть їй силу і змогу виповнювати всі правила для новичок, хочби притім вона мала стати нормальною людиною, себто хочби втратила стиґматизацію — але тоді це буде така божа воля.

Це розумування можна би ще й продовжати: Настя, як ідеальна монахиня, хочби втратила стиґматизацію, могла би своїми молитвами для світа навіть більше зробити, ніж маючи стиґматизацію, а не сповнюючи всіх монастирських правил.

В цьому напрямі можна би ще дальше й дальше аргументувати. Хоч ця аргументація має вигляд побожної й льогічної, та в дійсності вона не є вільна від спокушування Бога й не є льогічна, бо те, що є фактом, вона, прикриваючи це теоретичним поняттям „божої волі“, подає тільки наче щось умовне. Це факт, що Настя, як новичка, має свої стиґматизаційні переживання, а Ангел залевнив, що Настя буде стиґматичкою до смерти (це тут на всякий випадок

важне). З того видно, що божя воля саме така, щоб Настя мала стиґматизацію, також як черниця. Отже що з нею робити — з такою, яка вона є?

Ввійдім у конкретне Настине життя. Монастирські правила кажуть, що новички мають окреме мешкати, з іншими черницями навіть говорити їм не вільно, о означеній годині мають їсти, кластися спати, вставати, на молитви ходити, працювати і т. д.

Придержуючися тих правил, треба би від Насті забрати її „людину“. Але хтож тоді буде списувати її екстази? В дусі попереду поданої аргументації треба би відповісти: Не треба екстаз, не треба їх списувати! Нехай екстази уступляться бодай доти, доки Настя в новіціяті. Та ба, коли вони дійсно є!

Але чи дійсно не треба Настиних екстаз? Ось саме проти таких евентуальних понять я сказав, що нам не треба одної монахині більше, але нам треба Насті. Перш за все подана аргументація грішить тим, що вона монастирські правила ставить за ціль, а вони мають бути тільки середником. Невжеж годиться, щоби зберегти середники, ломити той вищий божий дар, який є саме одним з вершків, до котрих мають доводити ті середники?

Стиґматизовані особи зовсім не мусять бути найсвятіші, які в даному часі є на світі. Може бути, що не одна свята душа в скритости своїми молитвами запомагає світ перед Богом ще й більше, ніж якась стиґматичка. Невжеж маємо собі бажати, щоб Настя стала такою скритою, святою душею? Стиґматизовані особи Христос вибирає на те, щоб через них являлися чудесні діла божі. Настя зі своїми явищами це наче „відчинене вікно“ на другий світ, і ми крізь нього бачимо дивні сили, що вяжуть людину з Богом і з Христом. А в нинішніх часах небувалої боротьби між безбожництвом і вірою власне

треба нам чудес, бо самі слова не мають достаточної сили. Ось тому „треба нам Насті“. А ще до того треба додати, що Настя є надзвичайним стигматичним типом, неоціненим скарбом для науки.

Але може би друга новичка (з Настею є тільки ще одна новичка) заступила місце Настиної „людини“? Це виключене, бо тоді ще й вона мусіла би звільнятися від деяких правил новіціату. Зрештою це не легка річ дібрати відповідну „людину“ для Насті, бо відносини між ними мусять бути сердечно приятельські, а не якісь урядові; до того та людина мусить бути добре обзнайомлена з явищами і вдачею Насті, бож годі щораз наново все зачинати; мусить бути старша від Насті, бо Настя почувається в екстазах наче дитина і т. ін.

А може би налягати на Настиного Ангела, щоб він у всьому достосувався до монастирських правил? Опісля побачимо, що Ангел дійсно достосувався до монастирських правил, всетаки не в цілості. Та уявім собі, що Ангел ген у всьому достосувався би до монастирських правил: що Настя попадає в екстазу тільки тоді, коли має вільний час; завсіди їсть при спільному столі, як усі; духом виходить з тіла тільки за дозволом і т. ін.

Це був би ідеал, бо виїмок був би собі виїмком, а зберігав би всі правила. Та цей ідеал має й другий свій бік — зовсім небажаний. Кож у таким випадку можна би переконати, що Настині стигматизаційні явища не є залежні від неї самої, але від надприродної причини? Авжеж ні путнього віршу не можна написати на команду. А жадати собі, щоби Бог на команду ділав надприродні явища — ось це спокушування Бога. Треба числитися з тим, що Бог має свободу в своїх діланнях: „Дух дихає, де хоче“ — як каже Христос Господь.

Факт є фактом: Настя опинилася в монастирі як виїмок і даліше мусить жити як виїмок. Як погодити виїмок з правилами? Якщо нахилитися дещо відважніше в бік виїмку, то будуть деякі докоряти, що ніби Настя не є ніяка монахиня; а якщо нахилитися в бік монастирських правил, то Настя буде невимовно мучитися і доведеться річ до абсурду.

Такий стан — тому що Настею інтересуються широкі круги людей — багатьом дає нагоду до безупинної критики й суперкритики. Не знають Насті, уявляють її собі по свому й критикують та дають ради, чим насідають на совість начальства монастиря, а Насті прибільшують її хрест, бо вона це телепатично відчуває.

Одні, невдоволені, що Настя вступила до монастиря, зачинають свою критику від того, що ніби Настю черниці знасилували, або бодай підступом взяли до монастиря, і мені до очей говорять: чому я допустив до того? Інші — з чернечого стану — дають ради, щоб Настю гостро тримати, не довіряти їй, не робити для неї ніяких виїмків. У суботу 16 V Ангел сказав: „Я з облаків спішу і сумую і сідаю коло тебе, бо буде хрест і очорнення і многа боротьба“.

Пишучи цей уступ, я зміряв до тої цілі, щоб попросити всіх тих відомих і невідомих критиків: Лишіть Настю тому її проводові, що її зблизька знає; не ви, а він буде відповідати за неї перед Богом і перед історією.

Я зверну увагу на те, що при Тересі Neumann, хоч вона має дім і родичів, також є одна черниця (часом бували й дві). На одній фотографії я бачив, що Тереса, наче мала дитина, держить свою черницю за руку. Той самий звичай має й Настя; часом навіть в екстазі держиться за руку своєї „людини“ й не

хоче її випустити з рук. Видно, що це така внутрішня потреба тих двох, таких подібних до себе, стигматичок.

А бо ж ми знаємо, що діється в душі Насті? „Повіриш, як зміриш“ — а з нас ніхто не мав стигматизаційних переживань. У неділю 17 V Ангел сказав: „Що ти терпиш біль у душі, того ніхто не знає, що в твоїм серці діється, ніхто не знає... Потому (як черниця) будеш більше терпіти в укритті, ніж терпіла на світі“.

Коли Ангел перед вступленням Насті до монастиря разураз говорив про упокорювання Насті, мені здавалося, що це поетичне чи педагогічне перебільшення (буває, що Ангел, перебільшуючи деякі речі або гіпотетично говорячи, залякує Настю або С. Василю, як це ми з дітьми робимо, щоб досягнути намічену виховну ціль). Та тепер бачу, що Ангел зовсім вірно передбачував майбутність, якої я, хоч був так близько Насті, не міг собі так вірно уявити.

Але саме відколи Настя є черницею, я ствердив кілька таких фактів, що дають мені змогу „змірити“ внутрішні переживання Насті. Ангел раз сказав про свої передсказання: „Прийде та хвилинка, а розясняться вам ті слова“. Також пророцтва св. Письма так сформуловані, що вони стали вповні ясні аж тоді, коли здійснилися.

Одного разу (29 III) Настя пішла духом до своєї сестри в Америці (в Філядельфії). Коли переходила через море, Ангел сказав їй, щоб вона описала нам „велике звіря“, що в морі живе. Настя говорила: „Велике звіря — чоловік — не чоловік (це дуже характеристичне), дуже неприємне, уста великі... Я бойкаюся його... Чого ти до води втікаєш?“ Виглядає, що це був або морж, або тюлень. Настя в нор-

мальному стані ніколи не бачила таких звірят ні на образку, ані про них не чула.

Дня 30 VI я приніс Насті два кольорові невеличкі образки моржа й тюленя (підписи на образках я витяв). Настя в нормальному стані не хотіла тих образків до рук взяти, сказала: „Це таке (звіря), яке я бачила на морі“. І разураз по дитинячому перелякана повторяла: „Я боюся того!... Я не хочу!... Я боюся!... То страшно! велике!... Я не хочу!“ Нам було аж смішно з неї. Коли успокоїлася, оповідала нам, що вона такі звірята часто бачить на морі, одні більші, другі менші, нераз громадами лежать на березі і т. ін.

Пізніше Ангел сам від себе сказав нам, що „душа“ тому так боялася тих образків, бо для нас це тільки образок, а для неї наче живе.

З того факту й деяких подібних я заключаю, що Настині почування (любов, привязання, страх, туга, сум, спокуси...) мусять бути без міри сильніші від наших. Тому вона, коли в екстазі нападе на неї страх, або коли відчуває свою неміч, безрадність, так тримається за руку своєї „людини“.

Пізніше я ствердив ще й такий випадок, що дає можливість оцінити міру Настиних терпінь. Відколи Настя є черницею, вона зносить терпіння не в екстазі, а в нормальному стані — день у день. Головно в цьому Ангел застосувався до монастирських правил. Дивлячися на Настю, ніхто й не сказав би, що вона зносить внутрішні терпіння.

Якаж міра тих терпінь?

Одна особа (в літі 1936 р.) забажала собі, постановила й молилася, щоби перейняти на себе 15 % Настиних терпінь. Людина вповні здорова, кремезної будови. По кількох днях напала на неї якась хвороба, в грудях начеб огонь пік — хоч візваний лікар ствер-

див, що всі внутрішні органи здорові. Хвороба тривала три дні. Та особа конала.

Та сама особа розповіла про це насамперед Митрополитові, а потім і мені. Вона хотіла дістатися до Насті й довідатися, чи Настя про це знає й що вона скаже на це. Та я випередив ту особу й пішов скоріше до Насті. Як тільки я зачепив справу, Настя все шнурочком мені розповіла й ще доповнила зі свого боку. Вона сама не передавала своїх терпінь, це Бог дав. Їй тоді в тих трьох днях полекшало, але коли бачила, що з тою особою діється, пішла духом до неї й відібрала від неї свої терпіння, бо та особа була би вмерла.

Таким способом ми дістали міру для Настиних терпінь. Від 15 % тих терпінь здорова, сильної будови особа конала — а Настя з повними 100 % встає на дзвінок, ходить на всі спільні молитви і т. д. Невже можливе ще якесь більше „упокорення“?

Згадаю ще одне.

Деякі люди, хоч прочитали мою першу книжку про Настю, уявляють її собі як зрезигновану, тиху особу, що не має ні своєї волі, ні думки, ні чуття. В дійсності Настя це протилежний тип. Вона дуже сильно розвинена індивідуально (атже вона ціле своє життя йшла перебоєм по своєму шляху), ще й нині вона любить подрочитися, дитинячого збитка зробити. А особі з такою вдачею в великому товаристві, яким є монастир, треба дуже упокорювати себе, себто придушувати свої власні почування та думки.

Настя не хоче опустити Служби Божої, відправ, і не хоче, щоб на неї звертали увагу, що вона хора, тому йде до каплиці, хоч ледви ногами волочить, хоч має отверту рану на грудях, як це нпр. записано в протоколах про п'ятницю 10 VII. Того дня Настя в (тер-

плячій) екстазі сказала: „Ісусе, я так хотіла би тяженко терпіти, але щоб ніхто не знав“. А Ісус їй відповів: „Ти не будеш могла, бо тебе мусить хтось піддержувати, друга людина“.

*

Деякі екстатички співали в екстазах. В понеділок 11 V Настя в полудневій екстазі спершу співала. Потім Ангел: „Душе моя, душе моя. А хтож тебе кличе? Чи я? Чи я один? Ні! Хтож над нами всіма? Господь Бог є над нами. Він тебе кличе, щоб ти віддалася до його ручок... А хтож тебе приведе до кивота? Чи я? Ні! Це Архієрей і земська мати приведе тебе до кивота... А я буду високо з облаків співати радісну пісню: Блажені, що Христові служать... Твоя людина сказала: Чому я кличу душу перед кивот? Тому, щоб її, як світську, не взяли, і тому хочу, щоби взяла шату якнайскоріше, щоб захоронити її перед народом, щоб була як порошинка захоронена... Улюблені душі, служіть Спасителеві, а гарячі паліться з любови, а холодні обливайтесь молитвою... ти, душе, не для світа, бо ти себе маєш за найгіршу — грішну“.

Потім Ангел бавився з Настею, як з дитиною, і сказав: „Душечко, твоє жовтеньке волосячко піде — заплачеш за ним“.

У вечірній екстазі Ангел питався С. Василії, чи „душа“ дістане „шату“ на Вознесення? С. Василія відповіла: „Не знаю, але скажи мені, в котрий день то було, коли ти казав, що на Вознесення“. Ангел: „Це був день Матінки Божої“ (Благовіщення).

Потім Ангел до Насті:

„Це земські людини будуть плацяти, коли ти впадеш на хрест... Не плацйай, душечко, ні! Не всі зі зимним серцем, ні, ні, є й з гарячим. Тим, що із зимним серцем, скажи: вони мені зимну воду, а я їм

тарячу молитву ; а тим, що тобі серцем щирі, ти їм подвійний промінчик... Пильнуйся, душечко, людини, що не має шати, бо її серце веселе, а ти мавш хрест. Воно найліпше, дай знак своїй матінці, що тебе привела на світ і зі своїх ручок опустила, що ти вже Богові віддана, що ти належиш до земської матери й до Архієрея. На кінці зроби хрестик, що ти їх відреклася й до них уже не вернеш. Відрікаєшся?“

Настя : „Відрікаюся“.

Ангел : „Закрий обличчя (очка), не дивися на світ, коли ідеш до Архієрея, зглянься тільки на свою шату... Проси свою людину, щоб тебе завела до божої роси (купелі), й скажи : це вмиваюся зі світського пороху, щоб з мене змили світські сміхи, світську радість, світські спокуси, світські розмови, світські потіхи, світську любов. Нехай вас лучить кров Христова...“ Настя : „Ангелятко пішло“ (це сказала кілька разів).

Як черниця, Настя кілька разів співала в екстазах — свої власні слова й свої власні арії.

У вівторок 12 V в полудневій екстазі Ангел : „Душечко, не плач, хрест перенесеш, а потім прийде смерть. Щоб знав твій Архієрей, твій пастир, що смерть над тобою кружляє. Тяженький несеш нині хрест — не один, а тисячу хрестів несеш. Дістанеш шату, а невдовзі скінчиш життя і положать тебе на катафальку... Ти зробиш одним серцям радість, а другим ні; тепер не всі за тобою, але ті всі звернуться до тебе, як тебе покличу, коли тебе понесе кілька осіб, і не лишиться по тобі ніщо, лише шата й побожні слова... Один округ тішиться, а один сумує (тому, що Настя вступає до монастиря); а твої вівці (люди з Млинів), коли почують, що сталося, заридують гірко. Не плач, душечко, не плач, я тебе приготвую, я тебе веду“.

В вечірній екстазі Настя зносила бичування (на лівому рамени й руці). Ангел: „Душечко, душечко, ти підеш на жертву за Спасителем Христом... Ти собі скажи: Я жертвеник і жертва... А чому ти не споживала (при обіді, при спільній трапезі)? Бо я шепнув тобі до вушка: жертвуй за грішників.

Ти піднесла очка на розпязтого Спасителя (напроти Насті при спільній трапезі висить цей образ) й сказала: Ти на хресті, а я під хрестом. Іди до Архієрея і скажи: Я лиш з любови до Христа, бо я відчуваю, що все лишу, лишу земську доброту, лишу неньку земську, лишу земську матір, лишу вас, Архієрею, і вас, пастирю, а сама в убожестві піду під той жертвеник і зложу жертву там, де він бажає, і там мені ніхто не відмовить...

Не плач, душечко, не давай жалю своїй людині, молися за людину й скажи: Я за тебе готова піти на жертву і за всіх; я прийшла тут, я полюбила вас, я хочу тут позістати, тут віддати життя, я хочу впасти, хочу скінчити, а вам випросити життя. Чому твоя людина сумує? Скажи їй це, що я тебе, душе, віддаю людині. А може тобі не схочуть дати шати? Коли забажає Небесна Ненька скинути шату, то скине і свою, бо я вам дав волю“.

Ці останні слова дуже характеристичні. Ангел каже, що Сестри мають повну свободу прийняти, або не прийняти Настю до монастиря, але Богородиця, як захоче, може їй скинути „свою шату“ „апортовим“ способом.

Середа 13 V. В полудневій екстазі Ангел повчав Настю, як має відноситися до ігумені. Ангел: „Як тобі щось долягає, то упокорися і віддайся земській матери, як дитина, котру мати годує молоком; будь свобідна — упокорися, а коли щось тобі недомагає, скажи земській матери: вже дальше не можу... Це, моя

душечко, чи ти все станеш на голос (дзвінка)? Ні! А хто піде просити покуту? Чи я? Ні, підеш сама собі. А як земська мати упокорить душу, то все з душі вийдуть чисті сльози. Не знають земська мати, що душа відняла би всі болі, які бачить, але це негодна, щодня пробує, а не може. Вона за неї життя віддала би. Чи вона їй рідна мати? Ні, не рідна, не привела її на світ, але вона більше, ніж рідна мати, за гарячу любов серця, бо веде душі до Христа, веде ясною дорогою“.

С. Василя: „Ангеле, чи душа показала матери свою збичовану руку?“ Ангел: „Ні, душечка бойкається, бо земська мати сказала би їй лежати, а вона хоче вчитися. Упокорюйтеся так, як моя душа“.

С. Севастіяна: „Ангеле, не дай їй, щоб вона так плакала!“ Ангел: „Дам, дам! Я дав їй плачу за тих, що не вміють видати зі себе сліз, а це душечка буде за них проливати гарячі сльози“.

Потім Настя (властиво Ангел) несподівано забрала від обох Сестер картки, на котрих вони списували екстазу, зложила їх разом і взяла собі під голову. Сестри просили, щоб їм зіддати картки; Настя віддала кожній Сестрі її картки, хоч не дивилася на очі, а тих карток було більше.

Ангел: „Нині вона звільнена від терпінь і буде звільнена через кілька хвилин (днів), доки не дістане шати, а то зате, що душечка така змучена, що не памятає слів земської матери. Але душечка не хоче це людині сказати; вона не скаже їй земській матери, бо бойкається, не хоче її мучити, волить себе мучити. Вона собі думає: Я ніщо, я німіч, я марнота, я хробачок — ні не хробачок, бо хробачок нікому не робить прикрости“.

Під кінець екстази Ангел сказав: „З облаків високо чути голос: Блажені, котрі терплять у душі

своїм і в мовчанні своїм... А чи ти знаєш, душечко, що земська мати кликала всіх, всіх, много, много?" С. Василя: „А чому, Ангелику, чому?" Ангел: „Ти знаєш". С. Василя: „Ні, я так добре не знаю". Ангел, усміхаючися: „А чогож вас кличе? Може за душечку?" Того дня мала бути друга капітула в справі прийняття Насті до монастиря.

У вечірній екстазі Настя: „Ангелику, проси Мартинку (небесну), щоб я зараз пішла до тебе — в тій чорній шаті! Ангелятко, випроси мені, щоб я ні одної плямки не зробила на тій шаті... Коли мене земська мати поведе перед кивот, я не лише хочу відрікатися світа, але хочу випросити благословення для нашого народу. Ангелику, возьми мене, а якщо не можна, то випроси мені покору, а на шаті чистоту... щоб мої уста все мовчали й ніколи не всміхалися... Ангелику, я шлю сердечну молитву за земську матір, що прийняла мене бідну сироту, опущену, котрою всі гордили, цілий світ, а то поважна, достойна особа прийняла мене... О, Ісусе, обдаруй нас ласками й спаси нас усіх!... Ангелятко, пильнуй мене, не дай мені ніколи впасти, розсилай мої молитви на бідних, сліпих, темних, хорих, каліки, сироти, вязнів, розсилай мої молитви на всіх... щоб я не для своїх бажань, але щоб я в покорі дожила тої хвилини, коли Христос назве мене спасеною“.

Ангел до С. Василії: „Душечка тобі пробуджується“.

*

В четвер 14 V в пополудневій екстазі Ангел сказав: „Хто любить хрест, любить покору; а хто не бажає покори, не любить хреста“. Настя: „Ангелятко, іди до земської матери й скажи, щоб не казала спайкати“ (по обіді). Ангел: „Ні, ні, я вже досить

відняв тобі поживи, не бойкайся, іди до земської матери, ти йдеш і я іду, ти в неї і я в неї, ти говориш, а я все чую“.

В вечірній екстазі Ангел: „Коли дістанеш шату Небесної Неньки, будь покірна, похила, не оглядайся, як сядеш при тім земським низеньким (при трапезі), не слухай земської бесіди, бо яку користь вона тобі принесе, бо твоє серце не до розмови... Позирай, людино, на ніжки душі, що вона має болю, що вона має на земських ногах? (рани на ногах зачервонілися). Чи ти бачиш?“ С. Васплія: „Бачу, бачу“. Ангел: „Душечка вже дуже перемучена; чи ти знаєш, людино, що душа вже така перемучена, що вже не годна ходити, а колиб прийшла земська мати і сказала: ходи, вона встала би й пішла. Вона, як спустить головку, а коли потім піднесе її, то не бачить так ясности, людино, як ти, але в неї темніє, а це тому, що вона дуже перемагає себе в молитві і в послусі, і тому так вона себе упокорює сама“.

Настя: „Мене очко болить, мене головка болить, а з головки очко“. Ангел: „Нехай тобі людина дасть повіячку“ (компрес). Настя: „Я не хочу говорити людині, а то Архієрей сварцяв би, а мати земська дала би покуту“. Ангел: „Душечко, я тобі даю покуту в серці“. Ангел: „Людина тобі дасть на твою головку, і спайкай. А що ти, людино (до Насті), зробиш, коли голос буде кликати, а я тобі скажу спайкати?“ Настя: „Ні, ні, Ангелятко, ні!“ Ангел: „Я хочу, щоб ти мала покуту, щоб мати земська дала тобі покуту“.

В п'ятницю 15 V у вечірній екстазі Ангел сказав: „Коли, душе, впадеш перед Ісусом, як біленький голубок (у часі облечин новпчки, зодягнені на біло, лежать хрестом на землі), я над тобою скружляю й скажу: не земля, а тіло, не тіло, а душа складає обітницю Ісусові. Не величайся, душе, а бери хрест

і йди вслід за мною. Огорни своє серце не квітом, але терням, не терням, а терпінням, не терпінням, а чеснотою, не чеснотою, а хрестом. Не думай, душечко, що тут багато людей (у каплиці в часі обличин), але думай, кому складаєш обітницю“.

Бачимо, що Ангел у приготовлюванні Насті до монастирського життя сховався аж до дрібних епізодів.

В суботу 16 V в пополудневій екстазі Ангел сказав: „Ходіть за мною, каже Христос; колиж хрест мене притискає, тоді втікаєте від мене; а коли вас хрест досягає, тоді звертаєтеся до мене... Душа бачить, і чує все, що діється, вона не скаже вам, що бачить і що кара божа недалеко не тільки на вас, але на цілий світ. Але душечка боїться сказати вам, щоб вам не було прикро, та ви тепер молитесь і просіть, щоб Ісус відвернув від вас це“.

Ангел заборонив роздавати волосся, яке втнуть Насті при обличинах, бо це „марнота“, й сказав сховати його; а обтяти волосся має мати ігуменя, бо Настя „її дитина“.

В вечірній екстазі Ангел сказав: „В тім домі є багато квіток і то веселих, а як тобі кожна кине по листочку, чи двигнеш їх?“ Настя: „Так, піднесу. А як бачу крик і гріх цілого світа, то моє серце мене болить“. Ангел: „Дотепер ти мала свободу, а відтепер будеш терпіти сама; я тобі дотепер помагав, підносив, помагав двигати, а тепер будеш полишена сама собі й спробуєш. Я, душе, іду, а твій Архієрей молитесь і багато душ за тебе молитесь“.

В неділю 17 V Настя в екстазі молилася за Жидів, щоб „скоро до Христа прийшли“, а потім говорила: „Віддай, український народе, своє серце Спасителеві, спалить його полум'ям любови, спалить його

полум'ям молитви, спалить його полум'ям покори, спалить його полум'ям чесноти, спалить полум'ям тяжкого хреста. Кличмо Спасителеві: Запали моє серце своїм чуттям! Пастирі, клякайте перед кивотом і підносіть свої облаки вгору та кличте: Це Христос приходить у чаші, він мешкає тут і каже: А мої вівці розійшлися, пішли в багно. Памятайте, щоб з вашого стада ні одна душа, ні одна вівця не відійшла... Я все віддаю за Архієрея, за пастирів, віддаю своє німецьке серце, віддаюся цілком тобі (Боже), бо ти мене сюди післав... О, Маріє, доброто наша, кинь на мене хрест, приложи до мого тіла, щоб я привела весь нарід до Христа“.

*

В понеділок 18 V у пополудневій екстазі відбулася згори заповіджена заміна того „обсудженого“ ланцюжка, що його Настя дістала у львівському шпиталі до свого хрестика. Цей ланцюжок Ангел взяв, а дав Насті новий. Це опишу в III частині книжки. Під кінець екстази Ангел післав Настю духом до Митрополита й говорив: „Душечка просить Архієрея: Архієрею, не кажи земській матери, що я не брала дозволу до вас приходити; дозволяйте мені тепер самі до вас приходити, я цілую твої ручки і кланяюся низенько до твоїх ніжок“. Ангел до С. Василії: „Твоя душа, людино, як піде, не верне; а це душа (Настя) має дозвіл вертати до своєї будови“.

Коли Настю прийняли до монастиря на новичку, Митрополит і ігуменя для випробування її послухності (як це відібеться на її явищах?), приказали їй, що вона має просити дозволу в ігумені, коли схоче духом виходити поза монастир. Настя ніяк не могла здобути на те, щоби просити такого дозволу. І впродовж кількох днів ніде не виходила духом по свому бажанні, а також Ангел достосовувався до того при-

казу й не посилав її. Очевидно, так не могло лишитися на завсіди, якщо явища не мали перерватися, а Настя мабуть ніколи не зважилась би просити дозволу в тій дуже інтимній справі. Зрештою всякий приказ лиш остільки зобов'язує нас, оскільки ми при нормальному стані душі маємо силу здійснити його. А Настине виходження духом з тіла, як і її попадання в екстазу, лежить поза межами нормального духового стану, де вже людська воля не панує так над собою, як при нормальному стані.

Якжеж Настя могла би просити про дозвіл, щоби потрапити в екстазу, коли це не є залежне від неї? А так і її виходження духом з тіла не є — бодай не є вповні залежне від неї. Вона нераз хоче вийти духом з тіла, а не може; а нераз не хоче вийти, а мусить.

Колиб Настя цілком не була зважала на приказ свого духовного начальства, то це було би недобре свідчило про її явища, бо тоді була би причина думати, що Настині виходження духом з тіла мають хоробливе підложе, як нпр. падачка. Але колиб Настя в цілості застосувалась до того приказу, то також це не свідчило би добре про її явища, бо тоді, як це ми попередю вияснили, нікого не можна би перекопати, що її явища не є залежні від неї самої. Кажуть, що „противенства сходяться“ — так і тут.

Якжеж Настин Ангел порадив собі в тій нелегкій ситуації?

Колиб Господь Бог уже на землі карав усякий гріх, то не було би достаточної причини вірити в друге життя, де Господь Бог віддасть кожному по заслuzі. А колиб Господь Бог зовсім нікого не карав на землі за гріх, то наслідки для віри в друге життя були би такі самі, як у першому випадку. Тому Господь Бог тільки деколи тут на землі карає за гріхи

і то нераз так, щоб люди пізнали, що над ними Небесний Суддя.

Подібно й Настин Ангел порадив собі. Спершу він застосувався до згаданого приказу, щоб дати доказ, що він шанує волю духовного начальства. А потім шукав нагоди переломити цей приказ, але так мудро й обдумано, щоб з того було видно, що Настині виходження духом з тіла залежні від вищої інтелігенції і волі, а не від самої волі Насті.

Перший раз у тих днях Настя вийшла духом поза монастир, коли була й тілом поза монастирем. У п'ятницю 15 V Настя зі С. Василією вертала фірою з Брухович, де їздила відвідати свого чотирилітнього сестрінка Михася, якого віддала до захисту тамошніх СС. Студиток. Дитина дуже плакала за Настею, Настя на фірі попала в екстазу й пішла духом до хлопця потішати його. На це вона мала дозвіл „включно“, бо до Брухович їздила за дозволом ігумені. Отже сповнила приказ і враз обійшла його!

Але в тій екстазі на фірі Настя обіцяла сестрінкові, потішаючи його, що ще й ввечір піде до нього „зі свого ложа“ (це сказала голосно так, що С. Василія чула).

В часі вечірньої екстази Настя дійсно пішла до маленького Михася й знову його потішала. Але потім (в екстазі) плакала, бо мала викиди совісти, що „Архієрей буде сварцяти“ на неї за такі провини.

В понеділок 18 V у присутності ігумені, о. мітрата Й. Сліпого, о. Петра Хомина, редактора „Ниви“, у моїй присутності і двох Настиних „людин“ Ангел післав Настю духом до Митрополита й сказав за неї наведені, дуже мудро й не без дотепу обдумані, слова. Сповнив приказ і враз обійшов його, даючи тим знати, що Настині виходження духом у світ є під його контролею і властю.

Так само мудро й не без дотеку Ангел відповів при іншій нагоді. Бажаючи хоронити здоровля Насті, ігуменя, коли вже Настя стала новичкою, сказала їй, щоби без її відомости не брала на себе чужих недуг. В екстазі 24 V виявилось, що Настя терпить за п'ятьлітню донечку господаря Вачка з Млинів (де Настя служила). С. Севастіяна тоді пригадала Ангелові заборону ігумені, а Ангел відповів: „То ніщо земські слова, бо тамта душа кинула на мою душечку хворобу. Моя душечка спайкає, спайкає, а це інша душечка кине на неї хворобу, і що вона має робити? Прийде приказ Господній, то що душечка має робити: чи йти до земської матери, чи до пастиря?“

В понеділок 18 V у вечірній екстазі Ангел сказав: „Це одна особа прийде тут, котра схоче зняти твою постать, а ти не боронися, душе, піддайся не лише Христові, але й пастиреві“. Значить, Ангел дозволив Насті, щоби ми сфотографували її в часі облечин. Але я довідався про це аж з протоколів, бо Сестри не згадали мені про це.

*

В вівторок 19 V Настя лежала хора, не встала навіть на Службу Божу. Ввечір мала екстазу, в котрій Ангел потішав її. Ангел пояснив причину її тяжких терпінь: „А чому я тобі дав хрест? Це тому, що здалека приїхали дві особи до тебе, а я не хотів, щоби ти розсівалася, і я тобі дав хрестик та положив на ложе“. Того дня десь о 8 годині рано приїхали до Насті її дві товаришки з Млинів: Марія Сютрик і Анна Коляса. Їм було жаль, що їх не допустили до Насті, але в тих днях перед облечинами ані я не заходив до Насті, щоби вона не розсівалася духом. Дівчата лишилися у Львові на облечини Насті й по облечинах поговорили собі з нею, скільки схотіли.

В середу 20 V Настя також мала екстазу, та в ній не було нічого важного.

В четвер 21 V на Вознесення були обличини Насті враз із другою новичкою, Пелягією Ковтун. Митрополит проводив обличинами, я мав Службу Божу. По обличинах Настя була погідна й весела. Того дня зовсім не мала екстази. Як черниця, Настя дістала імя Маріям, яке їй Ангел надав.

Кожний читач бачить, що стигматизаційні переживання Насті і її промови в екстазах згідні з найглибшим духом і наукою Христової віри. Хоч Настя займається цілим світом, ходом його переживань і назріванням його майбутности, то в її екстазах нема ніяких передсказань політичного характеру (що буде в цьому році в Європі? в Америці? що буде за рік? і т. ін.). На світ Настя (і в екстазах і поза екстазами) глядить тільки зі становища своєї місії: що вона має зробити для людей у даних чи майбутніх випадках? А таке саме було й Христове становище.

VI

НОВА ФОРМА ЕКСТАЗ

Відколи Настя стала черницею, весь лад її терпінь вивернувся. Давніше Настя терпіла головно в екстазах, терпіння були явні, бо виявлялися то в судорогах у часі екстаз, то в стигматичних ранах, які часто отвиралися, то в ранах від містичного бичування.

А від Вознесення Настині терпіння скрилися — й то систематично. Сталось так, як Ангел (7 VI) передсказав: „Душечка буде собі більше сама терпіти, це душечка буде молькатися — має чорну шату“.

Рани на руках і ногах, згідно зі заповідженням Ангела, майже перестали отвиратися. Горішні рани

на ногах тільки раз зачервонілися, рани на долонях тільки раз отворилися й відновилися, а горішні рани на руках від великої середі ані раз не отворилися. Наслідком того долішні рани на руках і ногах цілком зникли, а горішні поступово пригасали — тепер є тільки рожевий знак по них у формі сочевиці.

Це не проста справа, що цей знак так уперто вдержується (на руках від великої середі), бо це не є звичайна близна, але „знак“ — назнаменування. Не забуваймо, що рана на правому боці в Насті вже по кільканацятьох годинах безслідно зникала. Від часу до часу болять Настю ті місця в середині, в тілі, де на ногах і руках були стигматичні рани. Значить, ці Настині рани перейшли в форму скритої стигматизації.

Але зовсім інакше є з раною на грудях — тому що вона скрита під одежею. В понеділок 1 VI Ангел сказав: „Як серденько боляє, піде кровця, а моя душечка закрий шату й не покаже нікому. Вона й сама не буде знати, бо кровця піде і в день і в ночі і все, і як буде ходяти і як буде спайкати і як буде в Бозі“ (в каплиці). З того часу дійсно так є: рана на грудях отвирається поза екстазами (чого перше ніколи не було), але Настя це навіть перед С. Василією скриває, оскільки може.

Справді й по Вознесенні деколи (дуже рідко) бували в Насті терплячі екстази, але такі, що було видно, що в Насті більше терпить душа, ніж її тіло. Прийшла зовсім нова форма екстаз — відпочинкова або конверзаційна, чи як її назвати. Від Вознесення це була „звичайна“ екстаза, що повторювалася майже день у день і по кілька разів денно.

А терпіння Настя зносить головню в нормаль-

ному стані — день у день. Але скриті. Терпіння тілесні і духові.

Таку зміну перевів Ангел на те, щоб Настя назовні виглядала як здорова людина, щоби брала участь у спільному монастирському житті, а терпіння щоб у собі душила.

Вже знаємо, що Ангел сказав, що Настя, як черниця, буде ще більше терпіти „в укритті“. І Настя признається до того, що з тим новим ладом терпінь їй тяжче. „Давніше я терпіла в середу і п'ятницю“ — так вона мені раз говорила — „а потім я була вільна. А тепер день у день — ані не маю слів, щоб висказати, що в мені діється, щораз інше. Нікому того не бажаю!“

Доки Настя терпіла в екстазах, святі видіння (Христа, Богородиці, Ангела) рівночасно осолоджували їй її терпіння. А тепер у часі терпінь ні тої потіхи не має — терпить „сама“, як це їй Ангел заздалегідь передсказував: „спробуєш сама“.

Але під одним поглядом Насті тепер всетаки легше, а то тому, що не отвиряються їй рани на ногах та руках (коли рани отвиралися, то Настя відчувала такий біль, начеб з неї жили витягали). На мій запит: чому рани тепер не отвиряються, Ангел дав відповідь: „Тіло мусить трохи відпочати“.

Давніше Настя ясно відрізняла в своїх терпіннях „Христові терпіння“, чужі й свої недуги, а тепер ці розмеження затерлися. Настя не знає, чи це її власна недуга, чи якась чужа. Недармо Ангел так щораз говорив про її „упокорювання“ в чернечому житті.

Подам приклади. Від 3 VІІІ до 8 ІХ Настя була в Підпютім (у монастирі СС. Василянок). Коли я там приїхав 15 VІІІ, Сестри зажурили мене новиною, що Настя мабуть має подразнення „сліпої кишки“, бо від

кількох днів має дуже сильні болі в правому боці понижче жолудка. І сама Настя так мені про це говорила. В понеділок 17 VIII Настя сказала мені, що вже не має тих болів. Зовсім не клалася й не робила собі окладів, а так переходила недугу.

Це імовірно була чужа недуга. В тому часі в Підлютім була одна пані, що хорує на жовчеве каміння. Вона раз клячала в каплиці коло самої Насті і просила її в душі, щоб молилася за її здоровля. Та пані мала тяжкий атак від жовчевого каміння, але все добре скінчилося — саме тоді, коли Настя стала терпіти. Біль від жовчевого каміння проявляється в правому боці понизче жолудка. Отже можливо, що Настя тоді терпіла за ту паню.

В протоколах Сестер находжу, що Настю найчастіше болять крижі, плечі, серце, коліна, ціле тіло буває як побите. Ангел (24 VII) сказав: „Ціла її будова терпить“. По повороті з Підлютого впродовж тижня Настю страшенно боліла голова (Настя сказала мені: „страшно коле мене в голові“). Тільки по св. Причасті біль звичайно уступав на якийсь час. Той біль голови, але вже дещо ослаблений, продовжується аж дотепер. Часом Настя має вражіння, що це біль від тернового вінця. Ангел уже заздалегідь передсказав цю форму Настиних терпінь (його слова опісля наведемо). Я думаю, що цей біль голови стоїть у тісному звязку зі зміною форми Настиних екстаз і заступає терпіння, що їх Настя зносила в терплячих екстазах.

Також Настині спокуси, відколи Настя черницею, стали сильніші й частіші. Настя не вміє описати тих своїх спокус, тільки загально каже, що вони звертаються проти Бога, проти Христа, Евхаристії, сповіди — „наче буря“.

Раз, ще як новичка перед облечинами, Настя

збудилася о 4 1/2 год. рано. Бачить, що годинник іде й показує 4 1/2 год., Сестри в її келії сплять, а вона чує, що ніби дзвінок двонить на вставання (в монастирі встають о 5 год.), ніби на коридорі рух, ніби Сестри ходять. Настя підозривала, що тут якийсь обман, і не встала, тільки молилася, лежачи. А якийсь голос спокушував її: „Ти негідна! Ти не вставш!“

Буває, що порівняння деколи каже нам більше, ніж опис.

Настя, що зносить чужі терпіння, це наче миска з медом, який зїдають знемоцілі пчолы в зимі: пчолы приходять до сил, але меду в мисці щораз менше.

Настя, що має спокуси, це наче громозвід чи електричний кондензатор, що стягає на себе людські духово-моральні недуги, „перетравлює“ їх, себто поконує, і так прочищує „атмосферу“ людського життя. В нинішньому світі повно сумнівів та невіри, і саме розбурхані філі цієї невіри нападають на Настю у формі спокус, а вона мусить їх поконувати.

Як черниця, Настя ще більше любить мовчати. Буває, що й впродовж двох днів не скаже до Сестер ні одного зайвого слова.

Я й тут повторю глибокі слова Ангела: Настя — це „жертва на показ“.

*

Нову форму екстази С. Василя перший раз помітила на Насті в п'ятницю 15 V на фірі, коли їхали до Брухович. У протоколах про це так записано: „С. Василя, Настя і (14-літна) сестріниця Насті поїхали до Брухович, до маленького Михася, сестрінка Насті. В дорозі, десь по нецілогодичній їзді, Настя перехиливала голову в лівий бік, отираючи вухом о рамя. В тому часі її лице було дуже сумне. По п'яťох мінутах С. Василя взяла Настю за

голову і пригорнула до свого рамени. Тоді Настя промовила: „Та я є! та я є!“ С. Василя здогадалася, що Настя в екстазі та що вже Ангел говорить. Але що напроти Насті сиділа її сестріниця, тому Настя всею силою боролася проти екстази.

С. Василя запитала її, що їй, а Настя відповіла, що не знає. В тій екстазі Ангел хотів розвеселити Настю, а вона відповідала, що не хоче „бавкатися“. По кількох мінутах Настя піднесла голову і, хоч була в екстазі, сиділа просто, очі були відкриті, сумні (мов скляні), а лице простягнулося. В часі екстази Ангел так говорив з Настею й С. Василю, що постороння особа не здавала би собі справи, що це екстаза.“

Думаю, що найкраще буде назвати цю форму Настиних екстаз конверзаційною (себто достосованою до брання участі в окружаючому світі). В інших екстазах Настя зайнята своїми внутрішніми переживаннями, має замкнені очі й лежить — начеб спала. А в конверзаційній екстазі Настя має відкриті очі, стоїть, ходить, клячить, сидить, або навіть щось працює (замітає, фротерує підлогу і т. ін.) і розмовляє з присутніми особами — без перерви. В терплячих екстазах Настя що якийсь час має „вільну хвилину“, щоб відпочати; в конверзаційній екстазі, хочби годинами тривала, Настя не має перерв, бо не терпить, але саме відпочиває.

До інших екстаз Настя переходить — начеб спокійно засипляла. А до конверзаційної екстази переходить навпаки: ледви помітно стрепенеться — і так само виходить з екстази. Декілька разів Настя в такій екстазі сиділа при спільній монастирській трапезі, а непоінформовані черниці цього зовсім не завважили, хоч Настя й приходила до стола й відходила в екстазі.

Др. А. Ерб, якому була доручена обсервація Насті у львівському шпиталі, у своїй реляції про Настю (*Polska Gazeta Lekarska* ч. 1, 1936) називає Настині екстази то „сном“, то „нападом“ (зрівнюючи екстази з істеричними нападами). Як дуже він завівся у своїй діагнозі, найкраще свідчать теперішні Настині конверзаційні екстази, бо їх ніхто на світі не міг би назвати ані сном, ані нападом.

У конверзаційній екстазі промовляє або Настя або Ангел. Найчастіше промовляє Ангел; тоді Настина душа іде в світ, Ангел, як це він сам пояснює, „держить тіло“ — себто заступає Настину душу в тілі. Під кінець екстази часто кличе Настину душу, щоб вернула до тіла: „Душечко, ходи, ходи вже, бо я вже йду!“ Як я вже сказав, це явище (*possessio angelica*) в історії життя святих невідоме, тому воно в Настиних явищах найбільше виріжнюється.

*

Дитиняча вдача, про яку — у звязку з екстазами — я згадав уже в I частині, в конверзаційних екстазах Насті доходить до самого вершка. Про Тересу Neumann відомо, що вона в часі своїх „вільних хвилин“ (себто перерв у терплячій екстазі) попадає в якийсь такий духовий стан, що почувається наче маленькою дитиною, не вміє навіть до трьох начислити, але розмовляє з присутними, до всіх, навіть до Єпископів, тоді говорить „ти“, і є надзвичайно ясновидюча. Цей стан у Тереси деякі автори назвали „дитиняче онесмілення“ (а інші: „стан піднеслого спокою“).

Очевидно, вони хочуть тою назвою пояснити, а властиво злагіднити й прикрасити, це дивне явище в Тересі. Та думаю, що саме цю спробу пояснення

треба би назвати „дитинячим онесміленням“, що боїться глибше заглянути правді в очі.

Згаданий психічний стан у Тереси вповні аналогічний до конверсаційних чи відпочинкових Настиних екстаз, тому думаю, що він також є того роду екстазою.

Відки ці прояви дитинячої вдачі в стигматиків?

У першій частині книжки я згадав, що Настя по терплячій екстазі проявляє дитинячі нориви. Зі зростом терплячих екстаз у великому пості зростали також прояви дитинячої вдачі в Насті. Від хрестопоклонної неділі Ангел — нам на диво — став бавитися в екстазах з Настею, щоб її розвеселити.

Настя тоді так говорила, як колиб мала 2 чи 3 рочки. І Ангел говорив так само, а Настя бачила його в екстазах як малу дитину, тому завсіди говорила до нього „Ангелятко“.

Ангел — на наші запити — пояснював нам, що він мусить достосовуватися до „душі“ (Насті): „який зріст душі, такий і мій, а душечка тепер, як мала дитина“. Ось відсі в екстазах Насті здрібніла, дитиняча мова.

Св. Франціска з Риму в своїх візіях також бачила маленького Ангела — як дев'ятилітнього хлопчика *). Їй помер був дев'ятилітній синок, а по рокові показався їй у товаристві Ангела, що потім уже лишився при ній. Бачимо, що тут Ангел своїм зростом достосовувався до покійного синка Франціски. Цікаве, що Франціска описала вигляд Ангела так само, як Настя описує його. Волосся кучеряве й золотаве; одяг довга аж до кісток, на спідній одежі накинена ще одна, наче фартух спереду і ззаду (параман, Görres каже „ein Levitenröcklein“). У великому пості Ангел казав таку саму одягу вшити для Насті.

*) Görres, тамже. Стор. 357—359.

Забави Ангела з Настею в часі екстаз виглядали як невинні забави маленьких дітей. Ангел хотів розвеселити, потішити Настю, і вона усміхалася, або й голосно, по дитячому, засміялася.

Ми були заскочені тим новим явищем. Я спершу боявся, чи це не є якийсь інший дух коло Насті, або якісь такі спокуси для Насті. Та небавом я цілком певно переконався, що Настин Ангел це один і той сам дух. Бувало так, що Ангел бавився з Настею, а потім безпосередньо переходив до екстази з Христовими терпіннями, або відворотно. На Сестри, що були при Насті, ці забави робили дуже миле й ніжне вражіння, та я боявся всяких небажаних толків посторонніх людей і — цього не скрию — тому бажав собі, щоб ці забави щоскоріше перевелися.

Одного разу я запитав Ангела, доки він так буде бавитися з Настею? Він відповів: „Доки вона буде так тяжко терпіти; я мушу її розвеселяти“.

На тій основі я собі думав, що Ангел своїми забавами охоронює Настю, щоб не попала в мелянхолію задля безупинного терпіння й сумних психічних настроїв. Монотонність завсіди доводить до зубожіння душі, або й до її викривлення (і рілля виснажується, коли рік у рік сіють на ній збіжжя одного й того самого роду). Наше життя розвивається контрастами. Тому Ангел, як я собі думав, розвеселяв терплячу Настю.

З часом забави Ангела розвинулися в конверсаційну, відпочинкову екстазу. Це дало мені нагоду ще глибше заглянути в той дивний психічний процес, що в стигматиків доводить до прояв дитинячої вдачі.

Буває, що старі люди перед смертю все новіше зі свого життя забувають, а повертають у своїй свідомості до своїх дитинячих літ. Чому? Бо горішні, новіші їх психічні верстви знесилені спочивають,

а найдавніша, дитиняча верства тоді в їх душі висувається на верх і бере участь у житті.

Не сумніваюся, що той самий психічний закон доводить у стигматиків до прояв дитинячої вдачі.

В наслідок невимовно тяжких терпінь усі новіші верстви душі стигматизованої особи бувають перемучені, обезсилені, тому спочивають, а до свідомости добувається дитиняча психічна верства.

Настин Ангел своїми словами потвердив цей мій здогад. Раз (8 VI) я його запитав, чому Настя в конверзаційній екстазі робиться малою дитиною? Ангел відповів: „Щоби не мала старші устави, лише маленькі, бо душечку багато хрестів тисне — тисне — тисне, і вона робиться щораз менша“. Притім Ангел показував рукою, сягаючи щораз низче до землі.

Дуже можливо, що з тим у звязку стоїть також морально-релігійна ціль. Це для Насті упокорення, що вона в конверзаційній екстазі наче мала дитина. Тому Настя до цієї екстази зовсім не допускає чужих людей — стидається.

Ангел дав ще й додаткове пояснення, чому він „бавкається з душечкою“. В вівторок 26 V С. Василя запитала Ангела: „Чому душечка від трьох днів говорить так здрібно, що часом годі розуміти, що говорить?“ Ангел відповів: „А чому я так? Бо коли душечка була мацьонця, ніхто не бавкався з нею, ані мамця, ані ніхто, а тепер я з нею бавкаюся“.

День передтим С. Василя сказала до Насті (в екстазі): „А то бембен (бубон) малий!“ — тому що по дитинячому, дуже незрозуміло говорила. В вівторок Ангел жартом докоряв С. Василі за те: „А як ти, людино, вчора на мене казала: бомбен, бомбен... бомбен (Ангел умисно українців польське слово

„бомбен“ на „бомбен“). Бомбен душечка, бомбен — і я собі бомбен! Не кажи, людино, що я бомбен! Це голос і посол Господній, а не бомбен! І душечка не бомбен, бо має тіло так, як ти, і руці і душу. Її сотворив Господь Бог з нічого, як і тебе. А мене не видите, мене тільки чуєте, як говорю через уста душечки. Правда, душечко, ти не є бомбен, але зірка Господня. Бомбен, бомбен... ще що вигадаєш?”

В вівторок 9 VI Ангел сказав: „Душечка піде в ямку, а ви щоб мали пам'ятку, що я бавкався“.

У конверзаційній екстазі Настя не вимовляє „р“, рухи тіла й міміка лиця в неї дитинячі, часами дуже живі, радо уживає ономатопоїчних дитинячих слів, як бом-бом, пук-пук, бух, наслідуює спів канарка, когута, коли їх почує („о, чуєш: кукулику!“) і т. ін. Але це не завсіди. Коли Настя мала конверзаційні екстази перед Митрополитом і перед крижівським Єпископом, Д. Нярадієм, то змагалася говорити, як старші люди говорять, і мало що було дитинячого в тих її екстазах.

*

На закінчення цього пояснення проявів дитинячої вдачі в екстазах Насті ще мушу додати ось таке загальне пояснення. Як я сказав у I частині, безбожники дуже часто соблазнені Богом. А віруючі дуже часто соблазнені природою — недоцінювання природного світа, й погорджування ним проявляється в загалу віруючих.

Коли прості люди ставали володарями, то своїх підданих нізачо мали й поробили їх невільниками. Люди мають схильність уявляти собі всякі ріжниць шабльоново, а через те побільшують їх значіння та вартість.

Улягаючи цій схильності, коли собі уявляємо надприродний світ (Бога, Ангелів, душі праведних),

то уважаємо природний світ за щось низьке й негідне, здається нам, що надприродні сили, коли вмішуються до ходу природного світа, повинні зовсім не оглядатися на природні закони, ніде не вязатися ними, але столочити їх, а на їх місце себе поставити. І даліше собі уявляємо, що надприродним силам усяка праця приходить „задурно“, що вони тільки подумують собі, а вже праця „сама зробилася“ (як сільська дитина собі думає, що „пани“-урядники задурно гроші дістають).

З Настиних явищ бачимо, що це зовсім не йде так, але надприродні сили застосовуються до природних і використовують їх, якнайдалше можна, на що тільки природу стати, розбуджуючи в них їх скриті потенції. Ніяке чудесне Настине явище не діється без вкладу Настиних сил. Ангел добре сказав: „але скільки це сил її коштує!“ Тому то надприродні явища в Насті відбуваються, що так скажу, дуже „природно“.

Думаю, що це всюди так було і так мусить бути, бо також природний світ, зі всіми своїми явищами, мусить мати велику вартість перед Богом, коли Бог його сотворив, і як св. Письмо каже, все в ньому назвав „добрим“.

Ось Христос не казав, щоб хліби й риби з неба впали на пустині, але помножив ті хліби й риби, що вже були між людьми; воду перетворив у вино, а не сотворив вина „з нічого“; дівчинці в Капернаумі, коли її воскресив, казав дати їсти, а не наситив її чудесним способом; Лазаря воскресив з мертвих, але сказав відвалити камінь від гробу і розв'язати Лазареві руки та ноги; Ангел, хоч з'явився сотникові Корнилієві, казав закликати Ап. Петра, щоби повчив Корнилія в християнській вірі. На що тільки природу стати, це навіть у чудах вона сама мусить

зробити, бо Бог, Творець природи, діє доцільно, й не буде нехтувати своїм творивом.

Коли хтось собі думає, що Ангелові не випадає так розвеселяти Настю, щоб вона аж сміялася, то він вяжеться тим, що в церкві не годиться сміяти. Очевидно й Настин Ангел ніколи не розсмішує Насті в церкві. Але що інше якась частина, а що інше цілість. А Богові випадало сотворити людину з такою природою, щоб людина (взагалі) сміялася?

Справжній поступ мудрости йде в тому напрямі, що в природних явищах, які ми спершу вважали за марні й негідні Бога Творця, відкриваємо велич божого сотворення.

*

Конверзаційні екстази Настя мала до серпня майже день у день, у серпні вже рідше, а в вересні тільки два рази в Підлютім (останній раз 6 IX перед Митрополитом). Ще 25 V Ангел заповів: „вже так скоро не будуть відчинятися рани, але душечка буде терпіти серцем, буде лежати, головця буде боліти, але душечка буде ходяти“.

Кілька разів по Вознесенні Настя зносила тілесні й духові бичування і являлися на її чолі рани від тернового вінця (18 VI кров вийшла з тих ран у такій кількості, як ніколи передтим). Духом часто ходить до Єрусалиму, на Христовій гріб. В Римі була раз, коли дістала медалик (27 III).

По світі Настя духом ходить майже день у день. Ангел сказав раз (27 V) до С. Василії: „Душечка працює в вечір, в полудне, в день і в ночі, а людина не хоче бавкатися. Видиш, людино, ти спайкаєш, як чорна земля, а душечка працює... Душечка плацяє, нема людини, нема, і душечка плацяє“ (плаче).

Іншим разом (6 VI) Ангел сказав: „Людина собі гамає (їсть), гамає, а душечка бубу має; я душечку

возьму — вмеркає (умре)... Видиш, ти спайкала, а вона ходила цілу ніч, ходяла, ходяла, бо це голос кликав її, а ти спайкала... Много кличе“.

Ангел пояснив нам, що той старець з хрестом на грудях, якого Настя бачила першого у своїх екстазах (у Млинах), це був св. Василій Великий — Ангел сказав: „той святий, якого імя носить цей дім“ (монастир). І на пальцях показав, що св. Василій мав 50^{1/2} років, коли помер.

А про ті маленькі діти, що їх Настя бачила в екстазі у Млинах, Ангел сказав, що це були душі дітей одної сусідки господаря Вачка, які померли ще перед приїздом Насті до Млинів, а мати за них ніколи не молилася. Вони в екстазах служили Насті й просили її, щоб за них молилася. До цього Ангел додав: „Але й ми (Ангели) були“. Вже в Млинах та сусідка, Пона, копаючи бульбу з Настею, зговорила була з нею про ті діти, і з її опису заключувала, що це її діти, бо їх вигляд, одежа і вік цілком відповідали її покійним дітям.

Не можу не згадати одного характеристичного явища. В монастирі є малий песик, що завсіди з ланцюга рветься до Насті, коли її побачить. Спущений з ланцюга біжить за нею (за іншими Сестрами ні), ласиться біля її ніг, хапає за ноги, Настя не всилі відогнати його. Одного разу (20 VI) Настя була на подвірі в екстазі (Ангел був у її тілі), песик прибіг до неї, обнюхав, збентежився, спустив голову й поволеньки відійшов. Тоді Ангел сказав: „Він пізнає, що я інший чоловік, ніж ви“.

Відоме мені з ріжних випадків, що пси бояться духів. В одному випадку песик підбіг до появи свого бувшого господаря (священника), а потім так само віддалився від неї, як цей монастирський песик від Насті, коли була в екстазі.

В четвер 4 VI ввечір я дав С. Василії малесенький кусничок білого полотна, що на одному кінці був наче започений, а на другому зовсім новий. Це походило з бандажів італійського, тепер живого стигматика капуцина о. Пія Forgiоне*). Бр. Peters дістав це в листі з заграниці і просив мене, щоб Настя в екстазі сказала, від кого це. Я С. Василії не дав ніяких пояснень.

Слідуючого дня в екстазі перед полуднем Ангел сказав до С. Василії: „Ти щось маєш? Пастир тобі дав?“ С. Василія: „Маю, маю, але то треба писати, а я сама“ (С. Севастіяни не було).

Ангел: „Мошки суть“. С. Василія дала Насті до рук той кусничок полотна, завинений у папері і сказала, що я прошу, щоб Ангел сказав, від кого це? Настя (Ангел) розвинула папір і всміхаючися: „То може є з полудневої сторони — чому вони хочуть знати?“ С. Василія: „Я не знаю, то пастир душечки хоче знати“. Ангел: „Я не скажу, мені не вільно... то є... Писав пастир пастиреві, щоб мене питав, а я маю свою душечку, а то ні“.

С. Василія: „Ангеле, може пастир хоче, щоби більша слава божа була“. Ангел: „Це Пан Біг, це Ісус сам зробить. Як душечку пастир буде питати сам на сам, вона знає, але не скаже. Я їй скажу, а вона не скаже... Щоб ви носили земське тіло, земські шати — ви маєте Ісуса!“

Настя завинула полотенеце в папір, взяла собі під голову й сказала (Ангел): „Я тепер тобі не віддам!“

*) О. Пій Forgiоне родився 1887 р. в Pietrelcina в полуд. Італії. Це перший священик зі стигмами. 20 IX 1915 дістав був невидимі стигми, а 20 IX 1918 вони стали видимі. Його рани великі й завсіди отверті, з них заедно слизять кров, що пахне рожами й фіолками. Його температура доходить до 49° С, що в людей не буває. Тепер перебуває в монастирі San Giovanni Rotondo при Foggia.

Я не віддам!“ С. Василя : „То не моє, то пастиря!“ Настя віддала, а Ангел сказав: „Нехай це душечка не бачить, вона збудиться й буде плацяти... То є такої людинці, як моя душа“. Настя вмить збудилася.

Ані Ангел, ані Настя в екстазі не хочуть відповідати, коли їх питаємо про щось із самої цікавості. Якщо справа не зовсім „світська“, а ми просимо й „штурмуємо“, то Ангел дасть ось таку відповідь, як тут, „з боку“, що не зовсім заспокоює нашої цікавості. Ангел сказав, що це „мощики“, з полудневої сторони, прислані в листі, зі стигматизованої особи; що ця особа ще жива, це Ангел дав до пізнання тим, що осудив культ тих „мощиків“ і не хотів їх віддати С. Василії (знаємо, що таке саме становище займає Ангел також щодо Настиних „мощиків“).

Ангел казав забрати те полотенце з рук Насті перед її пробудженням, щоб їй не здавалося, що С. Василя втягає її в якісь чари. Так само Ангел сказав у подібних попередніх випадках (два рази ми давали Насті, коли була в екстазі, письмо до рук, щоб шукала у світі його автора; Ангел заборонив дальші такі спроби).

Деякі круги італійського духовенства й донині сумніваються в правдивості (в надприродному характері) стигм о. Пія Forgione. Тому я 8 VI знову повернув до цієї справи й просив Ангела, щоб він виразно сказав нам, чи о. Пій має правдиві стигми. Ангел відповів: „Ісус не дасть так скоро знати — задурно, нехай кожний працює. Нехай працюють над ним, то їм виявиться правда. Ти мало працював над своєю душечкою? І виявилася правда. Возьмуть звичайну людину (себто „мощики“ із ще живої людини) і носять, а душечка пізніше піде до нього, мені не вільно — будь, пастирю, спокійний“.

Дійсно дивне, що в Італії за такий довгий час

ще остаточно не прояснили проблеми стигматизації о. Пія.

*

Ніяк не можна утотожити Насті в екстазі з її Ангелом. Це дві окремі особи — Ангел вища особа. Як це я вже сказав, Настя в екстазі також ясновидюча, але Ангел ще більше. Ангел гарно про себе сказав: „Перед моїми облаками навіть маленький порошок у бистрій воді є видний“ (12 VI). Тут дам приклад, як Ангел деколи навіть поза екстазом скаже Насті до вуха відомість, якої Настя природно зовсім не могла би знати.

В неділю 8 III я мав відчит про Настю у Винниках коло Львова. За відчит там мені дали рівно 50 зл, а за продані фотографії Насті 7 зл. Зараз у понеділок Настя просила мене, щоб я дав трохи грошей на сплату замовленого фелона (в тому часі вона гризлася довгом за фелон, бо не було покриття). Я відповів, що не маю ніяких грошей на фелон (гроші, що їх я прибирав для Насті, були потрібні на її біжучі потреби — на одержу, постіль і т. ін.).

Настя: „А, отець мають гроші з вчорашнього відчиту!“ Я: Маю, але це не на фелон. А скільки маю?

Настя: „50 золотих“. Я: Ей, було трохи більше, бо я й картки продав.

Настя: „Я не числю тих за картки, тільки за відчит.“ Я: А відки знаєш?

Настя: „Вчора ввечір Ангел сказав мені до вуха: Твій пастир має для тебе 50 зл з відчиту.“

Довший час я роздумував над тим, який досвід зробити би з Настею, щоб дати доказ, що її розпізнавання моцями не є ілюзоричне, але правдиве.

На заході звичайно робили такий досвід зі стигматичками, що замість посвяченого оплатка священники приносили їм до св. Причастя непосвячений,

а стиґматички це відкривали. Такий досвід у Настиних умовах життя в монастирі був просто неможливий (бо там до хорих священник іде з чашею в часі Служби Божої) і не подобався мені, бо симуляція св. Причастя могла би Настю соблазнити. Зрештою на основі численних випадків я був цілком певний, що Настя відчула би такий підступ священника вже в тій хвилині, коли він рішився би зробити такий досвід з нею.

Я купив 5 однакових флящинок і 5 однакових корків. До одних флящинок наляв воду з водопроводу, а до других свячену воду з Богоявлення. На дно флящинок я наліпив числа від 1 до 5 і записав собі, в котрих флящинках свячена вода, а в котрих несвячена. Кожну флящинку я окреме завинув в чистий папір і 7 VI передав ці флящинки С. Василії з проханням, щоб Настя в першій екстазі відріжнила флящинки зі свяченою водою. Настя, а не Ангел. Крім мене ніхто на світі не знав, у котрих флящинках свячена вода, а в котрих звичайна.

Як тільки ми пізнали Настю, вона — на мій запит — сказала нам, що вона в екстазі відріжнить правдиві моці від неправдивих тим способом, що правдиві поцілує, а від неправдивих відвернеться. Це пояснювала тим, що правдиві моці пахнуть. Ми перевели кілька таких спроб і Настя дійсно так відріжняла моці. Ось тому я хотів, щоб саме Настя відріжнила свячену воду, а не Ангел.

Я сказав С. Василії, що, як треба буде, то може флящинки відкоркувати, навіть дати напитися Насті, але все треба записати.

Слідуючого дня в екстазі пополудні С. Василія просила Ангела, щоб „душа“ відріжнила флящинки зі свяченою водою. Ангел спершу не хотів про це говорити. Відповів: „Чи мене тут дав Ісус,

щоб я відгадував? Ні, ні, мене Ісус дав, щоб я душечку пильнував. Чи свячена, чи несвячена — що ще принесеш мені? Ви лише душечку бадаєте, Ісус дав вам душечку... Я вам уже сказав таку гарну вістку з полудня (чи я не казав, що з полудня?), а ви ще то і то хочете — Бозюнца того не каже казати“.

Потім Настя взяла до рук фляцинку ч. 4 й сказала, що це свячена вода. Ангел сказав, щоб я сам прийшов, то „душа“ перед мною відріжнить фляцинки. С. Василія телефоном повідомила мене. Я дивувався, як це буде, бо відколи Настя черниною, я вже за клявзуру не входив до неї, а конверзаційної її екстази я дотоді ще не бачив. С. Василія відповіла, що Настя буде мати екстазу на стоячи в розмовниці.

Я прийшов до монастиря ввечір о 6³/₄ год. Сестри лишили мене самого з Настею, самі пішли на вечерю. Настя вмить попала в екстазу, боком відвернулася від мене — стидалася. Нас переділювала деревляна стінка з ґратами і відчиненим віконцем по середині.

Спершу говорив Ангел і „сипав лекцію“ мені, що він уже стільки „знаків“ показав нам, а ми видумуємо щораз нові досвіди; „душа“ тим мучиться, її треба жалувати. Я відповів, що це не для мене, а для людей, що не дуже вірять, щоб їм дати згори обдуманний доказ, якого вони не зможуть заперечити. Ангел відповів, що люди, які мають віру, вже мають доволі „знаків“, а котрі не хочуть вірити, тим не pomoже, хочби сам Христос наново зявився на світі. Ще я сказав Ангелові, що він також не жалує „душечки“, коли посилає її світами, а вона також притім мучиться. Ангел відповів, що душа надармо не ходить по світі, але „працює“. Я на це відповів, що й цей

мій досвід не буде даремний, бо найдуться й такі люди, котрим він pomoже на дорозі віри. Тут Ангел сказав: „Дай флящинки“ (які мені С. Василя передала, а я їх сховав до кишені).

Я розвинув флящинки з паперу і поставив їх рядочком на фрамuzі перед віконцем. Настя могла бачити тільки шийки флящинок, бо решту фрамуга заслонювала. Я й сам не знав, у котрих флящинках свячена вода, бо наліплені числа були на spodі. Ще я попросив Ангела, щоб „душа“ відріжнювала флящинки, а не він. Ангел відповів: „Душа, душа, вона тут зі мною“.

Настя брала кожну флящинку двома пальцями за шийку, без надумування сказала, яка в ній вода, потім звернула флящинку до мене дном, щоб я бачив число, і повкладала флящинки в дві групи: окреме свячені, окреме несвячені. І ще на кінці, показуючи рукою, кілька разів дитинячим виговором повторила: „Це свячена вода, а це несвячена“. За свячену узнала воду в флящинках 1, 3, 4, а за несвячену 2 і 5.

Так дійсно було, що я готов присягою ствердити.

Хоч я бачив усякі дивні явища на Насті, та щойно тепер перший раз мороз пішов мені поза шкіру. Не було чого лякатися — але я живо усвідомив собі великі метафізично-психологічні консеквенції з того факту, що Настя таким способом розпізнала свячену воду. Чого я перше тільки несміло здогадувався, це тепер для мене стало певне; а в що я вірив, це стало перед моєю свідомістю наче наглядний факт.

Щож матеріального свячена вода має більше, ніж несвячена? Ніщо. Та коли Настя дотиком і то крізь скло відріжняє свячену воду, то ясно, що в тій воді мусить бути ще якась інша реальність —

„реальність освячення“. А відки та реальність може походити? Тільки від наших молитов та від божого співділання. Значить, наші молитви — це реальність, яка залишається навіть зовні нас.

Послідовно всяка наша думка і всякий гріх це так само реальність. А це для метафізики (найглибшої науки про буття-життя) має величезні консеквенції.

Так напр. моці святих мусять у собі поміщати святу реальність, що перейшла на них від душі святого; а тлінні останки грішника заражені грішною душею. Тому стигматичка може відріжнити одні від других. Але коли в тлінних останках залишається духовна реальність, що випромінювала з душі, то оскільки більше мусить залишитися сама душа! Ось таким способом посмертне життя стає наглядне.

Коли прийшли Сестри (Василія, Севастіяна і Любов, намісниця), Настя сама зі своєї волі ще два рази так само розпізнала флящинки зі свяченою водою. Тому що флящинки по кожному досвіді стояли розділені, Настя перед новим досвідом казала до мене: „Місяй, настил'ю, місяй!“ (Мішай, пастирю).

Я завважив, що за третім разом Настя вже дивилася й на число, і щойно так сказала, яка вода у флящинці. Тому я запитав Ангела, яким способом „душечка“ відріжнює свячену воду: чи бачить число на флящинці, чи читає мені з пам'яті, чи чуттям? Ангел відповів: „серцем і пальчиками“ — значить чуттям дотику. По екстазі Настя нам пояснила, що довкола флящинки зі свяченою водою є наче за пашне повітря, а довкола флящинки зі звичайною водою нема нічого. Саме з тим у згоді стоїть те, що за третім разом Настя вже заглядала й на числа. Субтельний запах діє на нас тільки зразу, а потім уже не відчуваємо його, бо наш змисл

нюху „засичується“. Дійсно Настя за першим разом найлегше відрізняла свячену воду. А коли вже раз відрізняла, то певної числа собі запам'ятала, а може потім уже й Ангел помагав їй. Перед другим досвідом Настя зітхнула: „Ісусе Христе, поможи мені“.

Що моє пояснення правильне, це стверджує також один Настин висказ із великого посту. Настя просила Сестер, щоб зачасто не ставили їй св. мощей на чоло, коли терпить в екстазі задля тернового вінця, бо при звичаїть ся до того й не буде відчувати полекші.

По досвідах Настя ще й зажартувала собі. Взяла одну флящинку і до С. Севастіяни: „Ти любкаєш Бозю?“ С. Севастіяна: „Любкаю“. Настя: „Ти молькаєшся до Бозі?“ С. Севастіяна з усміхом: „Молькаюся“. Настя: „Но то відріжни, чи це свячена вода, чи ні?“ (Настя тримала флящинку в руці.)

Ми всі в сміх. С. Севастіяна: „Та деж! Я не можу!“ Настя: „Ти маєш головку, то думай!... А ти думаєш, що я відрізняла би, якби мені Ісус не поміг?“

Я мав ще один експеримент приладжений. Зі своєї скіряної торби я витягнув деревляну касетку, перевязану й запечатану, та просив Ангела, щоб Настя відгадала, що в середині? Ангел: „О, це вже ні! Нам у таке не випадає заходити! Ні і ні!“

На моє налягання Настя відповіла, що в касетці є дві картки: одна писана, друга друкована. Я став дальше просити, щоб Настя відчитала ті картки. Ангел: „Ні та ні! Душечка маленька дитинця, їй тяжко читати, ти її не жалуєш!“ Я налягав, щоб відчитала бодай одно слово. Тоді Настя сказала: „Ісусе, спаси нас“. Я: А з котрої картки ти читала? Настя: „З писаної“.

На писаній картці було написано моєю рукою, досить виразно, в двох рядках: „Ісусе, Христос цар

наш“, а в третьому рядку: „Амінь“. Обі картки записаною стороною були звернені до дна касетки. З того видно, що Настя дійсно відчитала перше слово (Ісус) з писаної картки і поспішно кинула оком на кінцеве слово в другому рядку „наш“, та зробила собі ціле речення (вповні згідно з психологією читання): „Ісусе, спаси нас“.

Ангел висловив мені докір, чому я не посвятив касетки (в тій касетці давніше стояв тютюн, а потім карти до гри), тому „душа“ не могла довше бути в касетці. Це була відповідь на моє питання, чи може касетка замала, що „душа“ не могла в ній довше бути? Ангел відповів: „Касетка не є замала, але...“ і далше, що я вже навів.

По екстазі Настя показувала нам місце на касетці, куди духом входила до неї, і також скаржилася на те, що касетка непосвячена.

Читач, по прочитанні стигматизаційних переживань Насті, певно і сам буде мати вражіння, що такі експерименти з Настею ідуть у розріз з її високою місією, та що Ангел не безосновно боровся проти них (чи перед якоюнебудь комісією Настя згодилася би на такі експерименти?). Я сам зараз мав те прикре вражіння й більше не буду робити ніяких таких експериментів; але й це добре, що сталося, щоб критики собі не уроювали, що вони на мому місці брались би до діла більше „науково“ — „експериментально“.

Екстаза тривала годину. Всячину ми перемовили. Ще наведу тільки ось те: Я сказав Насті, щоб числила від 1 до 10, якщо вміє. Настя по дитинячому (тли, чьотили...) числила до 10, і сама від себе відворотно: від 10 до 1. І як дитина тішилася: „А видиш, що вмію!“

Ми кілька разів просили Ангела, щоб Настя мала екстазу перед Митрополитом, бо Митрополит дотоді ще не бачив Насті в екстазі. Ангел вимовлявся тим, що „душечка“ заслаба до того (задля великої пошани до становища й особи Митрополита), що буде дуже стидатися. Але в середу 10 VI перед полуднем о 10¹/₂ год. сказав до С. Василю, що того дня буде в Митрополита: „Я скажу Архієреєві: Ти мене бойкаєшся, не бойкайся мене, я собі посол Господній. Тут маєш, Архієрею, чашу... Але душечці не треба казати, що я буду в Архієрея, бо вона стидалась би. Чи ти думаєш, що душечка знає, як я все приходжу? Ні, вона не знає. А чи думаєш, що вона знає, що я був у пастиря? Ні, вона не знає, бо вона плакала би“.

О 12 год. тої середи С. Василя з Настею приїхали до Митрополита (Настя до сповіди). С. Василя по дорозі -- зі зрозумілих причин — молилася, щоб я в тому часі був у Митрополита. Так дійсно й сталося, хоч я в тому часі конче мусів бути в місті, але приїхав до мене о. Ст. Демко й задержав мене. Видно, що саме до тої ситуації відносилися слова Ангела, що він був у мене (й цілу ситуацію наладнав, як треба було).

Ангел зачав екстазу в Митрополита ось такими словами: „Я несу Архієреєві чашу, чашу з тілом і кровю — я несу Архієреєві свою душечку. Я посол Божий“. Аж досі я не розумів, чому тут Ангел говорив про „чашу“ та „тіло і кров“, хоч я кілька разів про це думав. Щойно тепер це мені прояснилося: „чашею“ назвав Ангел Настю, щоб так символізувати її стигматизацію (Христові рани і терпіння).

В екстазі зійшла мова й на те, що Настя терпіла за Митрополита. Ангел вкоротці потвердив усе, що нам уже відоме. Митрополит на це сказав: „Алеж я заборонив їй переймати на себе мою недугу“. Ангел

відповів: „Вона не брала сама. Ти, Архієрею, заборонив, а Христос приказав — а Христос вищий від тебе“.

Митрополит питав Ангела, чи „душа“ знає, чи чує, що ми говоримо? Ангел відповів: „Ні, вона під сподом (у каплиці, на долині) молькається. А я тримаю її тіло“.

Настя мала екстазу на сидячи, лице боком відвертала від Митрополита; на мою просьбу тільки на хвилинку звернула очі на Митрополита й сказала про свої очі: „Очка сумні, бо душі нема“.

Другим разом Настя знала, що буде мати екстазу в Митрополита, клякла, не хотіла ані встати, ані сісти, й на клячучи мала цілу півгодинну екстазу. Потім Настя мала ще кілька разів екстазу перед Митрополитом. На двох конверзаційних екстазах Насті був присутній Еп. Д. Няраді.

Митрополит говорив з Ангелом і сам на сам. Я (24 VII) ніби підходив Ангела, щоб нам сказав щось із тої екстази, а він відповів: „Ми собі гарно поговорили. Це писане золотим пером і глибоко сховане“.

Чув я, що Митрополит сказав перед Еп. Нярадієм про ту свою тайну розмову з Ангелом: „Всі його відповіді є не тільки вповні поправні під теологічним поглядом, але божі“.

*

На Трьох Святителів 12 II Настя в екстазі сказала: „В недовгому часі розлучиться в вас (у монастирі) одна душа, в дуже короткому часі покличе її Спаситель“. При тій екстазі була присутна також С. Магдалина і якомсь віднесла таке вражіння, що ці слова до неї відносяться, хоч вона тоді ще була здо-

рова. А Сестри думали, що це відноситься до немічної й найстаршої Сестри в їх монастирі.

С. Магдалина потім захорувала на „гальопуючі сухоти“, її вислали до Підлютого, де вона померла 6 VI.

В понеділок 1 VI Настя в екстазі говорила: „Одна дитинка глядає (шукає) й просяє: Чому нема земської матери?... Вона так дуже просяє: Матінко, приїдь до мене“. Слідуючого дня Ангел: „Видиш, душечко, матінцю земську кличе дитинка, а ти сама мусиш лишитися... Видиш, заступнице Христова (до присутної ігумені), тебе дитинка кличе... Ти дай їй хрестик на груди (професію), поблагослови, і хто знає, чи ти її ще колись побачиш? Згадай собі, заступнице Христова: ті діти доведеш, котрі підпруться на хресті, а ти між ними будеш стояти; ті будуть, котрі несли свій хрест мовчки, а не так, як вітер рознесе. Такі, що ти скажеш, а вони приложать хрест до рамени, як Ісус вівцю“. Ангел добре знав, що С. Магдалина помре, але сказав делікатно, як це й ми робимо в подібних випадках: „хто знає, чи її ще колись побачиш?“

Мати ігуменя поїхала до Підлютого, відобрала професію від С. Магдалини й похоронила її. Настя зараз знала, що С. Магдалина померла, але нікому не сказала, доки телеграма не прийшла. Їй нічого не вільно виявляти, ані що вона ясновидючим способом знає, ані що вона сама зробила духом у світі, доки само не виявиться. „Колиж само не виявиться“ — сказала Настя — „то пропало“.

Та всетаки для Насті було би тяжко не виявити смерті С. Магдалини (були й такі випадки, що Настя провинилася проти таких приказів Ангела, як це я згадав у I частині). І що Ангел робить? У днях 6, 7 і 8 VI, як ніколи передтим, ані потім, Настя була

майже весь час в екстазі: в екстазі ходила до капліці, до трапези, замітала, фротерувала підлогу, а навіть до купелі пішла в екстазі. Завсіди в її тілі був Ангел.

Ангел здалека натякав про смерть С. Магдалини, але говорив так, що Сестри думали, що це відноситься до Насті. В суботу 6 VI ввечір говорив: „Я вам кажу правду з великої пошани, що вона вже не верне до тіла. Вона лежить 1, 2, 3 дні...“ Децю пізніше в купелі: „Людинцю, душечка вже не верне“... С. Василя: „То йди, Ангелику, клич, приведи душечку!“ Ангел: „Душечка не хоче йти до тіла. Душечко, ходяй, ходяй, бо як ні, то я лишу тіло, а сам піду“. С. Василя закликала С. Севастіану, бо не знала, що робити. Сестри питають: „А чому душечка не хоче вертати?“ Ангел: „Бо їй там ліпше, ніж тут...“

У тих днях Настина душа, як Ангел сказав, ходила світами: була у Підлютім, у Єрусалимі, в Росії, в Америці...

В понеділок 8 VI о 1 ¹/₂ попол. Ангел говорив: „Душечка пішла до земської матери (до Підлютого). Тамта душечка пішла до Бозі (вмерла). Людино, як душечка була в росі божій (у купелі), я казав, що душечка вмеркає. А ти казала, що ні, ні. А то не моя, а тамта друга. Не правда? Чому я з душечкою бавкався так довго? Бо душечка знала і була би вам сказала, що тамта душечка вмерцяла. Якби я не був з душечкою, то душечка все була би сказала. А я ні, хоч я був у тілі... Як моя душечка казала, що від вас піде одна, то ви смійкалися... Моя душечка просить тамту душечку, щоб її взяла“.

Відколи знаю Настю, вона завсіди молиться, щоб умерти. Смерть для неї „зиск“, як Ап. Павло говорив про себе.

В червні 1936 виявився найкращий випадок, де Настя уздоровила одну конаючу дитину. Дня 12 VI я дістав лист від одної нашої лікарської родини (підписані муж і жінка) в Равщині ось такого змісту:

„Тому два тижні захорувала нам дитина на дифтерію. І хоч на самім початку хвороби дістала відповідні застрики суровиці тай лікарська опіка була якнайліпша, всетаки прийшли комплікації. Особливо носовий кровоток у такій сильній мірі, що лікарська штука, хоч яка розвинена в нинішній добі, стала безсильна. Лишилася тільки одна дорога рятунку через молитву. В самому критичному моменті, де всі засоби й ліки стали вичерпані, коли шестилітна дитина скривавилася понад літру крови, лежала цілком зимна, звернулись ми обоє до Серця Христового, благаючи, щоб через Настю Волошин урятував нам Ісус Христос дитину. Помимо розпуки ми відчули полекшу на душі — і з години на годину вертало життя дитини до тої міри, що, як візвані лікарі прибули, застали все в порядку, а за кілька днів дитина стала здорова. Я був кілька літ у шпиталі, бачив ріжні кровотоки — тай поза шпиталем, але такого, як у моєї дитини, я ще не бачив. Помимо того, що це власна дитина, і здавалось би, що тут відграє ролю свого роду перечулення, я сильно вірю в те, що фактично те все пройшло чудесним способом. Із вдячності для Насті Волошин за те, що причинилася в вислуханні наших молитов, хочемо післати на руки Впр. о. Доктора жертву на Службу Божу за неї. Прошу ласкаво подати адресу, бо й тепер пишучи, не знаємо докладної“.

Лист датований 10 VI 1936, почтою висланий поручено на мою адресу, але до нашої Духовної Семинарії у Львові (а я мешкаю у св. Юрія).

З тим листом я пішов до Насті, і не показуючи

їй його, випробовую її, як завсіди в таких випадках — хоч у дійсности це непотрібне, але посторонні люди вважали би мене за безкритичного, колиб я так не робив. (Коли хтось оповідає про лід людям довкола рівника, що ніколи не бачили леду, то враз мусить і доказувати, що лід можливий, бо інакше вважали би того, що говорить про лід, за безкритичного.)

Кажу до Насті: Чи ти знаєш якусь таку дитину, може шестилітну, що їй дуже кров з носа ішла? — Питання аж надто широке.

Настя: „Знаю, то недавно було“. Я: Чи ти їй допомогла? Настя: „Так“. Я: Ну, то оповідж усе, що про це знаєш.

Настя: „Коли вони кинулися до мене (ті панство не писали до Насті, тільки в душі зверталися до неї), щоб я рятувала, я полетіла духом, молитвою застановила кровоток дитині“.

Я: Як то молитвою? Настя: „Прошу отця, то так, як рукою“. Я: Добре тобі казати! Оповідай даліше.

Настя: „А що дитина забагато крові втратила й не могла би жити, то я їй давала кров зі свого серця. Але я була ослаблена й не могла їй давати стільки крові, скільки було потрібно, тому я потім брала кров від її матери і їй давала. Від когонебудь мені не вільно брати крові, але від матери для дитини вільно“.

Тут другий раз мені пішов мороз поза шкіру. Як широка земська куля, ніодна проста дівчина, якою є Настя, не може знати про „трансфузію крові“ — а ще таким способом, де кров треба дематеріалізувати і на віддаль ділати.

Щойно тепер я показав Насті лист, але тільки прочитав їй назву місцевости та прізвище підписаних, бо решту Настя й без того вже знала.

Я написав до того лікаря, що Настя сказала, додаючи, що по її бажанні обіцяну жертву нехай пришле на будову церкви у Млинах на мої руки або просто до Млинів. Ще я завважив, що його дружина повинна була якось відчутти втрату крові.

Ці панство прислали даток на будову церкви в Млинах, а дещо пізніше я дістав лист (писаний 30 VI 1936) від дружини того лікаря. В цьому листі та пані пише:

„Щодо ослаблення, то воно дійсно було в мене на третій день по кровотоку дитини. А радше було щось у роді серцевого атакі — 48 ударів на мінуту, де нормально повинно бути 80—84; в мене була загальна блідість і ослаблення так, що потрібно було дати застрик. Це тривало не цілих два дні. Дитина скоро прийшла до здоровля і є в повному здоровлі... Дитина була майже конаюча, зимна, з розширеними зіницями і насиленими віддихами, а потім з кожною секундою ставала не та сама. По хоробі блідість дитини уступила, а посторонні люди не хотіли вірити, що з дитиною було щонебудь зле“.

Чи якенебудь чудесне уздоровлення може бути краще й повніше стверджене? Звертаю увагу тільки на те, що це був випадок у лікарській родині. Та це ще не все.

В понеділок 8 VI Ангел сказав: „Прийде такий голос, що про душечку щось скаже; прийде такий голос, буде так писати, писати, скаже: Дякую, що дала здоровля“.

А 12 VI о 2 год. попол. Ангел сказав: „Прийде пастир, принесе новину, а душечці прийде подяка за ту душечку“.

В тих днях я дістав тільки той один лист з подякою для Насті за здоровля. А з тим листом я пішов до Насті щойно в суботу 13 VI ввечір.

Як черниця, Настя кілька разів бачила в екстазі св. Василя Вел. і каже, що це той сам чоловік, якого бачила в Млинах першого в своїх екстазах (звертаю увагу, що вже тоді Настя бачила його з хрестом на грудях, що символізує Єпископа).

В понеділок 1 VI Ангел говорив про це: „Вона плакала над єрусалимським гробом, билася в груди й просила свого Отця, в дідку котрого мешкає, про ласку для нашого народу — і вернула, як дзвін ударив, і вона ледви шату вбрала, спішить до Ісуса (до каплиці)... Вона йде на Божий гріб і по дорозі обцілює всі кісточки Отця і просить, щоб її прийняв той Отець, котрий прийняв її до свого дому... Вона йде від гробу до гробу, від мученика до мученика, і просить... А я говорю до вас і до земської матери, вона спішить до того мученика, котрого вони шукають“ (св. Методія).

В вівторок 23 VI в екстазі Настя говорила про св. Василя, передаючи його слова: „Я вашого дідку Отець, котрого імя маєте славити... Дочко моя, чи тобі милий і свобідний той сальон? Я тобі вибрав кімнатку тут... Я тебе привів тут, будь, дочко моя, все готова, похили своє серце, будь чемна, дрозж своїм серцем... Молися, дочко, бо вас окружують злі, окружують той дід вороги, а ви будете клячати перед Спасителем. Але я охороню вас своїм мечем, котрий тримаю в руці“.

Один чеський священик написав лист з проханням, щоб Настя в екстазі сказала, де гріб св. Методія (що помер 885 р. і похоронений десь на Велеграді на Моравії). Два рази повертала Настя до тої теми й завсіди давала однакову відповідь. Перший раз сказала, що вони його шукали, багато земської марноти (грошей) розкинули — ліпше було би, колиб це дали вбогим. Вони вже нераз мали його в руках,

„штуркали“ до нього, але Христос не хоче, щоб його (св. Методія) кісточки розбирали народи. Прийде час, сам Христос дасть знак на його гробі, тоді його віднайдуть.

В понеділок 1 VI говорив Ангел: „Вони його шукали і багато земської марноти розкинули, а вона його найшла, уцілувала ручки... А хто випросив такі ласки для моєї душечки? Той мученик випросив у Бога ту душечку, котрий завсіди клячить перед Ісусом і цілує його рани. А чий він мученик?“ С. Севастіяна: „Він нашого обряду, словянського“. Ангел: „Так“. Ігуменя: „Нехай душечка нам скаже, як той мученик називається?“ Настя: „Ме... й“. Ігуменя: „Методій?“ Настя кивнула головою, притакуючи. Ангел: „Хто з Богом є... Вважаймо всі, бо йде боротьба... Душа спішить на захід, де його найшла“.

Ігуменя: „Чи душечка може сказати, де його тіло лежить?“ Ангел: „Ні, аж Христос сам закличе, аж дозволить вийти з гробу... Яка вістка для нашого народу? Та, що той мученик клячить і просить. Він буде прославлений, як її (Насті) душа розлучиться з тілом; на його гробі станеться велике чудо“.

Я маю свою думку про ці останні слова Ангела, та нехай собі їх кожний пояснює, як може, бо це передсказання.

*

В вівторок 7 VII Ангел сказав про Настю: „Вона несе жертвеник, вона бере всі серця“. Коли С. Любов (24 VII) попросила Ангела, щоб описав, як є в небі, він відповів: „Якби я тобі сказав про доброту божу, ти кликала би: Возьми мене! Возьми мене!“

В тій самій екстазі Ангел сказав, чому він „відбирає“ від Насті поживу: „Вона має сильнішу молитву, як не має такої поживи (як інші), вона тоді

може більше зробити; колиж вона поживиться, тоді вона подібніша до всіх; а як вона не бере поживи, то вона багато душ викуплює“.

В середу 8 VII Ісус Христос показав своє серце Насті в екстазі. Про це Ангел ось так говорив: „Душечці нині пізно Ісус показав своє серце. Душечка сказала: Виджу. Ісус сказав: А бачиш глибоку рану? А душечка замовчала. А Ісус сказав: Бачиш джерело любови для всіх? І щез“.

У тій самій екстазі Ангел сказав про їду Насті: „То, що вам добре, то їй Ісус замінює на лихе; а що для вас лихе, то для неї добре“.

В п'ятницю 10 VII, коли Настя мала отворену рану на серці й терплячу екстазу, Ангел сказав: „Скільки душ кликає, кликає й кликає: Душечко, молькайся за мене!“ В четвер 30 VII, по реколекціях і св. Причастю, Настя зі Львова витворила в Підлютім у монастирській церкві на трьох шибах три нерукотворені образи. Митрополит забрав ті шиби до Львова.

В неділю 9 VIII ігуменя, намісниця і С. Василя дали Насті в екстазі свої коробки від окулярів. Вона при замкнених очах усі перемінjala, а потім кожній віддала її власну. С. Василя питала Ангела: „Чому душечка нині плакала?“ Ангел: „Душечка відчувала, що Ісуса копають. Треба писати, що

віра від кінця до кінця слине,
а хто її переслідусь,
той від острого меча згине“.

Слідуючого дня ігуменя запитала Ангела, як набути покору? Ангел відповів: „Всіх слухати, все мовчати, не треба пійкати (піяти-говорити), де не треба, лише там, де земська мати скаже. Коли земська мати картає, цьомай рупці й мовчи. Що земська мати каже, то працой. Перше: люби Ісуса. Друге:

люби, що Ісус сотворив (світ). Третє: Матір Божу. Четверте: всі серденька (всіх людей). Пяте: всім послухним бути; все скоро робити і втікати, як голубчик під крильчика (голубятко під крила голубиці)... Ісус сказав: Любіть мене перше, а себе любіть, як мене, то буде гарно“.

В неділю 6 IX (екстаза перед Митрополитом) Ангел сказав: „Ходи, душечко, до своєї будови, і треба любити, що Бог дає“.

*

Від 6 IX до 29 IX, коли кінчу цю книжку, Настя не мала екстази у властивому розумінні. Це мабуть той час, про котрий Ангел заздалегідь говорив, що не буде Насті показуватися, що полишить її самій собі, нехай „сама спробує терпіти“.

Але в четвер 24 IX виявилось щось нове. Настя духом пішла до міста за С. Веронікою, а в тому самому часі в монастирі обирала горіхи з лушпин та розмовляла зі Сестрами — і то так, що навіть С. Василія не запримітила на ній, що вона в екстазі. Це виявилось аж тоді, коли С. Вероніка вернула з міста і вступила до розмовниці, де був я з Настею і С. Василією.

С. Вероніка відчувала в місті присутність Насті коло себе, і як тільки вступила до розмовниці, накивала пальцем до Насті та сміючися сказала: „А ти що коло мене в місті робила?“ На це Настя розсміялася й оповіла все, де С. Вероніка була, що їй сказали в склепі, як С. Вероніка вертала в переповненому трамваї з пакунками і як їй один пан (саме під впливом Насті) поміг висісти з трамваю. Настя сказала, що в тому часі Ангел був у її тілі.

Щойно тепер С. Василія зрозуміла одну подробицю з поведінки Насті в тому часі, коли вона була

духом у місті, а в тілі заступав її Ангел. Тоді вона цілком свобідно (проти свого звичаю) оповіла Сестрам, що попереднього дня, коли по обіді поклялася трохи спочати, замість маленького образка на стіні, де намальована дитина Ісус з ягнятком, бачила живого малого Ісуса з живим ягнятком; Ісус тримав пальчик на устах, даючи тим Насті знак, щоб нічого про це не говорила, а ягнятко вигравало собі. Настя скривала голову під ковдру і по дитинячому радісно сміялася. Кілька разів вихилила голову зпід ковдри й знову скривала її під ковдру та сміялася. С. Василія це помітила, але Настя не хотіла їй сказати причини.

Мені тут насувається на думку одне моє поміччя, якого я передтим не вмів собі пояснити. Ангел завсіди говорив про себе „був“, а про Настю „була“.

Але від серпня, коли говорив про Настю, став мішати „була“ і „був“ — і то так впадаючо, що я аж звертав йому увагу і питав про причину, а він не дав ніякої відповіді. Чи він тоді не вправлявся в тій функції, щоб Настю заступати в її тілі так, щоб люди того й не помічували? Дуже можливо. Це вершок у застосуванні Ангела до монастирських правил. Одна Настя ходить собі духом по світі, а друга „Настя“ одночасно сповняє свої монастирські обовязки.

Того Настиного видіння дитини Ісуса з ягнятком не можна пояснювати живою фантазією. Це в Насті не така проста справа. В вівторок 7 VІІ Настя духом бачила при своїм ліжку священника в фелоні (того дня вона, хоч дуже тяжко терпіла, рано встала, пішла до каплиці, але мусіла вийти з утрени й положилася); описала його як худощавого, високого, блідого. А по реколекціях (25 VІІ — 30 VІІ) кілька разів до Сестер сказала, що священник, котрий давав

їм реколекції (о. Ш. ЧСВВ), це та сама особа, яку вона бачила 7 VII.

В вівторок 7 VII було Різдво Йоана Хрестителя; Ангел сказав, що того дня Настя бачила в екстазі св. Йоана Хрестителя; він прийшов до неї і сказав: „Будь тою зіркою, що світить для всіх“. Йоан Хреститель був гарний, високий.

В п'ятницю 26 VI Настя, коли положилася спати, бачила Тайну Вечерю. Бачила стіл, за котрим сиділи в лежачій поставі Ісус з Апостолами. Ап. Йоан виглядав як дуже гарна дівчина, лице рум'яне, волосся довге, сидів по лівій руці Ісуса, а Ап. Петро, поважний старець, по правій. На столі були плячки, а не бохонці хліба. Чаша була бронзова, темна — така, як з чоколяди. Тих характеристичних подробиць Настина фантазія ніяк не могла би сама зі себе так історично вірно схопити.

В останніх часах Настя мала більше таких видінь з Христового життя, а враз чула чужу мову людей. Ці видіння з певністю заступають Насті ті видіння, що їх вона давніше мала в терплячих екстазах. Нова форма тих видінь без сумніву також екстатична, але достосована до того, що Настя в часі тих екстаз не засипляє.

Відколи в Іспанії домашня війна, Настя більше разів ходила там духом і навертала комуністів до віри, описувала церкву, що горить, як у одній церкві 40 комуністів гуляє і т. ін., та терпіла духове бичування.

*

Я думав, що на Воздвиження Чесного Хреста Настя буде тяжче терпіти, що може їй отворяться рани. А вона того дня була така погідна й весела, якої я ще взагалі не бачив. Терпіла день перед тим святом — духово.

Стигматизація Насті опинилася тепер у такій фазі, що годі передбачувати її майбутнього розвитку.

*

Настя мала екстази 30 IX і 5 X. В середу 30 IX були імянини ігумені (Віра). Коли Настя була в ігумені, Ангел прийшов, щоби побажати ігумені з нагоди її імянин, і сказав, що це той час, про котрий він задалегідь говорив, що не буде приходити. Екстаза була коротка.

В понеділок 5 X Настя духово дуже терпіла. Ангел в екстазі пояснив причину того її терпіння. Ця екстаза тривала майже годину.

В останніх тижнях у внутрішньому житті Насті стало виступати нове явище: деколи Настя має таке почуття, що її серце горить, а огонь обіймає ціле нутро грудей. Це явище триває 10 до 15 хвилин, буває раз на день або й два рази, нагло починається й нагло кінчиться. Черниці, що підглянули Настю в тому часі, кажуть, що Настині очі тоді дуже світять якимсь дивним блиском.

КІНЕЦЬ ДРУГОЇ ЧАСТИНИ

З М І С Т

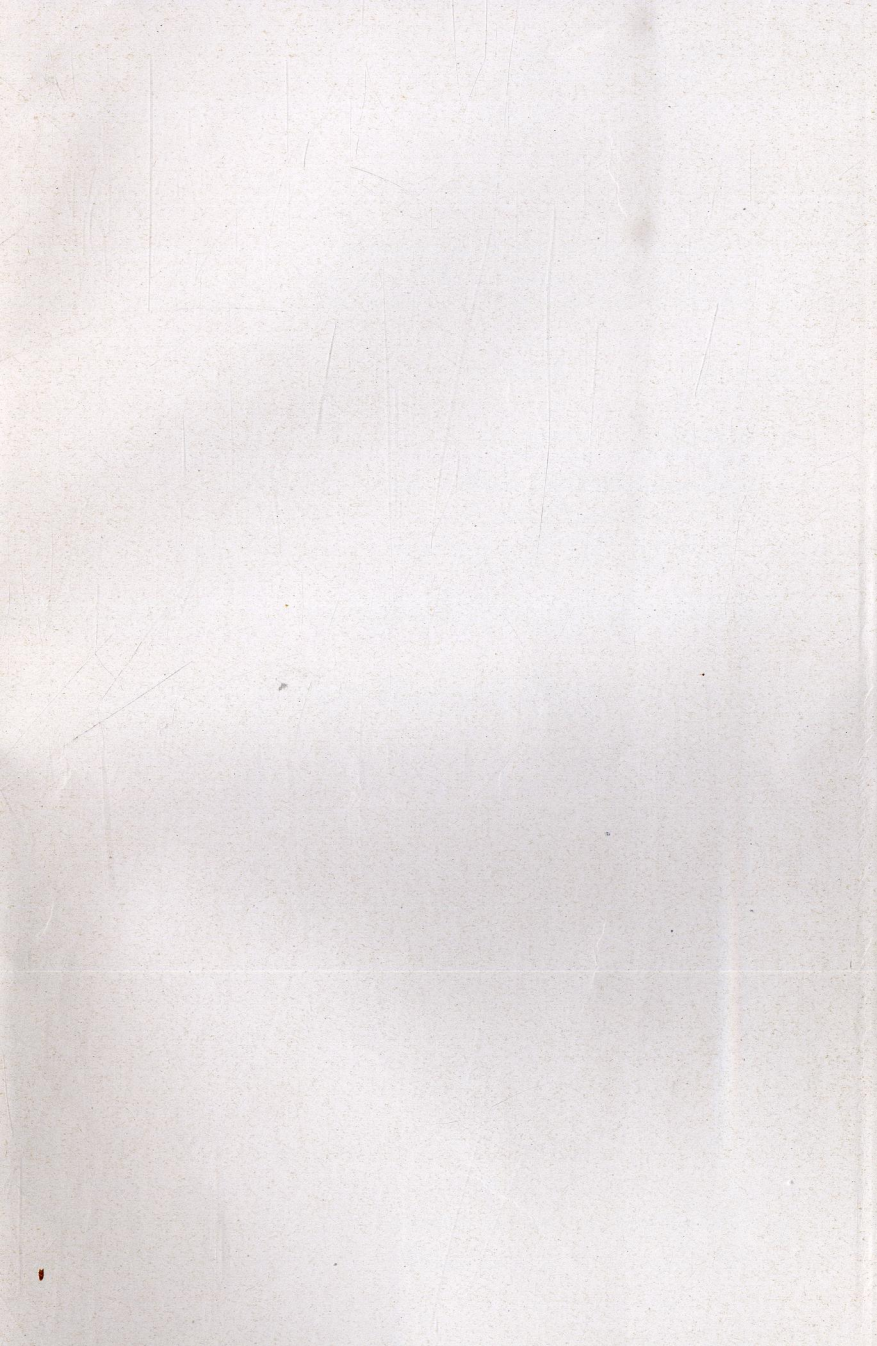
	Стор.
I Вступ	5— 9
II Останні тижні великого посту	9— 42
III Страстний тиждень і Великдень	42— 65
IV У Млинах	66— 75
V Покликання до монастиря	75—118
VI Нова форма екстаз	118—154

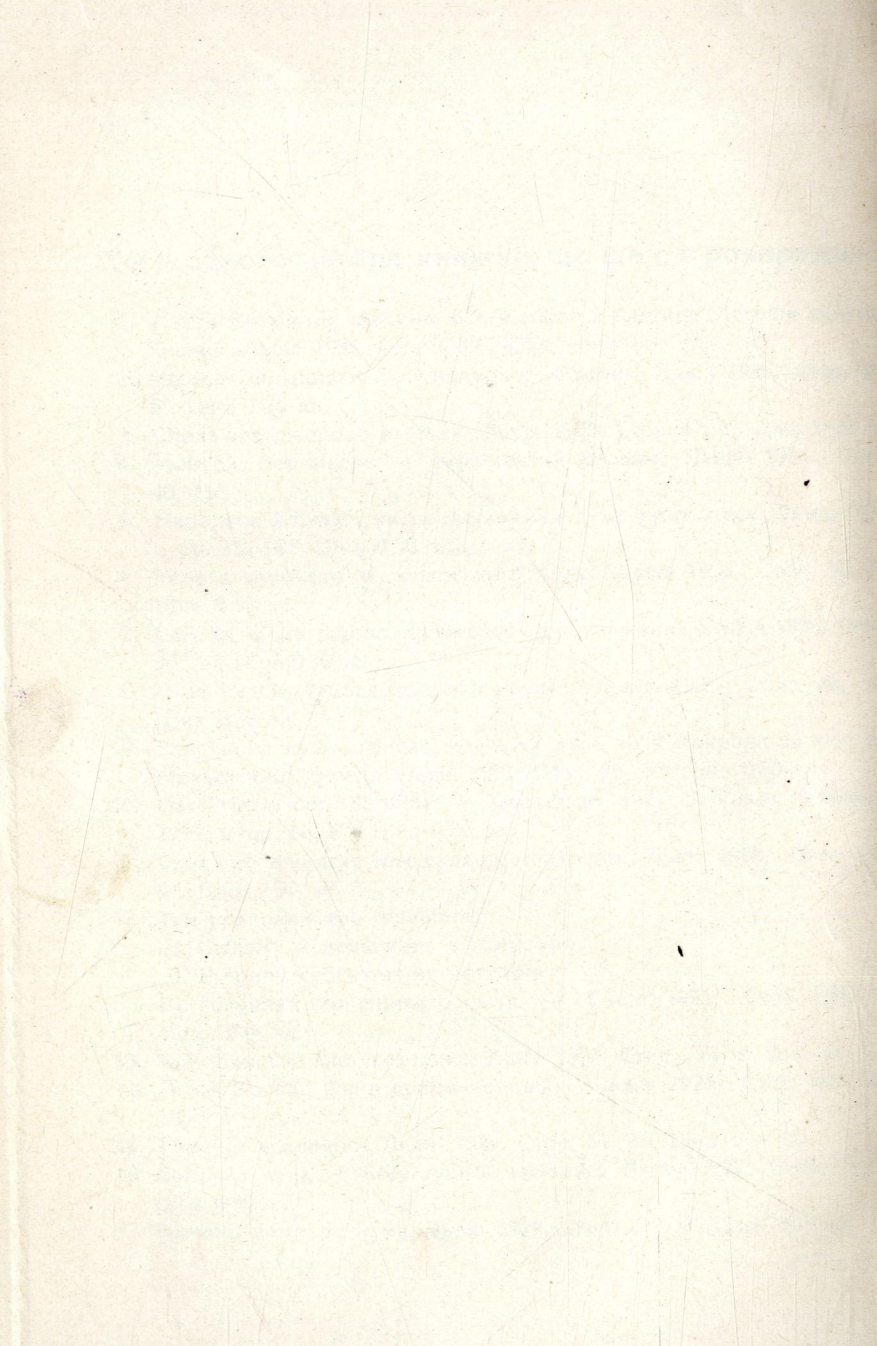
Того самого автора про Настю Волошин :

1. Настя Волошин дійсно стигматизована — статті в часоп. „Діло“, Львів, грудень 7—15, 1935.
2. Проблема стигматизації Насі Волошин — стаття в часоп. „Мета“, Львів, різдвяне число 1936.
3. Перша стигматичка в нашій Церкві — стаття в місячнику „Нива“, Львів, ч. 1, 1936.
4. Настя Волошин, дівчина зі стигмами, I частина: Історія стигматизації. Львів 1936.
5. Лікарська реляція про Настю Волошин — стаття в часоп. „Мета“, Львів, чч. 31 і 33, 1936.

Того самого автора книжки, що ще є в ровпродажі:

1. Настя Волошин, дівчина зі стигмами. I частина: Історія стигматизації. Львів 1936. Стор. 139+4, 8°. Ціна 1— зл.
2. Arcana Dei, шляхи віри модерної людини. Львів 1936. Стор. 94, 8°. Ціна 1'30 зл.
3. Справжнє джерело атеїзму. Львів 1935. Стор. 47, 8°. Ціна 0'60 зл.
4. Мойсей Вернигора — український Валаам. Львів 1934. Стор. 40, 16°.
5. Наполеон і Сталін як представники духа свого часу. Львів 1933. Стор. 35, 16°. Ціна 0'30 зл.
6. Генеза жіночого й мужеського полу. Львів 1933. Стор. 30, 8°. Ціна 0'30 зл.
7. Світ як вічна школа, філософічні розважання. Львів 1936. Стор. 59, 8°. Ціна 0'90 зл.
8. Ordo logicus (уклад понять і речей). Львів 1931. Стор. 42, 8°. Ціна 0'80 зл.
9. Зародкова душа, генеза людської душі та її природа на підставі біологічних фактів. Львів 1931. Стор. 58, 8°. Ціна 0'80 зл.
10. Das Prinzip der Identität — Grundlage aller Schlüsse. Lemberg 1929. Стор. 56, 8°. Ціна 0'80 зл.
11. Спір про епikleзу між сходом і заходом. Львів 1928. Стор. 150, 8°. Ціна 2'50 зл.
12. Три розправи про пізнання:
 - I. Свідоме й несвідоме в пізнанню;
 - II. Жерела суб'єктивних поглядів;
 - III. Пізнання зовнішнього світа. — Львів 1925. Стор. 198, 8°. Ціна 3— зл.
13. Християнська Апольоgetика. Львів 1925. Стор. 174, 8°. Ціна 3— зл.
14. Пісня Богів, вічна драма чоловіка. Львів 1925. Стор. 205, 16°. Ціна 1— зл.
15. Границі вселенної. Львів 1924. Стор. 61, 8°. Ціна 1— зл.
16. Ломання душ, з літературної критики. Львів 1922. Стор. 95, 8°. Ціна 0'80 зл.
17. Границі демократизму. Львів 1919. Стор. 220, 8°. Ціна 2— зл.

4р.6
(19

РЛ 2913у

НАСТЯ ВОЛОШИН
„ЖЕРТВА НА ПОКАЗ“

ДРУГА ЧАСТИНА

ЕКСТАЗИ НАСТІ

НАПИСАВ

О. ДР. Г. КОСТЕЛЬНИК

Л Ъ В І В

1 9 3 6